

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Сумський державний університет

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ІННОВАЦІЇ

МАТЕРІАЛИ

II ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Суми, 15 – 16 березня 2012 року)

Суми

Сумський державний університет

2012

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА
СПОРТУ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

До друку та в світ

дозволяю на підставі
“Єдиних правил”, п.2.614

Заступник першого проректора –
начальник організаційно-методичного
управління

В. Б. Юскаєв

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ІННОВАЦІЇ

МАТЕРІАЛИ

ІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Суми, 15 – 16 березня 2012 року)

Усі цитати, цифровий та
фактичний матеріал,
бібліографічні відомості перевірені,
запис одиниць
відповідає стандартам

Відповідальний за випуск

І. К. Кобякова

Т.в.о. декана факультету

В. В. Опанасюк

Наукове видання

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ІННОВАЦІЇ

МАТЕРІАЛИ

II ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Суми, 15 – 16 березня 2012 року)

Відповідальний за випуск І. К. Кобякова
Комп'ютерне верстання Н. М. Балакіревої
Стиль та орфографія авторів збережені.

Підписано до друку 23.02.2012.
Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 8,14. Обл.-вид. арк. 9,99. Тираж 70 пр. Зам. №
Собівартість видання 16 грн 04 к.

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007.

Матеріали II Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Перекладацькі інновації», м. Суми, 15 – 16 березня 2012 р. / редкол.: С. О. Швачко, І. К. Кобякова, О. О. Жулавська та ін. – Суми: Сумський державний університет, 2012. – 140 с.

У матеріалах подані тези II Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Перекладацькі інновації». До збірника ввійшли наукові дослідження, присвячені актуальним проблемам сучасного перекладу, мовознавства, лінгвістики, стилістики, методики та методології сучасних літературознавчих досліджень.

Для мовознавців, перекладачів, викладачів та студентів філологічних та перекладацьких факультетів.

Секція
"МОВА ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА В
АНТРОПОЦЕНТРИЧНІЙ КАРТИНІ СВІТУ"

ОНОМАСІОЛОГІЧНІ ТА СЕМАСІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ
НОМІНАТИВНИХ ОДИНИЦЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Голубченко Н. О.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник - канд. філол. наук, доцент Кобякова І. К.

У мові, як і в суспільстві, з плином часу спостерігаються зміни, з'являються нові поняття, які потім адаптуються з самою філологією та її законами. Такими є антропоніми і топоніми, бо, незважаючи на велику кількість досліджень в цій галузі, питання про їх значення та сутність все ще залишається відкритим. Немає єдиної точки зору ні про критерії включення іменників у даний розряд, ні про їх структуру, тобто не має і єдності у визнанні наявності структури значення досліджуваних одиниць.

Власні імена і назви являють собою значний прошарок лексики: вони становлять близько 25% від всіх іменників. Маючи свою граматику, свої особливості, власні імена і назви підкоряються загальним закономірностям, які виводяться на основі спостережень над загальними назвами і іменами, і в той же час самі можуть впливати на розвиток мови.

По наявності категоріальних, диференціальних ознак можна виявити, що система власних імен і назв за своїм складом неоднорідна. Виділяють підсистему саме "власних імен" і "назв", які привласнюються окремим особам, предметам, місцям, явищам і т.п. індивідуально в силу сформованих традицій, і які виконують в мові і мовленні чисто номінативну функцію, і підсистему власних імен і назв, привласнених у свій час окремим особам, предметам чи місцям, що перейшли з загальних імен і назв, і що стали відомими за якимись ознаками у результаті діяльності цих людей, властивостей цих предметів, місць тощо. З плином часу було декілька різних тенденцій передачі антропонімів і топонімів в письмовому вигляді. Але за останні роки в українській мові почала розвиватися окрема тенденція. Зараз власні англійські імена передаються за допомогою транскрипції, в основі якої лежить фонетичний принцип.

Топоніми як власні імена географічних об'єктів входять в коло дискусії, яка стосується того, чи мають власні імена лексичне значення при зіставленні їх із загальними іменниками. Також розглядається питання про те, що лінгвокраїнознавчий підхід до проблеми значення топонімів є доцільним, бо топоніми посідають значне місце у фонових знаннях носія певної мови і культури. Перш за все, це назви об'єктів країни, в якій він живе, тому використовується країнознавчий підхід у визначенні топонімів.

Існують англійські топоніми, які виникли з власних назв. Це можуть бути назви промислових районів, каналів, вулиць та ін. Англійські імена

змінювали своє вживання впродовж століть під впливом тих чи інших факторів, таких, як вплив міфології, Біблії на свідомість людей. Важливим фактором також є вплив Реформації з усіма її змінами та Франції, як могутньої держави на різні аспекти життя, в тому числі і використання імен.

Випадки переходу англійських топонімів в загальні назви можна класифікувати таким чином: перехід топонімів у назви порід худоби і інших тварин; перехід топонімів у найменування виробів. Можна також сказати, що першою стадією перетворення топонімів в імена загальні було утворення стійких двокомпонентних словосполучень, в яких пізніше відбувалося випущення другого компонента.

Власне ім'я у мовній системі стоїть в маргінальному положенні і обумовлено подвійністю функціональної природи антропоніма. Також власне ім'я як елемент соціокоду певного соціуму являє собою "соціальний ген". Вважається, що за допомогою фреїмів можна подавати знання у семантиці природної мови, поєднувати різноманітні знання людини і її досвід. Власні імена можуть мати вплив на контекст та зміст тексту певним чином. Якщо автор хоче змалювати напружену ситуацію, він використовує антропоніми для цього. За допомогою різного вживання одного і того ж імені різними людьми, автор може показати особливе ставлення кожної людини до цього героя (ставлення може бути прихильним, гнівним, офіційним та ін.).

Фразеологія тісно пов'язана з історією, культурою, традиціями й літературою народу, що говорить даною мовою. Цей зв'язок найбільш чітко простежується в тих фразеологічних одиницях, у склад яких входить власне ім'я. Чітко видно, що з того моменту, як власні імена увійшли до фразеологізмів, вони втратили свою головну функцію: називати людей, предмети, явища тощо. Вони стали невід'ємною частиною фразеологізма і не сприймаються в іншому контексті. Всі фразеологічні одиниці, що містять топоніми, підрозділяються на кілька підгруп.

Фразеологічні одиниці, до складу яких входять власні імена, пов'язані з побутом, літературою і фольклором англійців, були поділені на: фразеологічні одиниці з традиційними, популярними чоловічими і жіночими іменами; фразеологічні одиниці, що містять реальну антропонімію, що пов'язана з іменами видатних людей свого часу: монархів, політичних діячів, учених і винахідників, або не настільки великих, але що прославилися добрими або дурними справами; фразеологічні одиниці в яких власні імена взяті з літературних джерел; фразеологічні одиниці, що містять топоніми. У одній підгрупі фігурують назви вулиць, районів Лондона. Частина цих одиниць тісно пов'язана з минулим Лондона і його історією. У наступну підгрупу включені фразеологічні одиниці з назвами англійських графств, областей, районів, міст, рік. Простеживши взаємозв'язок топонімів-фразеологізмів з їх походженням, можна зрозуміти їх сутність та причини їх виникнення.

ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ГЕНДЕРНИХ ВІДНОСИН (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ)

Горболіс Б. В.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – д-р філол. наук, професор Школяренко В. І.

На сьогоднішньому етапі розвитку суспільства все більша увага приділяється жінці, її ролі та місці у суспільстві. У зв'язку з цим спостерігається підвищений інтерес до гендерних досліджень у різних науках (переважно в соціології, політології, психології). У цьому плані не залишилася непоміченою і лінгвістика. Інтерес до гендерного аспекту мови з кожним роком зростає. Гендерним дослідженням у лінгвістиці присвячено безліч монографій. У XX столітті з'явилися роботи "Geschlecht und Charakter" (1903) О. Weininger, "Feminism in Germany and Scandinavia" (1911) К. Anthony, "Frauensprache: Sprache der Veränderung" (1982) Tromel-Plotz, "Feminismus: Inspektion der Herrenkultur" (1983) і "Das Deutsche als Mannersprache" (1984) L. Pusch, які мали на меті переосмислити роль «слабкої, беззахисної» жінки та позиціонування чоловіка в суспільному житті та у мовній картині. Одним з ключових моментів розвитку гендерної лінгвістики німецької мови на сучасному етапі є вихід у світ двох словників видавництва Langenscheidt "Deutsch – Mann. Mann – Deutsch" і "Deutsch – Frau. Frau – Deutsch" (1995).

Поняття гендеру було впроваджено у наукову мову наприкінці 60-х років XX ст. і асоціювалося з відмінностями між жінкою і чоловіком. На відміну від терміну "стать" (sexus), що позначає власне біологічні відмінності чоловіків і жінок, і терміну "рід" ("genus"), що позначає граматичне явище, термін "гендер" ("gender"), не знімаючи і не заперечуючи статевих відмінностей, акцентує на тих соціальних особливостях чоловіків і жінок, які виникають у них у результаті їх суспільної діяльності, і які визначають своєрідність їх соціальної поведінки [1].

Зіставне дослідження культурних концептів "чоловік" і "жінка", які вперше у вітчизняній лінгвістиці стали предметом зіставного аналізу в німецькій мовній культурі, є актуальним для сучасного порівняльного мовознавства і відкриває можливості для їх подальшого вивчення. Наукова привабливість обраного матеріалу дослідження полягає у тому, що вивчення таких найбільш важливих людських концептів, як "чоловік" і "жінка", дозволяє з'ясувати характеристики, які є властивими для осіб чоловічої і жіночої статі в німецькій мовній культурі. Лексичні одиниці на позначення осіб чоловічої/жіночої статі складають певні лексичні угруповання, які об'єднуються семантичним компонентом гендерної маркованості і є досить компактною частиною словника Дудена.

Аналіз паремій гендерної проблематики німецької мови дає змогу досить повно розглянути гендерні стереотипи німецької мови. Для цього із суцільної вибірки було взято 378 фразеологічних одиниць і скомпоновано у

декілька підгруп за формально-семантичним принципом. Слова розподілені на такі підгрупи: 1) подружжя; 2) дівчина; 3) юнак; 4) зовнішність; 5) батько та мати; 6) родинні зв'язки; 7) риси характеру; 8) номінація чоловіка та жінки як представників відповідних статей. Як було досліджено, фразеологічні вирази, що характеризують жінку, означають сферу домогосподарства та материнства; фразеологізми, що характеризували чоловіка, характеризують професійно-ділову сферу.

Для повноти дослідження та ґрунтовності узагальнень аналізовано гендер у художній літературі на основі оповідання сучасної німецької письменниці Крісти Вольф "Selbstversuchen", у якому розповідається про фантастичний експеримент зі зміни статі, відчуття жінкою свого "я" та пошук "себе" в тілі чоловіка. У творі художньо відображені не лише фізіологічні, а й психологічні зміни. Показовим є дуальні пояснення слів представниками різних статей. Так, скажімо, "місто" для обох статей, для неї це – "eine Fülle immer wieder enttäuschter, immer sich erneuernder Hoffnung", а для нього – "eine Ballung unausschöpfbarer Gelegenheiten. Er – also ich – war betäubt von einer Stadt, die mich lehren wollte, daß es meine Pflicht war, Eroberungen zu machen, während die Frau in mir noch nicht die Technik verlernt hatte, sich zu zeigen und, falls die Situation es so wollte, klein beizugeben" [2, 98-99].

1. Словарь гендерных терминов / под. ред. А. А. Денисовой. – М.: Информация 21 век, 2002. – 256 с.
2. Ch. Wolf. Unter den Linden. Drei unwahrscheinliche Geschichten/ Christa Wolf. - Berlin und Weimar: Aufbau Verlag, 1974. – 114S.

МОВНЕ ВТІЛЕННЯ КОНЦЕПТУ *СТРАХ* В АНГЛОМОВНИХ ЗМІ

Денісова Д. Д.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник - канд. філол. наук, доцент Коваленко А. М.

Значне місце в сучасних лінгвістичних розвідках займають дослідження лексичного вираження концептів культури, водночас недостатньо дослідженими залишаються емоційні концепти, до яких належить концепт *СТРАХ*. Базою для дослідження особливостей вербалізації концептів як правило виступає художня література. Проте проблема їх реалізації та можливості використання в англійськомовних ЗМІ недостатньо досліджена і потребує більш детального вивчення.

Актуальність роботи визначається пріоритетною спрямованістю лінгвокогнітивних розробок на формування концептуальних структур знання, які реалізуються у медійному тексті.

Взявши за основу методику побудови номінативного поля З.Д. Попової та Й.А. Стерніна [1, 176-186], ми отримали наступні дані:

• *fear* – a **distressing emotion** aroused by impending **danger, evil, pain**, etc, whether the **threat** is real or imagined; the feeling or condition of being afraid [2];

• синонімічним рядом ключового слова "fear" виступають наступні лексеми: *dread, horror, panic, terror, dismay, awe, fright, tremors, qualms, consternation, alarm, trepidation, timidity, blue funk (informal), bugbear, bête noire, nightmare, anxiety, spectre, phobia, bogey, concern, worry, doubt, nerves (informal), distress, suspicion, willies (informal), creeps (informal), butterflies (informal), angst, unease, apprehension, misgiving(s), nervousness, agitation, foreboding(s), solicitude, frisson, quiver, shudder, tingle, chill, thrill, shiver, disquietude, wonder, respect, worship, reverence, veneration, etc.* [2; 3];

• дериватами – лексеми: *fearer (n), fearlessness (n), fearless (adj), fearsome (adj), feared (adj), fearful (adj), fearfully (adj), fearlessly (adv)* [2; 3];

• антоніми слова представлені лексемами: *courage, fearlessness, bravery, security, calm, intrepidity, liking, fondness, penchant, predilection* [2; 3].

Досліджуючи реалізацію концепту *СТРАХ* на матеріалі англomовних статей, ми спиралися на виділене номінативне поле концепту, проте, зважали також і та той факт, що будучи емоційним концептом, концепт *СТРАХ* може розкриватися також через "слова-класифікатори", які імплікують почуття страху.

Аналіз фактичного матеріалу дозволив виявити, що концепт *СТРАХ* реалізується в англomовній пресі на двох рівнях:

• лексичному, який представлений: лексичними одиницями (ЛО) синонімічного ряду концепту *СТРАХ*; конотативними прикметниковими та дієслівними ЛО; конотативними ЛО, які викликають в свідомості читача асоціації з емоцією страху; вживанням модальних дієслів;

• синтаксичному, який виражається: питальними структурами (наприклад, риторичними запитаннями); переліченням.

Наведемо приклад реалізації концепту *СТРАХ* на лексичному рівні.

French President Nicolas Sarkozy made a desperate plea on Thursday to save the euro. "The entire world is watching. We must do everything" to save the euro, Sarkozy said. German Chancellor Angela Merkel echoed Sarkozy's sentiment, saying, "We need to have more Europe" as the region battled the ongoing effects of the financial meltdown. (The Daily Beast, December 8, 2011).

У наведеному фрагменті мова йде про намагання лідерів європейських держав вирішити проблему падіння курсу євро. Відчуття страху в даному випадку передається через використання слів-класифікаторів (*desperate* – доведений до розпачу; *ongoing* – безперервний; *meltdown* – економічна криза, яка за серйозністю аналогічна руйнуванню ядерного реактору), які в контексті створюють додаткову напруженість ситуації: речення *Nicolas Sarkozy made a desperate plea* вказує на безвихіддя ситуації, оскільки навіть так могутня людина як президент країни, змушена опускатися до рівня відчайдушних балагань; фраза *the ongoing effects of the financial meltdown* імплікує інформацію про те, що загроза кризи серйозна та невідворотна.

Окрім слів-класифікаторів, для посилення ефекту вжито модальне дієслово *must*, яке вказує на те, що ситуацією не можна нехтувати.

Розглянемо приклад розкриття концепту СТРАХ на синтаксичному рівні.

*From **empty** hotel rooms to **idle** factory equipment to workers in part time jobs, the economy **is stuck** with **excess capacity*** (The Wall Street Journal, March 20-22, 2009).

Автор повідомляє читачу про існування певного застою в економіці. Проте завдяки низці прийомів він перетворює коротке речення на сильно емоційно забарвлене повідомлення, викликаючи у читача відчуття страху шляхом нагнітання через перелічення: *empty hotel rooms, idle factory equipment, workers in part time jobs* та використання слів-класифікаторів (*empty* – порожній (наводить на думки про самотність, занедбаність; задіє вроджений детермінант страху – самотність); *idle* – непрацюючий, занедбаний; *to be stuck* – зав’язнути (вказує на безвихіддя), *an excess capacity* – нереалізований виробничий потенціал).

Таким чином, нами було визначено номінативне поле концепту СТРАХ та з’ясовано, що в медійному тексті даний концепт розкривається на лексичному та синтаксичному рівнях.

1. Попова З. Д. Когнитивная лингвистика / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – М. : Восток-Запад, 2007. – 315 с.
2. American Heritage Dictionary : 4th edition, Houghton Mifflin Company. – Режим доступу : <http://www.answers.com/library/Dictionary-cid-74243>.
3. Longman Dictionaries Online. – Режим доступу: <http://www.longmandictionariesonline.com>.

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ НЕВИЗНАЧЕНО ВЕЛИКОЇ КІЛЬКОСТІ В ГЕРМАНСЬКИХ МОВАХ (НА ПРИКЛАДІ СУБСТАНТИВНИХ ЛЕКСЕМ АНГЛО- ТА НІМЕЦЬКОМОВНОГО ДИСКУРСІВ)

Кальченко А.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – д-р філол. наук, професор Швачко С. О.

Мовна категорія кількості – це результат складної, інколи суперечливої, взаємодії об’єктивного світу й людської свідомості. Дослідження умов, що сприяють реалізації значення кількості в мовах, функції одиниць англійської та німецької мов, що сугестують сему квантитативності та їх реалізація у категорійних ситуаціях викликає безумовний гносеологічний та лінгвістичний інтерес, підтверджений рядом відомих дослідницьких робіт таких учених як В. В. Акуленко,

І. А. Бодуен де Куртене, О. А. Холодович, А. Є. Супрун, С. А. Жаботинська, С. О. Швачко, І. К. Кобякова, О. М. Медвідь, С. В. Баранова, О. І. Єгорова.

Функціонально-семантичне поле квантитативності реалізує поняття кількості у мові. Структура макрополя квантитативності складається із одиничності та видів невизначеної кількості. Підзона нумеральності є чітко організованою, охоплюючи одиниці як морфологічного, так і лексичного та словотвірного векторів. Типові засоби вираження нумеральності виявляються на перетинах зазначених рівнів, у окремих випадках дублюючи один одного, але виконуючи різні синтаксичні функції.

Основні засоби підзони плюральності зосереджені в полі визначеної кількості (сингулярності) та полі невизначеної кількості (плюральності). Засобами маніфестації мультипліцитності та паукальності у двох її варіантах є мофема, лексеми, частини мови, синтаксичні та фразеологічні утворення.

Концепт невизначеної кількості є одним із критеріїв сприйняття та опису мовцем навколишнього світу, уявлення про який склалися на основі гносеологічних пошуків та досліджень об'єктивної реальності. Концепт невизначеної кількості постає у вигляді опозиції "невизначено мало :: невизначено багато". З огляду на антропоцентричність мови, концепція індефінітності маніфестована на усіх мовних рівнях германських мов. Особливу увагу приділено невизначено великій кількості та її репрезентантам. на прикладі субстантивів англо- та німецькомовного дискурсу. Аналіз емпіричного матеріалу сприяв виокремленню маркерів семи індефінітності на векторі предметності показав характерні особливості репрезентантів індефінітної великої кількості у домені германських мов та виявив відмінності в експлікації індефінітності власне у німецькій та англійській мовах.

Питання вербалізації індефінітної великої кількості ще має аспекти, яким слід приділити більше уваги у ракурсі досліджень, що і є темою майбутніх наукових доробків.

КОНЦЕПТ У СУЧАСНИХ ЛІНГВО-КОГНІТИВНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ТА ТИПОЛОГІЯ

Карпенко А. В.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Багацька О. В

У когнітивній лінгвістиці концепт є базовим поняттям. Існує безліч різноманітних тлумачень терміна "концепт", що частково пояснюється його приналежністю до різних галузей знань та індивідуально-авторським визначенням їх у відповідних наукових контекстах: мисленневий акт; контур (конфігурація) майбутньої події; поняття а priori; "мовний матеріал", що виявляє себе в процесах говоріння й розуміння; елементарна одиниця

результатів пізнання, одиниця культури; оперативна змістова одиниця пам'яті; код; трансцендентна універсалія; психічна установка; капсула думки; жива матерія; нескінченні швидкості кінцевих рухів; згусток культури в свідомості людини.

Розглянемо та проаналізуємо найбільш часто вживані у наукових роботах визначення терміну "концепт".

Автори "Короткого словника когнітивних термінів" розглядають концепти як ідеальні абстрактні одиниці, смисли, якими оперує людина в процесі мислення, і які відображають зміст досвіду і знання, зміст результатів усієї діяльності людини і пізнання нею навколишнього світу у вигляді певних одиниць, "квантів знання". При цьому наголошується, що зміст концепту включає інформацію про те, що індивід знає, припускає, думає, уявляє про той чи інший фрагмент світу. Концепти зводять все різноманіття спостережуваних явищ до чогось єдиного, під певні, вироблені суспільством категорії та класи.

На думку В. М. Телії, концепт – це "все те, що ми знаємо про об'єкт в усій екстенсії цього знання". Він є семантичною категорією найбільш високого ступеня абстракції, що включає в себе приватні значення конкретизації загальної семантики. Крім того, В. М. Телія наголошує, що концепту онтологічно передують категоризація, яка створює типовий образ і формує "прототип".

Розглядаючи сутність концепту, дослідники особливо відзначають його приналежність до етнокультурного світу людини. Семантично його зміст при цьому інтерпретується в контексті форм думки носія мови як етнокультурна репрезентація. Таким чином, пізнання концепту допомагає відтворити етнокультурний образ, особливість менталітету носія мови. «Концепт є вираженням етнічної специфіки мислення, і його вербалізація обумовлена лінгвокогнітивною, етнокультурною, маркованою, асоціативною компетенцією носія концептуальної системи».

У термінах Ю. С. Степанова концепт – мікромодель культури, він породжує її і породжується нею. Будучи «згустком культури», концепт містить екстралінгвістичну, прагматичну, тобто позамовну інформацію.

У сучасній лінгвістиці можна виділити три основні напрями або підходи до розуміння концепту: лінгвістичний, когнітивний, культурологічний.

Лінгвістичний підхід представлений точкою зору С. А. Аскольдова, Д. С. Лихачова, В. В. Колесова, В. М. Телії на природу концепту. Зокрема, Д. С. Лихачов, приймаючи в цілому визначення С. А. Аскольдова, вважає, що концепт існує для кожного словникового значення, і пропонує розглядати концепт як алгебраїчний вираз значення. В цілому, представники даного напрямку розуміють концепт як увесь потенціал значення слова разом з його конотативним елементом.

Прихильники когнітивного підходу до розуміння сутності концепту відносять його до явищ ментального характеру. Так З. Д. Попова, Й. А. Стернін та інші представники воронезької наукової школи зараховують концепт до розумових явищ, визначаючи його як глобальну розумову одиницю, "квант структурованого знання". О. С. Кубрякова визначає концепт передусім як "оперативну змістовну одиницю пам'яті, ментального лексикону".

Представники третього підходу при розгляді концепту велику увагу приділяють культурологічному аспекту. На їхню думку, вся культура розуміється як сукупність концептів та відносин між ними. Концепт тлумачиться ними як основний осередок культури в ментальному світі людини. Цього погляду дотримуються Степанов Ю. С., Слишкін Г. Г. Вони переконані, що при розгляді різних сторін концепту увага повинна бути звернена на важливість культурної інформації, яку він передає. Зокрема, Ю. С. Степанов зазначає, що "в структуру концепту входить все те, що і робить його фактом культури – вихідна форма (етимологія), стисла до основних ознак змісту історії; сучасні асоціації; оцінки і т.д." [1; 41]. Іншими словами, концепт визнається базовою одиницею культури, її концентратом.

Різні підходи до визначення терміну "концепт" відбивають його природу: як значення мовного знака (лінгвістичне та культурологічне спрямування) і як змістовний аспект знака, представлений у ментальності (когнітивний напрям). Необхідно зауважити, що подібний поділ тлумачень поняття "концепт" умовний, усі вищенаведені точки зору пов'язані між собою, а не протиставлені одна одній. Так, наприклад, когнітивний і культурологічний підходи до розуміння концепту не є взаємовиключними: концепт як ментальне утворення у свідомості людини є вихід на концептосферу соціуму, тобто в кінцевому результаті на культуру, а концепт як одиниця культури є фіксація колективного досвіду, який стає надбанням кожної людини. Іншими словами, ці два підходи розрізняються векторами по відношенню до носія мови: когнітивний підхід до концепту передбачає напрям від індивідуальної свідомості до культури, а культурологічний підхід – напрям від культури до індивідуальної свідомості.

На сьогоднішній день типологія концептів знаходиться в стадії розробки, а в дослідженнях наводяться численні класифікації концептів за різними критеріями [3; 2].

Найбільш часто пропонувані типології можна умовно поділити на кілька груп:

1. Семантичні класифікації: автори розглядають концепти з позиції сфери їх уживання, роблячи акцент на смисловому значенні. Так, у роботі Д. С. Лихачова "Концептосфера російської мови" представлено поділ концептів з точки зору їх тематики. Подібні тематичні сукупності утворюють емоційну, освітню, текстову та інші концептосфери.

А. Я. Гуревич поділяє лінгвокультурні концепти на філософські категорії (час, простір, причина, зміна, рух), і соціальні, так звані культурні категорії (свобода, право, справедливість, праця, багатство, власність) [2; 3].

2. Класифікації концептів на основі їх вираження та функціонування в мові. До цієї групи можна віднесли типології концептів, запропоновані Є. В. Образцовою, А. П. Бабушкіним, М. М. Болдиревим, та ін.).

Аналізуючи динаміку мовної об'єктивзації лінгвокультурних концептів, Є. В. Образцова поділяє концепти на стійкі – що мають закріплені за ними засоби вербалізації, і нестійкі, глибоко особистісні, рідко об'єктивовані в мові.

Значну популярність здобула класифікація лінгвокультурних концептів А. П. Бабушкіна, що базується на семантико-структурному принципі. У даному випадку концепти поділяються на лексичні та фразеологічні [2; 3].

3-поміж лексичних концептів виділені наступні типи:

- розумові картинки (ромашка, півень, смерть, диявол),
- концепти-схеми – слова з "просторовим" значенням (річка, дорога, дерево),
- концепти-гіпероніми, що відображають гіпо-гіперонімічні зв'язки в лексичі (взуття: туфлі, черевики, сандалі),
- концепти-фрейми – співвідносяться з певною ситуацією (базар, лікарня, музей),
- концепти-сценарії – реалізують у собі ідею розвитку (бійка, лекція),
- концепти-інсайти – містять інформацію про структуру, функції предмета (парасолька, барабан, ножиці);
- калейдоскопічні концепти – «представляють концепти абстрактних імен соціальної спрямованості (борг, порядність, совість)».

Така класифікація ніби розмежує концепти, що вербілізуються різними лексичними одиницями. Однак автор підкреслює, що не існує чіткого розмежування між різними за типом концептами.

Класифікацію А. П. Бабушкіна, М. М. Болдирев доповнює класом граматичних концептів, а також поділяє концепти за змістом і ступенем абстракції.

Крім перерахованих вище існують приклади функціонально-соціологічної (індивідуальні, мікрогрупові, макро-групові, етнічні, цивілізаційні, загальнолюдські концепти), структурної (однорівневі, багаторівневі і сегментні концепти) та інших класифікацій лінгвокультурних концептів, наявність яких у черговий раз підтверджує неоднорідність і багатомірність лінгвокультурних концептів і складність їх дослідження.

1. Степанов Ю. С. Константы: Словарь русской культуры – М.: Школа "Языки русской культуры", 1997. – 824с.

2. Солдатова М. А. Понятие лингвокультурного концепта в лингвистических исследованиях [Электронная версия печ. публикации] /

М. А. Солдатова // II Международные Бодуэновские чтения: Казанская лингвистическая школа: традиции и современность (Казань, 11-13 декабря 2003 г.): Труды и материалы: В 2 т. / Под общ. ред. К. Р. Галиуллина, Г. А. Николаева. — Казань: Изд-во Казан. ун-та, 2003. — Т. 2. — С.110-112.// http://kls.ksu.ru/boduen/bodart1_1.php?id=8&num=30000000

3. Бабушкин А. П. Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка. [Текст] / А. П. Бабушкин. — Воронеж: Изд-во Воронежского государственного университета, 1996. — 103 с.

МОВНЕ ВТІЛЕННЯ КОНЦЕПТІВ ПОЧУТТЯ І ЧУТТЄВІСТЬ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Коцюба А. С.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Коваленко А. М.

Центральна ідея, яка об'єднує численні лінгвокогнітивні дослідження, полягає в тому, що мова відбиває знання, представлені у вигляді концептів.

Мовне втілення концептів є об'єктом цілої низки лінгвістичних досліджень. Велика увага приділяється концептам емоційного та етичного характеру, оскільки особливості вербальної репрезентації емоційної сфери особистості мають безпосереднє відношення до менталітету етносу [1].

Зацікавленість лінгвістів до дослідження концептів *ПОЧУТТЯ* і *ЧУТТЄВІСТЬ* можна пояснити тим, що відображення емоцій у мові, співвідношення універсального та етно-специфічного в уявленнях про почуття належать до популярних, але не повністю висвітлених питань у лінгвістиці.

Лінгвокогнітивна модель концептів *ПОЧУТТЯ* і *ЧУТТЄВІСТЬ* характеризується фреймовою природою і комплексною структурою. Фрейми концептів *ПОЧУТТЯ* і *ЧУТТЄВІСТЬ* мають спіралеподібну структуру, конкретизуючи інформацію в міру розгортання фреймів:

sense – feeling – emotion – passion;

sensitivity – perception – sensation – susceptibility.

Словникові дефініції відповідають вищенаведеній структурі [2; 3]:

Sense - usually strong feeling about something.

Feeling – something that you feel, for example happiness, anger, fear .

Emotion – a strong serious feeling such as love, hatred or anger; often difficult to control.

Passion – a very strong belief or feeling about something.

Sensitivity – the strength of physical or emotional reaction in people.

Perception – the process by which an organism detects and interprets information from the external world by means of sensory receptors.

Sensation – the power of perceiving through the senses.

Susceptibility – the ability or tendency to be impressed by emotional feelings.

Проведений аналіз лексикографічних джерел дає можливість зробити висновок, що почуття – це здатність сприймати, відчувати; глибоке, серйозне відчуття душевної прихильності; любов; ненависть (*to feel; feeling; a strong serious feeling; love; hatred*); чуттєвість – реакція; відповідь організму на зовнішні впливи; сильне бажання; потяг до здійснення чого-небудь (*emotional reaction; detection and interpretation of information; tendency*).

Розглянемо модель концепту **ПОЧУТТЯ**.

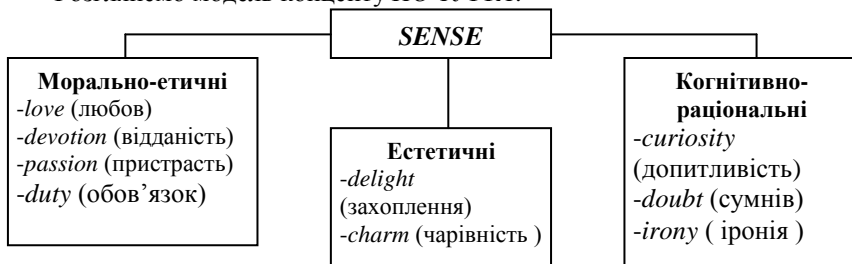

Рис. 1 – Модель концепту ПОЧУТТЯ

Вищенаведені концепти доповнені своїми найбільш вживаними аналогами зі словників [2; 3] і детерміновані нами як домінуючі у мовній картині світу носія британського варіанту англійської мови – морально-етичні: *love, affection; fondness, attachment, devotion, passion, adoration, idolization; sympathy, compassion, concern, solicitude, commiseration; duty, mission, responsibility, obligation, commitment*; естетичні: *bewilderment, delight, ecstasy, rapture, charm, enchant*; когнітивно-раціональні: *curiosity, confidence, doubt, irony*.

Чуттєвість – відображення у свідомості людини окремих властивостей предметів та явищ, що впливають на органи чуття.

Пропонуємо розглянути модель концепту **ЧУТТЄВИСТЬ**.

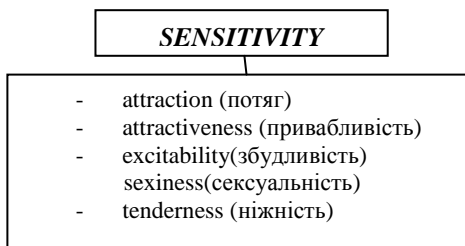

Рис. 2 – Модель концепту ЧУТТЄВИСТЬ

Таким чином, мовне відображення концептів **ПОЧУТТЯ** і **ЧУТТЄВИСТЬ** детермінуються емоційним досвідом людини. Зазначені концепти органічно пов'язані між собою, але різні за змістом і формою

відображення: почуття – це стійке й узагальнене ставлення до об'єктів; чуттєвість – це відображення у свідомості людини окремих властивостей об'єктів. За допомогою схем ми виокремили компоненти концептів *ПОЧУТТЯ* і *ЧУТТЄВІСТЬ* для детального розуміння їх мовної реалізації.

1. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик // Волгоград: Перемена, 2004. – 476 с.
2. Longman Dictionary of Contemporary English. – Harlow: Pearson Education Ltd., 2003. – 1949 p.
3. Concise Oxford Thesaurus. Second Edition. – Oxford : Oxford University Press, 2002. – 975 p.

СКЛАДОВІ КОМПОНЕНТИ ЛЕКСИЧНОЇ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ПІДМОВИ

Наумов О. М.

*(Горлівський державний педагогічний інститут іноземних мов)
Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Василенко Д. В.*

Фахова підмова, зокрема військова, є особливою формою існування мови, що має професійну спрямованість. Її найбільш рухомим компонентом є лексична підсистема, що має польовий характер, тобто її структура організована за принципом поля, центром якої є ядро (термінологія). Військова лексика є сукупністю мовних одиниць, що поєднуються спільним змістом і відображають понятійну, предметну та функціональну схожість явищ, які вони позначають.

Під військовим терміном розуміють "спеціальне найменування, яке має просту або складну формальну структуру (словосполучення), що співвідноситься з певним поняттям із сфери військової справи (військової науки, техніки, життєдіяльності військ і таке інше), в семантичній структурі якого є сема "військовий", "бойовий" [1, 48].

Ми поділяємо думку тих науковців, які відносять до складу спеціальної лексики терміни, номени і оніми [2, 33]. Під номенклатурою розуміють сукупність спеціальних назв, які вживаються в певній галузі; назв об'єктів даної галузі, що співвідносяться з певними поняттями та актуалізують предметні зв'язки. Лінгвісти виокремлюють технічні та комерційні номени [2, 35]. Номенклатурні одиниці військової сфери представлені словесними знаками, символами у вигляді окремих літер, цифр, графічних знаків, комбінаціями слів і символів, що слугують для найменування окремих видів військової зброї і техніки, відображення їх розмірів, особливостей конструкції, приналежності до певних моделей тощо: *FA-18* – "американський літак-винищувач", *Predator* – "протитанкова ракета".

Оніми, що належать до військової терміносистеми, є власними назвами (словами або сполуками), які служать для виокремлення названих ними об'єктів серед інших об'єктів, їх індивідуалізації та ідентифікації. Значення онімів співвідноситься з певним референтом (людиною, твариною, живою або неживою істотою). У військовій терміносистемі оніми, переважно, є назвами військових підрозділів, техніки, військових операцій: *Desert Storm – операція "Буря в пустелі"*.

Терміни складають основу професійної підмови. Багатоаспектність терміна, пов'язана з його функціонуванням як одиниці наукового знання і як одиниці загальної мови, викликає різні підходи до його розуміння. Дискусійним питанням залишається протиставлення (*лексичне*) значення терміна – поняття, що термін позначає. Основні погляди на це питання є такі: 1) терміни мають лексичне значення, але воно не дорівнює поняттям, які позначаються ними; 2) терміни мають лексичне значення, що дорівнює поняттям, які позначаються ними; 3) значення термінів є поняття, але лексичного значення вони не мають; 4) терміни позначають наукові поняття, в той час як загальнолітературні слова позначають наївні, повсякденні поняття.

Термінологія є автономним шаром лексики, згідно з поглядами тих лінгвістів, які відкидають концепцію термінології як складової частини літературної мови і вважають, що терміни кожної сфери знання належать до певної термінології, а значення кожного терміна розкривається повністю лише в системі останньої [2, 18]. Інші науковці стверджують, що між загальноновживаними словами і термінами не слід створювати штучного бар'єру, який може утруднити розуміння процесів термінотворення. Потрібно враховувати певні особливості термінів, але розглядати їх та загальнолітературні слова треба у зіставленні, а не у протиставленні. Таке трактування термінів ґрунтується на ряді об'єктивних чинників, зокрема, розмежування між загальноновживаними словами і термінами є складною проблемою, оскільки має місце сплетіння і перехід термінів у загальноновживані слова і навпаки. Відомим фактом є те, що термінотворення ґрунтується на тих самих принципах, що і загальне словотворення, і будується за такими ж словотвірними моделями. Основною функцією, яку виконують загальноновживані слова і терміни, є комунікативна функція. Таким чином, існує взаємозв'язок між термінами та загальноновживаними словами.

Більшість сучасних лінгвістів розглядають фахові підмови як функціональний різновид літературних мов. Дослідження інтра- та екстралінгвальних аспектів різних професійних підмов показують, що вони формуються у руслі загальних тенденцій розвитку та функціонування національної мови за наявності певної специфіки, а саме, "обмеженість (вибірковість) синтаксичних, слово- та фразотворчих засобів, особливість архітекτονіки всіх жанрів спеціальних текстів, широке використання невербальних засобів номінації тощо" [3, 15]. Отже, термінологія повинна

характеризуватися як такий шар лексики літературної мови, який забезпечує виконання найважливішої соціальної функції мови – спеціальної професійної комунікації.

Спираючись на дослідження багатьох лінгвістів, вважаємо, що абсолютної межі між загальноживаною та військовою лексикою не існує. Військова термінологія, що належить до однієї з найстаріших галузей людського знання, тісно пов'язана із загальноживаною лексикою. Термінологія забезпечує номінацію професійних понять. Термінологічне значення розвивається на базі номінативного. Тому наукова дефініція у змістовому плані є більш насиченою. Термінологічне значення виводить слово за межі загальнолітературної мови та включає його в систему термінів військової науки.

1. Гарбовский Н. К. Сопоставительная стилистика профессиональной речи (на материале русского и французского языков) / Н. К. Гарбовский. – М.: Наука, 1988. – 149 с.
2. Суперанская А. В., Подольская Н. В., Васильева Н. В. Общая терминология: Вопросы теории / А. В. Суперанская, Н. В. Подольская, Н. В. Васильева. – М.: Наука, 1989. – 246 с.
3. Михайленко Т. Д. Інтра- та екстралінгвістичні аспекти формування і функціонування військової терміносистеми в національних мовах: Автореф. дис. ... доктора філол. наук: 10.02.15 / Нац. академія наук України. Інститут укр. мови. – К., 1996. – 48 с.

ПРО ПИТАННЯ ВИЯВЛЕННЯ РЕАЛІЙ В ЛІНГВОКУЛЬТУРНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Рибак О. А.

*(Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова)
Науковий керівник - канд. філол. наук, доцент Анохіна Т. О.*

Активізація лінгвокультурологічних та лінгвокогнітивних досліджень в межах інтерпретаційних пошуків та шляхів адаптації в перекладі спостерігається протягом останніх десятиліть і справляє дедалі відчутніший вплив на теорію і практику перекладу. При зіставленні різних національних мовних картин світу стають помітними семантичні лакуни, не заповнені мовними одиницями в мові-компараті. Протягом останніх десятиліть національно специфічна лексика стала об'єктом вивчення низки робіт, написаних як в Україні, так і в інших державах [1; 2; 3; 4].

Дослідники вивчають лінгвокультурні параметри тексту оригіналу та його перекладу. Існує нагальна потреба в упорядкуванні й унормуванні правил іншомовного відтворення українських реалій і власних назв. Цим

зумовлюється актуальність статті, що є спробою комплексного аналізу культурних реалій.

Об'єкт дослідження – українські та англійські реалії як ключовий елемент національного лінгвокультурного коду. Предметом дослідження є особливості відтворення лінгвокогнітивної природи українських та англійських реалій в перекладних і оригінальних текстах англійською мовою, а також функціональні особливості реалій в перекладі текстів історико-культурного дискурсу. Метою статті є виявлення й перекладознавчий аналіз реалій в лінгвокультурній картині світу.

Реалії та культури не завжди перекладаються. Специфічні елементи в одній мові є культурами в мові та лакуною в мові перекладу. Як перекладач вирішує проблеми передачі національно специфічної лексики, культурем та реалій? Відповідь на це питання – використання перекладацьких трансформацій.

Так, адаптація (пор. *лат. adapto – пристосовую*) – спрощення тексту літературного твору, пристосування його для сприйняття дітьми або малопідготовленими читачами. Адаптація широко застосовується в перекладі, оскільки між словами двох мов може траплятися повна відсутність відповідностей. Адаптація творів художньої літератури вимагає збереження стилю письменника, оснащення елементів, що не піддаються адаптуванню, необхідними поясненнями. Переклад – це суб'єктивний і довільний виклад оригіналу, що повністю підкоряється творчій манері перекладача [1, 107].

На думку О. І. Чердиченка, адаптація одомашнення та очуження мають своїх прибічників та противників: "З одного боку, перекладач, за відомим висловом Гете, може "переселити" свого читача в країну автора оригіналу, максимально наблизивши до нього свою версію інтерпретації. З іншого боку, він може намагатися переселити автора оригіналу в свою країну, і тоді переклад віддалиться від першотвору" [4, 22].

Г. Денисова звертає увагу на роль культури в процесі перекладу й висловлює таку думку: "різниця між мовами є не різницею між знаками, а несхожістю світосприйняття. Мова, яка водночас створює думку та створюється нею, є притаманною духовному світові народу, котрий нею розмовляє. Під час перекладу йдеться про перенесення літературного твору не тільки з однієї мовної системи, але й з однієї ментальної сфери до іншої, де всі відношення та зв'язки є зовсім не такими, як у першій" [2, 55].

У визначенні реалій учений акцентує передусім чинник міжмовного зіставлення. Так, у праці "Актуальні питання українського художнього перекладу" В. Коптілов називає реаліями "слова, що позначають предмети та явища, невідомі мові перекладу" [3, 65].

Слова можуть бути реаліями в одній мові, але не бути такими в іншій. Наприклад, у Великобританії, як і у нас, є проїзні квитки, а у США – їх немає. Отже, стосовно американського варіанту англійської мови наш "проїзний квиток" – це реалія, а стосовно британського варіанту – ні.

Ще більш яскравіший приклад можна навести, розглядаючи лексему "хліб". Лексема "хліб" – не реалія у бінарному зіставленні українсько-російському, українсько-англійському, але ця ж лексема – реалія у зіставленні українсько-ескімоському.

В українсько-якутському бінарному зіставленні лексема "картопля" – реалія української мови, бо це слово властиве всьому українському етномовному колективу, а лексеми *ріпа, мандебурка, крумплі, бараболя* – діалектні реалії у тому ж бінарному зіставленні.

Мовна картина світу не є застиглим явищем, вона розвивається, відбиваючи зміни в пізнанні світу. Тісний зв'язок між мовою та культурою найвизрашніше виявляється в зіставленні національних відмінностей мовної картини світу, що особливо помітні при перекладі текстів історико-культурного спрямування. Саме тому дослідження реалій в межах розвідок є *перспективним* напрямком лінгвістичних пошуків.

1. Гачечиладзе Г. Р. Вопросы теории художественного перевода / Гачечиладзе Г. Р. / авторизованный пер. с грузин. – Тбилисси : Лит. да хеловнеба, 1964. – 267 с.
2. Денисова Г. В. Границы перевода / Денисова Г. В. – М. : МГУ, 1998. – 80с.
3. Швейцер А. Д. Перевод и культурная традиция / Швейцер А. Д. // Перевод и лингвистика текста / Все-российский центр переводов. – М. : 1994. – С. 64–75.
4. Чередниченко О. І. Український переклад: З минулого до сьогодні / О. І. Чередниченко // Од слова путь верстаючи й до слова...: збірник на пошану Роксолани Петрівни Зорівчак, доктора філологічних наук, професора, заслуженого працівника освіти України. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – С. 21-31.

СПЕЦИФІКА ПРЕДСТАВЛЕННЯ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПНИХ УЯВЛЕНЬ У ЗНАЧЕННІ СУБСТАНДАРТНОЇ ЛЕКСИКИ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ)

Романько Ю. О.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Христенко О. С.

Звернення до особливостей представлення гендерних стереотипів у субстандарті німецької мови зумовлено антропоцентричними тенденціями сучасної лінгвістики, актуальністю питання співвідношення мови та мислення, проблемами впливу соціальних факторів на мовний код. Чоловічі та жіночі якості та відношення до них у суспільстві знайшли своє відображення у лексичному значенні слова.

Гендерний стереотип - явище мовно-культурне і детерміноване історичними умовами. Процес формування гендерних стереотипів розглядається через призму історичного становлення суспільства та визначення первинних чинників для опозиційного розгляду чоловіка і жінки.

Так, мовознавець А. В. Кириліна [1] визначає, що *гендерний стереотип* (від англ. *gender* – "рід") є окремим різновидом стереотипу, що відбиває в мові культурно і соціально обумовлені думки та пресупозиції про ознаки, атрибути та норми поведінки представників обох статей. Базуючись на понятті "стать" як біологічної субстанції, гендер є суспільно зумовленим розумовим конструктом, який впливає на сприйняття базових оцінних компонентів мовної особистості.

Слідом за В. В. Слінчук [2], гендерні стереотипи, враховуючи їх суть та період функціонування в мові, можна поділити на: 1) традиційні - давно вживаються в мові і передають давні уявлення народу про характер та призначення чоловіка та жінки в суспільстві. До них належать такі номінативи: *Ernährer, Adam, Eva, das starke Geschlecht, das schwache (zarte) Geschlecht usw.*; 2) нові – існують у мові відносно недавно, з'явилися внаслідок мінливих умов розвитку суспільства та спираються на сучасні реалії життя і нову предметність. Вони зберігають частку семем традиційних стереотипів, але утворюють нові, більш сучасні уявлення про "жіноче" та "чоловіче". Представлені концептами: *Barbie, Superman, Sex-Symbol, Modell usw.*; 3) актуалізовані - це традиційні стереотипні найменування, перенесені в сучасний дискурс із урахуванням нових семантичних характеристик. До них відносять наступні гендерні пари: *der Partner - die Partnerin, das Weibchen - das Männchen, der Prinz - die Prinzessin usw.*

Уявлення про різницю між чоловіками та жінками, базуються на ознаках "*фемінності*" і "*маскулінності*". Вони засвоюються в процесі соціалізації, через культурні норми та спосіб розподілу праці і визначають гендерні ролі та суспільні ідеали, а також є складником мовної картини світу певного етносу. Ці категорії "*фемінності*" і "*маскулінності*" не мають загальноприйнятого визначення. Їх можна розглядати як: 1) дескриптивні категорії – сукупність анатомо-біологічних, емоційних, психічних, соціокультурних, поведінкових та ін. характеристик, об'єктивно властивих чоловіку на відміну від жінки і навпаки; 2) аскриптивні категорії – сукупність соціокультурних уявлень про те, які властивості й поведінкові характеристики можуть бути приписувані середньостатистичним чоловіку і жінці; 3) прескриптивні категорії – система настанов, орієнтованих на еталон "справжнього чоловіка" і "справжньої жінки" [3, 21].

Як зазначає О. С. Христенко [4, 14–16], у системі молодіжного соціолекту використовується значна кількість лексем на позначення зовнішньої привабливості дівчини: *Filet, Torte, Schleckrosine, Puppe, heiße Tussi, Bomber, Barbie usw.* та лексем на позначення привабливого чоловіка: *Boy, Chico, Homo, Ken, Macho та ін.* Зокрема, образ дівчини в уявленні

хлопців асоціюється насамперед із її зовнішньою привабливістю та сексуальністю, а образ чоловіка, згідно зі стереотипними уявленнями представників обох статей, – з успішністю, енергійністю та "крутизною".

Образ молодого чоловіка та жінки у субстандарті німецької мови представлений метафорично, зокрема, переважає знижена зооморфна та предметна метафора: *Miss Piggy* – "повна дівчина", *Maus* – "дівчина", *Biene* – "приваблива дівчина", *geile Sau* – "приваблива жінка"; *Gerät* – "дівчина", *Pirre* – "приваблива дівчина" тощо.

Серед аспектів якостей, що оцінюються у чоловіків та жінок, визначають: "Зовнішній вигляд", "Загальні фізичні ознаки: краса, сила, вік", "Вольові характеристики", "Інтелектуальні якості", "Моральні якості" тощо. У конотативному аспекті значення субстандартних слів мають як позитивний, так і негативний характер, і містять у собі оцінні характеристики. Чоловіки зазвичай зображаються активними та серйозними, а жінки – пасивні, нерациональні та імпульсивні. Хоча це індивідуальні риси, а не ознаки конкретної статі, такі стереотипи застосовуються в багатьох сленгових лексемах стосовно чоловіків і жінок.

1. Кириллина А. В. Гендер: лингвистические аспекты / А. В. Кириллина. - М. : Институт социологии РАН, 1999. – 189 с.
2. Слінчук В. В. Мовностилістичні засоби актуалізації гендерних понять / В. В. Слінчук // Наукові записки Інституту журналістики. – К. : 2005. – Т. 19. – С. 109–113.
3. Ткачик О. В. Гендерні стереотипи в англomовному фольклорі : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.04 / О. В. Ткачик. - К., 2008. - 212 с.
4. Христенко О. С. Глосарій німецького молодіжного сленгу / О. С. Христенко [за заг. ред. Л.І. Сахарчук]. – Суми : Вид-во СумДУ, 2008. - 271 с.

СТРУКТУРНІ ТА СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МЕТАФОР В АМЕРИКАНСЬКОМУ ВАРІАНТІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Руденко А. С.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник - канд. філол. наук, доцент Кобякова І. К.

Фразеологічна система будь-якої мови сприяє вивченню соціальних стереотипів, культури, особливостей світосприйняття як цілого народу, так і окремих соціальних груп. У ній відображається ряд колективних уявлень про взаємодію людини і товариства, оцінку окремих соціальних ролей, відношення до різноманітних соціальних інститутів.

Стилістичним засобам та їх використанню присвячено багато досліджень науковців України, Росії та інших країн: К. А. Дюжикова,

І. М. Аракелян, О. Д. Мешков, Л. Ф. Омельченко, М. Г. Гутерман, І. І. Борисенко, Н. І. Трошна, Г. Марчанд; національним особливостям використання метафор присвячені дослідження Д. О. Добровольського, Р. Дж. Бруннера, Дж. Лакоффа, М. Джонсона, Г. Д. Гачева, Т. В. Булигіна, А. Вежбицької, А. Д. Шмельова та ін. Образ є основним засобом художнього узагальнення дійсності, знаком об'єктивного кореляту людських переживань.

Образи створюють можливість передати читачу те особливе бачення світу, що укладено в тексті, властиве автору або його персонажу і характеризує їх. Метафора (грец. "перенесення") – троп чи фігура мови, що ґрунтується на вживанні слова, що позначає собою певний клас об'єктів (предметів, осіб, явищ, дій чи ознак), для позначення іншого, подібного класу об'єктів чи окремого об'єкту.

Об'єктивність фразеологічних одиниць часто ґрунтується на використанні метафоричних висловів, що відображують подібність окремих фрагментів мовної картини світу. Здібність метафори здаватися об'єктивною криється в тому особливому положенні, що вона займає стосовно шкали оцінки "істина — неправда". Д. Девідсон схиляється до думки, що метафора виражає звичайно "явну неправду" або "абсурдну істину" ; М. Блек думає, що, хоча метафора часто і "...може містити напівправду і навіть помилкові дані", істинність для неї не має принципового значення . На думку Н. Д. Арутюнової, у метафорі уживаються і неправда, і істина, вона відбиває суперечливість людського сприйняття.

Функції метафор залежать від стилю в якому вона використовується. У *поетичному* тексті головною функцією метафори признається естетична (метафора як прикраса мовлення) і активаційна (метафора як засіб активізації сприйняття адресата), тоді як пізнавальна відходить на другий план.

У *науковому* дискурсі на перше місце виходить пізнавальна, евристична функція метафори, що дозволяє осмислити новий об'єкт дослідження, спираючись на знання про інші типи об'єктів. Важлива для наукового дискурсу й аргументативна функція метафори як засобу переконання в правильності (правдоподібності) висунутих тез або постулатів.

У *політичному* дискурсі метафора також виконує й евристичну функцію, вона служить засобом осмислення політичної реальності, що постійно змінюється, і формулювання нових політичних програм, і аргументативну функцію, вона є засобом переконання аудиторії в слушності тих чи інших політичних поглядів.

Метафори можна класифікувати згідно ступеня їх несподіваності. Тому зовсім несподівані метафори називають істинними метафорами. А ті, що часто використовуються – метафорами - кліше. Істинні метафори належать до мовленнєвої діяльності; а метафори – кліше – до мови, як системи, вони властиві мові. У залежності від особливостей семантики звичайно розрізняють два типи метафор - мовні, або що стерлися, і

мовленнєві, чи оригінальні. Деякі вчені вважають, що основне розходження між оригінальною і метафорою, що стерлась, складається в тому, що оригінальна метафора наближується до полісемності, припускає множину інтерпретацій, а метафори, що стерлися, як, *to cast an eye (glance, look)* наближуються до однозначності, моносемності, припускають лише одну інтерпретацію. Проблема співвідношення лексичного складу двох варіантів - британського і американської - полінаціональної англійської мови привертає увагу багатьох її дослідників.

Етнокультурні метафори відображають уяву світу, у них утілюється ціннісна ієрархія і міфологічні уявлення. Специфіка етнокультурних метафор пов'язана зі специфікою географічних і культурно-історичних умов. Етнокультурна своєрідність передає не конкретні метафори самі по собі (їх число обмежене, тому що обмежений самий набір умов, що їх породжують), але їх сукупність.

У повсякденному житті сучасних носіїв американського та британського варіантів англійської мови, у їх поведінці та світогляді відбувалися суттєві зміни, що призвело до появи численних лексичних і фразеологічних інновацій, які зафіксували відповідні процеси і явища у мові. Нові слова і вислови виникали переважно у США, але завдяки актуальності понять, які вони виражають, не тільки для американського, а й для британського суспільства, а також завдяки своїй експресивності використовуються й носіями британського варіанта англійської мови.

Термін "американізм" був вперше запроваджений у вжиток Джоном Уїзерспуном, ректором Принстонського Університету та політичним діячем періоду війни за Незалежність, в одній із статей в 1781 році. Під *американізмами* розуміють лексичні одиниці, які в усіх або в деяких своїх значеннях притаманні виключно американському варіанту англійської мови, а під *британізмами* - лексичні одиниці, що їх не використовують в Америці, або використовують в іншому розумінні, тобто з іншим значенням.

До важливих функціональних особливостей системи сучасної американської англійської ми відносимо створення нових метафоризованих висловів, що виконують такі функції: 1) поповнення словникового складу мови; 2) створення образності, експресивності, емоційності.

Сленг - це слова, фрази, значення слів, що зустрічаються в розмовній мові, але не підходять для паперів чи офіціальних подій і часто розглядаються як порушення норм стандартної мови.

З погляду стилістики - сленг - це не шкідливий паразитичний нарост на тілі мови, що вульгаризує усне мовлення, а органічна і якоюсь мірою необхідна частина цієї системи. Сленг - бенкет метафор і експресії. Наприклад наступні метафоричні вислови, що вживаються в американській розмовній мові та у слензі: *banana oil* - *лестоцї*; *big cheese* - *велика цяця*; *carrot and stick* - *полїтика батога та медяника*; *feather one's nest* - *набити собі кишеню*; *on pins and needles* - *наче на голках*; *save the day* - *врятувати становище*.

ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ ОСВІТА В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ТОМА ШАРПА "PORTERHOUSE BLUE")

Сапарай І. В.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Коваленко А. М.

За останні кілька десятиліть стрімко і впевнено розвинулася нова галузь лінгвістики – когнітивна лінгвістика. Основною її сутністю є виявити лінгвоспецифічні позначення для певних видів конкретних та абстрактних "речей" – концептів. На сьогодні багато науковців досліджують цей ментально-мовний феномен (Ю. С. Степанов, В. І. Карасик, Г. Г. Слишкін, З. Д. Попова, Й. А. Стернін та інші). І хоча немає уніфікованого визначення терміна *концепт*, спільним для всіх дослідників є визнання його основною одиницею свідомості [1, 60].

На матеріалі роману Тома Шарпа "Porterhouse Blue" досліджуємо концептосферу інтелектуальної діяльності, одним зі структурних компонентів якої є концепт ОСВІТА. Головні герої роману "Porterhouse Blue" – викладачі-лінгвісти, тому у їх мовленні зустрічаються поняття, що характеризують сферу освіти з позицій обох сторін – тієї, що навчає, та тієї, що навчається.

Навколо концепту ОСВІТА можна виділити декілька концептуальних макрополів:

Рис. 1 – Модель концепту ОСВІТА

Розглянемо кожне концептуальне макрополе окремо та виділимо основні засоби його вираження у романі Тома Шарпа "Porterhouse Blue".

Концептуальне макрополе *навчання як навчальний процес* репрезентується у романі вільними словосполученнями: *candidates who possess academic qualifications alone* [2, 31]; *the great center of learning, the birthplace of science and of culture* [2, 80]; *pass degrees to unqualified sons of wealthy parents* [2, 86].

З мовлення головних героїв ми бачимо Кембриджський коледж одним із найпрестижніших світових освітньо-наукових центрів. В той же час, Том Шарп досить іронічно говорить про те, що діти заможних англійців можуть з легкістю навчатися у коледжі, скласти іспити, при цьому не маючи відповідного достатнього рівня академічних знань.

Широке використання таких фразеологічних зворотів як *early to bed and early to rise makes a man healthy, comfortably off and wise* [2, 11], *too much work and not enough play makes Jack a dull boy* [2, 15], *to pour oil on troubled waters* [2, 32] робить твір багатим, різноманітним, яскравим та емоційно

насиченим. Стає зрозумілим, що студентам потрібно докладати багато зусиль, аби здобути диплом, але в той же час, вони насолоджуються всіма radoщами, притаманними для свого віку та соціального статусу.

Помітне місце для вираження позитивних чи негативних оцінок, емоцій, почуттів займає використання емоційно-експресивної лексики: *a house of learning* [2, 5], *thoughts as dark as habit and as bitter as the wind blowing* [2, 19], *a part of a private domain of which you are custodian* [2, 90].

Концептуальне макрополе **навчальний заклад** репрезентоване терміном, що позначає навчальний заклад вищого ступеня, а саме *Porterhouse college*. Покерхаус – є самоврядним навчально-науковим закладом, влада в якому належить викладачам та професорам: *Porterhouse is a self-sufficient and independent college, a self-governing body whose interests are internal and without reference to the world at large* [2, 52].

Уживаючи в описах здебільшого прості, переважно короткі речення, а в роздумах складні речення, Том Шарп наголошує на тому, що усі прагнення викладацького складу спрямовані не стільки на навчання студентів, скільки на плекання культури гідного вшановування і передавання нащадкам історичних традицій: *No other Cambridge college can equal Porterhouse in its adherence to the old traditions* [2, 3]. *Porterhouse ignores the inequalities of intellect and concentrates upon the evidence of wealth, and Dives in Omnia reads the college motto, and the Fellows take it when examining the candidates* [7, 3].

Концептуальне макрополе **учасники навчального процесу** представлене використанням порівнянь типу *creation of a student council* [2, 89], *treated respectfully* [2, 26], *the comfortable acceptance of himself as the spokesman of a wholesome public* [3, 66], *carrying an aura of authority and trust* [2, 75] підкреслюють поважливе, високе ставлення як до студентів зі сторони викладачів, так і навпаки. В той же час, такі вирази та порівняння, як *his face was dark with anger* [2, 5], *some of them had been fools and blackguards* [2, 7] говорять про зневажливе ставлення викладачів та студентів один до одного.

Лексикалізація синтаксичних одиниць виявляється у прагненні автора до передачі більшої інформативності та глибини значення: *ex-Cabinet Minister, Master, Dean, Mrs. Biggs, Senior Tutor, Bursar, Head Porter, Chaplain*.

Використання наступних фразеологічних виразів дає змогу краще зрозуміти головних героїв роману: *used to live on poached cod* [2, 6]; *a pound in the purse is worth a flea in the ear* [2, 9]; *rubbing salt in the wound* [2,13].

За допомогою цих та інших мовних засобів розкривається зміст концепту ОСВІТА та вербалізуються особливості вищої освіти у Великобританії.

1. Яремко Я. П. Стратифікація концепту / Я. П. Яремко // Мовознавство. – 2009. – №1. – С. 60–69.
2. Sharpe T. Porterhouse blue / Tom Sharp. – 1st Atlantic Monthly Press ed., 1974. – 110 p.

ЗМІСТ ТА РОЗВИТОК ПОНЯТТЯ ТІЛЕСНОСТІ У ЛІНГВО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНІЙ ПАРАДИГМІ

Стриж Л. В.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Багацька О. В.

Перебуваючи у полі зору різних наукових, суспільних і культурних дискурсів, тіло привертає до себе увагу як багатофункціональний і складний феномен. Вважають, що це – ефект гетерогенних тенденцій останніх десятиріч: переорієнтування культурології та гуманітарних наук, розвитку медичних технологій і генних досліджень, захоплення фітнесом та культурою тіла.

На зламі ХХ-ХХІ ст. вчені констатують суттєву зміну ставлення до тіла. Воно все більше підлягає читанню, розумінню, інтерпретації, генетичному розшифруванню – і все менше таким "давнім" способам його сприйняття, як осягнення і чуттєва насолода. За таких умов ситуацію захоплення тілом дослідники провокативно пояснюють як наслідок прощання з ним та відповідальністю за збереження пам'яті про нього. Йдеться, власне, про те, що тіло переважно, якщо не повністю, є мовною конструкцією [1]. Хоча дослідники фізичних і гуманітарних наук так чи інакше визнавали важливість матеріальності, проте вони разом створили постмодерністичну ідеологію, згідно з якою матеріальність тіла вторинна стосовно тих логічних і семіотичних структур, які у ній закодовані. Описана ситуація суттєво впливає на сучасне лінгвістичне тлумачення тіла. Розмову про цей, здавалося б, цілісний предмет регулюють концепти тілесності, які структурують і конфігурують знання про тіло.

Участь лінгвістів у дебатах навколо понять тіла та тілесності доволі значна, що засвідчує велика кількість критичних розробок, які представляють концепти тілесності у лінгвістиці. Показовим для цих концептів у цілому є їхній міждисциплінарний характер, традиційна для гендерних студій динамізація полеміки щодо тіла й статі, філософське тлумачення розуму, пам'яті й досвіду тіла, посилений інтерес до перформативного тіла. Принципово важливою й концептуальною при цьому є рецепція вченими праці американської дослідниці Дж. Батлер "Тіла, що значать: дискурсивні межі "статі" ("Bodies That Matter. On the Diskursive Limits of Sex"), яка суттєво інтенсифікувала дискусію з приводу відношення матеріальності тіла та мови. Концепти тілесності оперують низкою понять, покликаних поглибити знання про тіло: образ тіла, розум тіла, пам'ять тіла, мова тіла, перформативне тіло, хронотопічність та топологічність тіла та ін., розуміння яких є принциповим у загальному контексті проблематизування тіла.

Зв'язок тіла і культури особливо очевидний у переломні часи, коли сумнівними стають старі цінності. За таких умов Ф. Ніцше звертає увагу на те, що необхідно робити тіло вихідним пунктом і вчитися у нього. Філософ узагалі вважає, що в західній культурі тілесні функції є важливішими, ніж

функції свідомості. Тіло визнає найважливішим виміром людяності й розглядає як основний предмет гуманітарного знання, ґрунтованого на досвіді. Тіло - не лише суттєвий вимір людської природи, але й основний інструмент усіляких людських звершень, засіб засобів, необхідний для сприйняття, дії й навіть мислення [1].

З антропологічної перспективи суттєвим є розрізнення поміж "володінням тілом" і "буттям ним". Вирішальною при цьому є модальність зустрічі із самим собою, яку письменники часто описують у своїх творах як важливий момент самоідентифікації людини: перше тіло бачать, друге пізнають. Тілесні повідомлення у вигляді інтенсивних моментів щастя, а ще частіше травм та болю передають особистісну, культурну чи соціально-історичну інформацію. Так, тілесна рана — це здебільшого виражена у символічній формі наочна маніфестація сили життя, спрямованого до обличчя смерті, з метою подолати жах її присутності. Рана, нанесена під час ритуалу адо і здобута у двобої з природою, стає не лише випробуванням на витривалість, а й підставою нового пізнання. Тіла здатні у такий спосіб ще й зберігати інформацію зокрема завдяки можливості спонтанно відтворювати завчені рухи та дії. Недарма виявлені пізніше у культурі тілесні покарання несуть пам'ять про стародавні суспільства, де процес ініціації та інші операції над тілом здійснювали заради здобуття певного досвіду.

Отже, зважаючи на те, що поняття тілесності є важливим у лінгвокультурологічній парадигмі, воно почало широко використовуватися письменниками.

1. Борисюк З. Символіка людського тіла [Текст]: монографія / З. Борисюк. — Київ: Знання-Прес, 2003. — 345с.

МОВНЕ ВТІЛЕННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ КАРТИНИ СВІТУ

Терещенко К. В.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Багацька О. В.

Мовне втілення концептуальної картини світу і мовні засоби вираження знань про неї доцільно розглядати як мовну картину світу. Ці картини світу є лише відображенням у взаємопов'язаних формах – формі пізнавальної діяльності й формі мови – об'єктивної дійсності [1, 37].

На сьогоднішній день проблемами дослідження феномену, який дістав назву "мовна картина світу" займається такий мовознавчий напрям, як когнітивна лінгвістика. На відміну від попередників, які розглядали відношення мови та її взаємодії з іншими мовами, мови і її зв'язку з різними етапами свого власного розвитку, мови і людини, мови і її внутрішньої структури, мови і суспільства, представники даного напрямку здійснюють

аналіз мови крізь призму мовної картини світу, що дозволяє поєднати ці відношення в системі "людина – світ – мова".

У сучасній лінгвістиці питання сутності мовної картини світу розв'язується по-різному: від максимального зближення мовної картини світу і концептуальної картини світу до визнання різного ступеня своєрідності відображення світу в кожній мові.

У мові знаходять своє вираження, поєднуючись, але не покриваючи одне одного, семантичні ознаки чотирьох різних сутностей: а) семантична значеннєвість одиниць власне мовної системи; б) категорії предметного світу, своєрідно відображені в категоріях і одиницях мови; в) мисленнєві категорії, притаманні логіці й психології людського пізнання; г) прагматичні фактори комунікативного призначення мови. Проте не можна ототожнювати логічні і психологічні категорії та їх місце в структурі мовної картини світу, так як вони пов'язані з двома різними картинами світу, що є основою мовної картини, – логічною, що своєрідно відбивається безпосередньо в мовних одиницях, і домовною (превербальною) – у ній містяться елементи образного мислення, в надрах якого лежать індивідуальні й соціальні особливості "бачення" світу.

Мовна картина світу розвивається, відбиваючи зміни в пізнанні світу: зміни в домовній картині світу відбиваються в концептуальній картині і неминуче призводять до відповідних змін у мовній картині світу. Отже, саме у мовній картині світу виявляється своєрідність концептуальної картини світу у різних народів.

Концептуальна картина світу, в свою чергу, є підґрунтям мовної картини, однак концептуальна картина світу універсальніша і є спільною для народів з однаковим рівнем знань про світ, у той час як мова відображає досвід кожного народу і виявляє не тільки спільні знання, а й своєрідність бачення світу. Мовна картина світу тлумачиться як сукупність уявлень людини про реальний світ, що закріплена в системі значень даної мови, у її лексико-семантичній підсистемі, у структурі енциклопедичних, тлумачних словників, у незліченних мовленнєвих ситуаціях, текстах різних видів, типів, жанрів, нарешті, в індивідуальному спілкуванні [2, 87-88].

Слід наголосити на тому, що і концептуальну, і мовну картину світу можна сприймати як загальнолюдський універсум і як національне мовне явище. Здебільшого у полі зору перебувають мовні одиниці, що виражають традиційні чи ідіостильовані концептуальні зв'язки національномовної картини світу, об'єктивно чи суб'єктивно змодельованої, фрагментарної чи цілісної, в авторському чи вираженні чи загальнономовному. Якщо погодитися з тим, що реальний світ відбито передусім у мові, то його образ, модель (як концептуальна, так і мовна, тобто сам світ і його відображення в мові), на думку Кочергана М. П., є чимось єдиним [3, 17].

Обидві картини світу (концептуальна та мовна) взаємопов'язані, хоча і мають певні відмінності. Концептуальна картина світу передає інформацію у

поняттях через сенсорно-моторний, символічний, логічний етапи сприйняття. У мовній картині світу суттєвим є знання, закріплене за словами, словосполученнями, реченнями, текстами конкретних мов. Мова формує предметні уявлення про довкілля, допомагає людині об'єктивувати предметний світ, а мовна картина світу – це спосіб відбиття реальності у свідомості людини, сприйняття реальності крізь призму мовних, культурно-національних особливостей та інтерпретацію навколишнього світу за загальнолюдськими концептуально-структурними і національними ствердженнями. Концептуальна та мовна картини світу – це модель реального (референтно) існуючого Універсуму, який формується на мисленневому (поняттєвому, концептуальному) рівні і є відображенням у мовному (вербальному) просторі людського досвіду. Термін “картина світу”, як показали дослідження трактують як опис побудови світу, вираження реальної структури природних явищ.

Сукупність предметів, явищ і процесів, зафіксованих у свідомості людини, у сприйнятті реципієнта, становить "концептуальну картину світу", яка вербалізується через мовні засоби. Зрозуміло, що концептуальна картина світу є багатшою, ніж мовна. Мовна картина світу створювалася віками, і у кожного народу вона різна. У її творенні беруть участь носії різних ментальностей та рівнів. Не все, що бачить навколо себе людина, вербалізується, відображається за допомогою мови, і не вся інформація, яка надходить із зовнішнього світу, набуває мовного вираження. Неоднакове світоглядне (ментальне) бачення певного референта навіть у споріднених мовах пояснюється різними концептосферами – концентратами культури окремих народів.

Структура мови впливає на спосіб мислення і поведінку носіїв мов [3, 20]. З огляду на це носії мови сприймають дійсність по-різному, залежно від концептів, від семантичних категорій, закладених у мовному коді, залежно від типу мислення та інших складових цієї проблеми. Отож, властивий мові спосіб концептуалізації дійсності, з одного боку, – універсальний, з іншого, – має національно специфічний характер, тому носії різних мов можуть бачити світ дещо по-різному, крізь призму своєї особистості, конкретної своєї мови. Деякі загальнолюдські концепти групуються й вербалізуються по-різному у різних мовах відповідно до ментальних, лінгвістичних, прагматичних, культурологічних та інших засад.

Отже, концептуальна картина є інваріантною (спільною для всіх носіїв мов), мовна – виражається у значеннях слів, словосполучень, речень, дискурсів різних мов. Інваріантна частина картини світу, що визначається принципом відзеркалення і лежить у її основі, – однакова для всіх і не залежить від того, носієм якої мови є людина. Сприйняття ж реального світу у кожного носія відбувається по-своєму. Одиницями мовної картини світу є слово, словосполучення, речення, мікротекст/ дискурс, які фонетично та семантично матеріалізують референт і концепт, означають, експлікують їх,

слугують засобом відображення певного предмета, явища, процесу чи образу світової картини, оскільки мова, як уже йшлося, позначає не самі предмети, а лише поняття про них.

1. Лисиченко Л. А. Структура мовної картини світу // Мовознавство. – 2004. – № 5-6. – С. 36-41.
2. Соколовська Ж. П. Картина світу та ієрархії сем // Мовознавство. – 2002. – № 6. – С. 87-91.
3. Кочерган М. П. Зіставне мовознавство і проблема мовних картин світу // Мовознавство. – 2004. – № 5-6. – С. 12-30.

КОНЦЕПТ ТА КОНЦЕПТОСФЕРА В СУЧАСНІЙ АНГЛОМОВНІЙ ЛІНГВІСТИЧНІЙ ПАРАДИГМІ

Трофіменко Я. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник - канд. філол. наук Жулавська О. О.

Концепти - це кванти знання, які зорієнтовані саме на відображення онтології світу у зв'язку з потребами соціальної дійсності.

Концепт - інформаційна база мислення, певний концептуальний каркас свідомості, що уможливує подальший процес когнітивного опанування дійсності, він складає той поняттєвий фонд, в якому містяться ресурси для здійснення мисленнево-мовленнєвої діяльності.

Дослідження концепту відбувається в кілька етапів. Перший етап – аналіз лексичного значення та внутрішньої форми слова, репрезентуючий концепт. Другий етап – виявлення синонімічного ряду лексеми. Третій етап – опис способів категоризації концепту в мовній картині світу. Четвертий етап - визначення способів концептуалізації як вторинного переосмислення відповідної лексеми, а також дослідження концептуальних метафор і метонімії. А от п'ятий етап – відрізняється тим, що досліджуються сценарії.

Концепт - є сукупним, а саме категоризуючим знанням про дійсність, про її елементи й перспективи, тобто концепт народжується як образ, але, в свою чергу, просуваючись шаблями абстракції, він поступово перетворюється з чуттєвого образу у власне розумовий. Вчені зазначають, що саме концепти утворюють інформаційну базу мислення, маючи певний концептуальний каркас свідомості, що уможливує їхній подальший процес когнітивного опанування дійсності.

Концептосфера - це одне з основних понять когнітивної лінгвістики. Концептосфера є сукупністю концептів, які існують у свідомості носіїв мови. Чим багатша культура, фольклор, література, наука, образотворче мистецтво, історичний досвід, та релігія нації, тим багатше концептосфера мови. Національна концептосфера складається з індивідуальних, групових,

класових, національних та універсальних концептів, які передають загальнолюдські цінності.

Вся сукупність значень, що передається мовними знаками певної мови утворює семантичний простір цієї мови. Семантичний простір мови та концептосфера однорідні за своєю природою, вони є ментальними сутностями. Різниця між мовним значенням та концептом полягає в тому, що мовне значення закріплено за мовними знаками. Концепт, як елемент концептосфери не пов'язаний із певними мовними знаками. Він може бути виражений багатьма мовними знаками чи їх сукупністю, а може і не бути представленим у системі мови, а існувати на основі альтернативних знакових систем, а саме жести, міміка, музика чи живопис, скульптура чи танок, та ін. [1, 88 – 89].

Порівняння семантичних просторів різних мов дозволяє побачити загальнолюдські універсалії, що відображають бачення світу людьми, а також виявляє специфічне, національне, групове та індивідуальне в наборі концептів та їх структуризації.

1. Попова З. Д. Очерки по когнитивной лингвистике / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Воронеж : Истоки, 2003. – 191 с.

РОМАН "ІСТОРІЯ ПАНА ЗОММЕРА" П. ЗЮСКІНДА ЯК ЗОБРАЖЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Шевченко А. С.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Гаврило Л. М.

Між індивідуальною стильовою манерою німецького прозаїка і драматурга Патріка Зюскінда і особливостями мови постмодерністського періоду існує тісний зв'язок. Характерними рисами мови цього письменника є "уриваність" та "надмірність". Саме ці риси є постмодерністським ідеалом, бо імітують математичні прийоми: дуплікацію, множення, перерахування. Перерахування та множення є найчастіше вживаними прийомами у романі "Історія пана Зоммера". Це можна побачити вже у першій главі твору: "Er erfolgte aus viereinhalb Metern Höhe von einer Weisstanne, verlief haargenau nach dem ersten Galileischen Fallgesetz, welches besagt, dass die durchfallene Strecke gleich dem halben Product aus Erdbeschleunigung und Zeit im Quadrat ist ($s = 0,5 g \cdot t$), und dauerte infolgedessen exakt 0,9578262 Sekunden. Das ist eine extreme kurze Zeit". Ці прийоми використовуються для порушення традиційної зв'язаності твору і притаманні багатьом постмодерністським текстам.

Ідіостиль Патріка Зюскінда характеризується використанням значної кількості прикметників, більшість із яких у тексті роману "Історія пана

Зоммера" має форму найвищого ступеня (суперлативу). Вживання прикметників у тексті свідчить про домінування номінального стилю в творі. Із цим можна погодитися, а також додати, що прикметники в тексті П. Зюскінда часто використовуються для опису унікальних або незвичних якостей та особливостей персонажів та їх властивостей.

Найвищий ступінь прикметників використовують у мові, коли намагаються підкреслити значення найвищого ступеня якості одного предмета або явища порівняно з іншими. Використання найвищого ступеня (або суперлативу) можна розбити на три категорії: звичайні суперлативи прикметників, окремі вирази, які мають або їм надається значення найвищого ступеня та гіперболізовані звороти [1, 368]. Однак, що стосується роману "Історія пана Зоммера", то автор використовує лише суперлативи прикметників, при чому майже у кожному другому реченні. Як бачимо, мова письменника насичена прикметниками у найвищому ступені, що свідчить про унікальність або незвичність певних якостей, про градацію цих якостей, накопичення та збільшення. Іншим характерним засобом стильової манери письменника є порівняння. Порівняння – троп, який полягає у поясненні одного предмета через інший, подібний до нього, за допомогою компаративної зв'язки, тобто єднальних сполучників. Своєю рухливою синтаксичною структурою, розширенням часового та просторового аспектів (минуле та майбутнє) порівняння ризниється від метафори, де неприпустимі обставини часу та місця.

Подеколи у порівнянні опускаються сполучники, наближаючи його до метафори. Наведемо приклад з роману: "Ich wartete am Scheideweg zwischen Obernsee und Untersee, keine zwanzig Meter hinter dem Schultor". Як бачимо з наведеного вище прикладу, індивідуальному стилю Патріка Зюскінда властиве використання порівнянь, що свідчить про емоційно – експресивне забарвлення твору. Ця експресивність та образність надають тексту особливого стилістичного забарвлення, що відрізняє стильову манеру письменника від усіх інших.

Одним з яскравих показників індивідуальної стильової манери є вживання "лексики, маркованої часом" (неологізми, архаїзми, історизми). В індивідуальному стилі Патріка Зюскінда спостерігається схильність до вживання неологізмів. Ця група слів та словосполучень також є засобом створення сучасного часового колориту. У художній літературі неологізми використовуються для створення різноманітних естетичних ефектів. Вони відрізняються від інших діючих слів передусім тими асоціаціями з системами календарного (абсолютного та відносного) і внутрішнього часу слова, які вони викликають у мовній свідомості членів певного мовного колективу. Ці асоціації в певних межах варіюються соціально – залежно від віку, культурного досвіду, освіти, професії конкретного індивідуума, але стосовно певної низки неологізмів уявлення про їх прояви у колективі носіїв мови в основному співпадають [2, 145].

Співвіднесеність із поняттям часу, притаманна неологізмам, несе, в принципі, узагальнений характер: "строга співвіднесеність із конкретною датою не фіксується, носії мови задовольняються знаннями, що те чи інше слово нове, недавнє чи сучасне".

Уявлення про новизну слова нестійкі та побіжні, але протягом деякого часу вони входять у систему значень слова як особливий вид стилістичного забарвлення, як конотація (відтінки значення слова - семантичні, стилістичні та інші, які співіснують з основним значенням) новизни. Конотація новизни з'являється на ґрунті знань про слова рідної мови, які створюються на засадах індивідуального та мовного досвіду людини. Тому вона відображає об'єктивну дійсність: слова, яким вона притаманна, дійсно нові матеріальні або семантичні одиниці словника. У рідких випадках це відроджені, забуті суспільством матеріальні одиниці, але їм завжди притаманна семантична новизна.

1. Patrik Suskind. Das Parfum – Munchen: Diogen – Verlag, 1985. – P 368.
2. Северская О. И., Преображенский С.Ю. Функционально – доминантная модель эволюции художественных систем: от идиолекта к идиостилю // Поэтика и стилистика 1988 – 1990. – М.: Высшая школа, 1991. – 145 с.

Секція

"ПЕРЕКЛАД ТА МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ"

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА СПЕЦИФІКА НАЗВ ПТАХІВ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ

Батрак О. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – ст. викладач Єрмоленко С. В.

Мова – надзвичайно важливий засіб, що безпосередньо бере участь у пов'язаних з картиною світу процесах. Саме мова – основа формування мовної картини світу, також вона експлікує інші людські картини світу.

"Мова і культура" віддзеркалює перетин низки наук про людину, де мова без людини неможлива. Мова виступає внутрішньою формою вираження та існування національної культури; відображає всі етапи світобачення народу і відбиває етнокультурні, народно-психологічні й міфологічні уявлення та переживання, про що свідчить її традиційне дискурсивне вживання.

Дослідження мовних картин світу, тобто відображення світу у свідомості того чи іншого етносу, є одним з напрямків сучасної лінгвістики, що знаходиться на етапі становлення. Картини світу – результат певного світобачення, що виражається пізнавально-духовною та практичною діяльністю різних груп людей і є складною системою образів, що відбивають дійсність у колективній свідомості, а також у свідомості окремого індивіда.

Одним із пріоритетних напрямів сучасного українського мовознавства є аналіз мови як найважливішого засобу вираження етносвідомості, національного характеру, духовної культури народу, його картини світу. Домінування у сучасній світовій лінгвістиці когнітивно-дискурсивної парадигми спрямовує такі дослідження в царину лінгвоконцептології, мет

ою якої є опис організації та способів вербалізації концептів як складників свідомості, носіїв культурно значущої інформації певного етносу.

Кожному народові притаманне специфічне бачення навколишнього світу через систему рідної мови, адже саме мова є основою формування понять, через які детермінується процес мислення народу. Сучасна людина, приходячи у світ, застає рідну мову вже сформованою, з історично закріпленою в ній системою значень.

Актуальність даної роботи продиктована тим, що зусилля дослідження спрямовані на вивчення спільного й національно-специфічного в різних мовних картинах світу; врахування семасіологічного й онемасіологічного аспектів зіставлення є дуже важливим для детальнішого ознайомлення з лексичною системою тієї чи іншої мови; дослідження спрямоване на встановлення особливостей семантики лексичних одиниць неспоріднених мов.

З огляду на це, об'єктом нашого вивчення є українські та німецькі субстантивні лексеми на позначення птахів. Вибір лексичної семантики орнітонімів зумовлений тим, що конкретні субстантиви виражають національну своєрідність у мовних картинах світу.

Аналіз спільного й відмінного допомагає простежити психолінгвістичні механізми мовно-кодової переорієнтації, що має значення для науково обгрунтованої моделі навчання іноземних мов та збагачує знання про національно-культурну специфіку мовних картин світу, розкриває особливості виникнення й вживання досліджуваних назв у різних мовах.

Контрастивна лінгвістика базується на загальних підходах до аналітичного порівняння мов у плані наявних в них подібностей і розбіжностей та включає пошук міжмовних співвідношень в конкретних мовах, які являються об'єктом зіставлення.

Питання зіставного вивчення лексичного рівня споріднених і неспоріднених мов викликають особливий інтерес, тому що саме в лексичній найбільш яскраво відображена специфіка національних мовних систем.

Безумовно, не менш важливим є вивчення метафоричних значень із властивими їм ідіоматичністю, стилістичними конотаціями, зрозуміти які допомагає дослідження їх формування та вживання. Слід підкреслити, що в метафоричних значеннях відображається національна самобутність мовного колективу, породжена умовами життя народу та його історичним буттям.

Урахування когнітивного, граматичного та конотативного компонентів значення дає змогу детально розкрити подібності та розбіжності у лексичних відповідниках, що зіставляються. Про взаємодію між мовами свідчать приклади запозичених слів, що походять зі спільних джерел. В українській мові виявлено більше запозичених, а в німецькій – питомих назв. Це характеризує її як таку, що створює назви, головним чином, своїми резервами. В українській мові частими виявляються корені назв птахів звуконаслідувального походження, а в німецькій – такі, що містять зовнішні ознаки птахів. Компонентний аналіз допомагає виявити спільні й розбіжні семантичні ознаки в назвах птахів української та німецької мов. При зіставленні слів за параметром їхньої семантичної маркованості важливим є врахування компонента семантичної структури семема – відтінку значення.

Дослідження, спрямовані на вивчення спільного й національно-специфічного в різних мовних картинах світу, потребують системного аналізу особливостей кожної з мов, що зіставляються.

Перспективи вивчення українських та німецьких субстантивних лексем на позначення птахів полягають в освітленні спільних й відмінних ознак в лексичному складі та семантиці назв птахів в українській і німецькій мовах у семасіологічному й ономасіологічному аспектах зіставлення та з урахуванням їхніх метафоричних уживань.

ЗІСТАВЛЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З ЧИСЛОВИМ КОМПОНЕНТОМ НА ОСНОВІ ФРАНЦУЗЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

Вечірка А. В.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Молчанова О. М.

У лінгвістиці, та перекладознавстві зокрема, проблема співвідношення та еквівалентності сталих виразів різних мов є актуальною – про це свідчить достатньо велика кількість наукових робіт таких видатних вчених як О. В. Кунін, І. В. Корунець, А. Г. Назарян, В. А. Виноградов, М. М. Шанський, Ш. Балі, І. О. Мельчук, Є. Ф. Арсентьева, В. М. Телія та ін. Актуальність даного дослідження обумовлена підвищенням загально-лінгвістичного інтересу до фразеології, посиленням міжкультурної комунікації на всіх рівнях – від побутового до політичного, постійна необхідність перекладу літературних робіт, періодичних видань, різноманітної кінопродукції. Складнощі та суперечності при перекладі фразеологічних одиниць пов'язані з невідповідністю у значеннях складових фразеологізму його значенню в цілому – саме через це адекватний та повноцінний переклад вимагає ґрунтовного знання семантичних особливостей сталих виразів [1, 47-48]. Фразеологізми з числовим компонентом мають свої специфічні риси, які ускладнюють їхній переклад. І якщо при перекладі сталих виразів, до складу яких входять географічні назви, імена, гастрономічні терміни перекладач може знайти вірний еквівалент, знаючи особливості культури країни, на мову якої він перекладає, то, маючи справу з фразеологізмами з числовим компонентом, перекладачу важче знайти правильний еквівалент, оскільки числа рідко відображають певні культурні чи історичні реалії [2, 24].

Беручи до уваги особливості сталих виразів з числовим компонентом, ми вважаємо необхідним створення такої системи співставлення фразеологізмів французької мови, яка б оптимізувала їхнє засвоєння та вказувала на особливості у значенні і, таким чином сприяла б їх доцільному вживанню.

Ми пропонуємо систему співставлення фразеологізмів з числовим компонентом української та французької мови, спираючись та беручи до уваги саме поняття, яке відображає фразеологізм через понятійне ядро – семантичний центр – числовий компонент. Таким чином ця система виконуватиме відразу дві функції: вказуватиме на еквівалент фразеологізму з числовим компонентом в іншій мові; демонструватиме особливості вживання певного семантичного ядра (числового компонента) у фразеологізмах французької та української мови.

Фразеологізми з числовим компонентом були розділені на п'ять груп:

Перша група: поняття, що виражають фразеологізми, співпадають повністю у французькій та українській мові; слова для вираження даного

поняття (включаючи числовий компонент) співпадають повністю). Наприклад: *se ressembler comme deux gouttes d'eau* – бути схожими наче дві краплі води.

Друга група: поняття, що виражають фразеологізми, співпадають повністю у французькій та українській мові; слова для вираження даного поняття співпадають частково при збереженні в обох мовах одного числового компоненту. Наприклад: *deux avis valent mieux qu'un* – одна голова добре, а дві – краще.

Третя група: поняття, що виражають фразеологізми, співпадають повністю у французькій та українській мові; ключове поняття (числовий компонент) залишається в українській мові – у французькій з'являється інше слово для вираження цього ж поняття: Наприклад: *l'union fait la force* – один у полі не воїн.

Четверта група: поняття, що виражають фразеологізми, співпадають повністю у французькій та українській мові; центральне поняття (числовий компонент) залишається у французькій мові – в українській використовується інше слово (слова) для вираження цього ж поняття. Наприклад: *porter l'eau sur les deux épaules* – робити на свій лад.

П'ята група: поняття, що виражають фразеологізми, співпадають повністю у французькій та українській мові; слова для вираження даного поняття обираються перехресно – тобто числовий компонент наявний у фразеологізмах як французької так і російської мови, але ці числові компоненти є різними. Наприклад: *en trois mots* – у двох словах.

Проведений аналіз даних груп показав, що четверта група нараховує найбільшу кількість фразеологічних одиниць, а перша та друга – найменшу, з чого можна зробити висновок, що, по-перше, сталі вирази з числовим компонентом є більш чисельними у французькій мові, ніж в українській та, по-друге, семантичні ядра фразеологізмів співпадають доволі рідко.

Дана система зіставлення сталих виразів французької та української мов дає змогу глибше простежити спільні та відмінні риси у фразеології двох мов, може використовуватись при вивченні французької мови з тим, щоб полегшити засвоєння іншомовних фразеологічних одиниць, а також покликана оптимізувати роботу перекладачів.

1. Назарян А. Г. Фразеология современного французского языка/ А. Г. Назарян. - М.: Высш.шк., 1987.-288 с.
2. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології. – Харків: Вища школа. Вид-во при ХДУ, 1987. – 133 с.

ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Волік Л. А.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Чернюк Н. І.

Фахова підмова, зокрема військова, є особливою формою існування мови, що має професійну спрямованість. Її найбільш рухомих компонентом є лексична підсистема, що має польовий характер, тобто її структура організована за принципом поля, в якому є центр із його ядром (термінологія) і периферія (субстандартна лексика). Військова лексика є сукупністю мовних одиниць, що поєднуються спільним змістом і відображають понятійну, предметну та функціональну схожість явищ, які вони позначають.

Під військовим терміном розуміють "спеціальне найменування, яке має просту або складну формальну структуру (словосполучення), що співвідноситься з певним поняттям із сфери військової справи (військової науки, техніки, життєдіяльності військ і таке інше), в семантичній структурі якого є сема "військовий", "бойовий".

Різновидами військової лексики є слова та фразеологізми, які не належать до літературної мови, вживаються, головним чином, в усному мовленні військових і утворюють різні соціально-функціональні класи слів, які складаються з неоднорідних за своєю функціональною характеристикою лексичних одиниць. Мовознавці вживають різні терміни для їх найменування: професіоналізми, жаргонізми, сленг.

Незвичайним видом військової лексики є військові команди. Військові команди є особливим видом стійких фразеологізмів, вони перетворилися на взаємний код і мають майже знаковий характер. Військові команди не можна вільно перекладати українською мовою, інакше неправильно перекладена військова команда втратить свою чіткість. Військові команди слід запам'ятовувати, у них немає варіантів, оскільки це стали одиниці, усередині яких нічого не можна міняти.

Практика військового перекладу в даний час немислима без глибокого знання теорії та осмислення всієї складності процесу перекладу. Розуміння суті перекладацьких процесів дає перекладачеві можливість оволодіти методикою пошуків необхідних еквівалентних відповідників, визначає принциповий підхід до здійснення перекладу, дозволяє підходити до вирішення практичних завдань більш раціональним шляхом і відповідно заощаджує час перекладача.

Переклад окремих складових одиниць будь-якого контексту повинен проводитися з урахуванням усього змісту та мовної форми перекладного матеріалу. Важлива формальна, а загальна функціональна відповідність в певному стилістичному плані.

Дотримання формальних відповідностей при перекладі українською мовою не створює правильної стилістичної відповідності, а навпаки, руйнує

ії. Тому перекладач не повинен прагнути будь-що-будь перекласти кожне слово, точно передаючи його емоційне і стилістичне забарвлення, оскільки кінцевий якісний результат не буде знаходитися у відповідності з нормами даного виду (підвиду) мовного стилю в українській мові.

У практиці перекладу вживаються такі поняття, як "змістовні перекручення", "змістові втрати", "стилістична невідповідність", або "стилістична нейтралізація", "використання неправильних еквівалентів" та інші. Кількість можливих помилок особливо зростає при перекладі інноваційних лексичних одиниць. Але похибка буде значно зменшуватися, якщо перекладач дотримуватиметься непохитної умови: осмислення реальної ситуації, що лежить в основі тексту, знання самої дійсності, про яку йдеться у тексті. Подолання суб'єктивізму та похибки в перекладі може здійснюватися шляхом одночасної та незалежної оцінки перекладу групою перекладачів, порівняння варіантів перекладу. Велике значення мають надійні лексикографічні джерела: словники, підручники та посібники, які розкривали б конотативні та денотативні значення слів, їх походження, можливі засоби перекладу.

Потенційному перекладачу, що бажає перекладати військову літературу, для початку необхідно зрозуміти одну принципову річ: перекладений документ призначений, насамперед, для практичного використання військовослужбовцями і співробітниками силових структур.

Виходячи з цього, перекладач повинен відповідати певним вимогам, а саме:

1. Бути чітким, ясним, там, де це потрібно - коротким, містити правильну військову і військово-технічну термінологію.
2. Не допускати двоякого тлумачення, бути пристосованим для практичного використання положень та ідей, які описані в документі.
3. Сленг, фразеологічні звороти допускаються тільки у виняткових випадках, коли без них неможливо обійтися.

Для правильного і точного розуміння і перекладу військових текстів необхідні перш за все ґрунтовні знання у сфері організації, озброєння і способів бойового використання збройних сил країн, які розмовляють англійською мовою.

1. Балабін В. В. Основи військового перекладу (англійська мова): Навч. посібник. – К.: Логос, 2004. – 208 с.
2. Гарбовский Н. Сопоставительная стилистика профессиональной речи (на материале русского и французского языков) / Николай Гарбовский. – М.: Наука, 1988. – 167 с.
3. Нелюбин Л. Л. Дормидонтов А. А., Васильченко А. А. Учебник военного перевода. Английский язык. – М.: Воениздат, 1981. – 444 с.
4. Стрелковский Г. М. Теория и практика военного перевода. - М., 1999. – 272с.

ЕЛЕКТРОННІ ТЕКСТИ ЯК СПОСІБ СПІЛКУВАННЯ В ІНТЕРНЕТ-МЕРЕЖІ

Кабіна Ю. Г.

(Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького)

Науковий керівник - канд. філол. наук, доцент Данилюк С. С.

Віртуальна комунікація в житті сучасної людини відіграє дедалі більшу роль. Інтернет зайняв почесне місце у повсякденному житті майже кожного з нас, а деяким навіть замінив живе спілкування. Саме тому, необхідно досліджувати електронні тексти, порівнювати спілкування в мережі з писемними й усними текстами, щоб не відставати від розвитку комунікаційних технологій і суспільства загалом.

Наразі віртуальне спілкування досліджується багатьма фахівцями, серед яких найбільше психологів, соціологів, культурологів, педагогів і лінгвістів. Віртуальне спілкування відбувається за допомогою електронного тексту як різновиду друкованого, та має свої специфічні особливості. Комунікація реалізується у такій базовій моделі "хто говорить, що, по якому каналу, кому, з яким ефектом" [1]. У результаті детальної розробки кожного з цих елементів відбувається поступове ускладнення схеми спілкування.

Мові, яка використовується у віртуальному спілкуванні, притаманне нехтування загальноприйнятими правилами орфографії, синтаксису та пунктуації, що пояснюється зручністю та швидкістю, але в той самий час ускладнює читання і розуміння тексту.

Електронні тексти побудовані за певною моделлю, що отримала назву "гіпертекст". Під цим поняттям розуміють спосіб об'єднання документів; текст, утворений по-особливому; механізм, що дозволяє цей текст скомпонувати; форму подання матеріалу; засіб організації текстів; документацію, що розгалужується. Гіпертекст містить великий обсяг інформації, надає доволі нову інформацію, включає наукові поняття, є складним для самостійного вивчення. Основними ознаками є нелінійність, фрагментарність, мультилінійність, варіативність, інтерактивність [3].

З'ясовуючи природу електронного тексту та порівнюючи його з усним та писемним, можна визначити його проміжну позицію, оскільки електронні тексти не проговорюються і не пишуться в звичайному розумінні цих слів. Вони не можуть називатися суто розмовними повідомленнями, оскільки учасники спілкування не бачать один одного. У той самий час вони не можуть бути суто писемними, бо багато з них створюються в режимі реального часу, тобто унеможливають продумування повідомлення [2].

Незважаючи на всю вдавану складність форуму, він влаштований доволі просто. На першій сторінці виведений список гілок форуму, розділених за тематикою. У кожній гілці зареєстровані учасники можуть створювати нові теми, які відображаються як список тем, створюючи нові підгілки. Структура електронних текстів Інтернет-форумів може бути лінійна (де останнє за часом повідомлення є завжди останнім у списку) та

фрактальна (де повідомлення публікуються після того, як на нього була дана відповідь).

Учасники, які зареєструвалися на Інтернет-форумі, мають дотримуватись таких правил поведінки – не використовувати ненормативну лексику, не ображати інших учасників, не розмішувати рекламні повідомлення, не писати виключно великими літерами, не зловживати смайлами та знаками пунктуації.

Оскільки під час віртуального спілкування неможливо передати інтонацію, міміку, жести, то використовуються графічні засоби (графіка, колір, шрифти). Вони беруть участь в організації семантичної структури тексту, забезпечуючи його експресивність і прагматичну здатність [3].

Електронні тексти Інтернет-форумів характеризуються необмеженими можливостями бути проілюстрованими, в тому числі зображеннями, що рухаються. Графічні зображення стають невід'ємною частиною електронних текстів. Найпоширенішими серед них є емотикони, що використовуються з метою компенсувати недолік емоційної наповненості спілкування. Це є ще одним підтвердженням того, що електронні тексти взагалі та гіпертекст як одна зі стратегій його наявності на екрані монітору виявились актуальною формою для сучасної свідомості.

1. Кольцова Е. Ю. Массовая коммуникация и коммуникативное действие // Социологический журнал. – 1999. – № 1-2. – С. 46-52.
2. Юрчак О. Ю. Лінгвостилістичні засоби вираження діалогічності в комп'ютерному дискурсі // Вісник Харківського національного університету. Серія: Філологія. – Харків: ХНУ, 2001. – № 520, Вип. 33: Філологічні аспекти дослідження дискурсу. – С. 142-147.
3. De Vito J. Human Communication. – N.Y.: Harper Collins College Publishers, 1994. – 327 p.

ОСОБЛИВОСТІ ВИМОВНОГО АКЦЕНТУ АМЕРИКАНСЬКОГО ВАРІАНТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ШТАТУ МЕН

Новіков А. І.

(Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького)

Науковий керівник – викладач Дегтярьов Д. В.

Дослідження норми та варіативності в англійській мові залишається однією із актуальних проблем лінгвістики. Мовна система є структурою елементів, що контролюється нормою, в якій консерватизм мовного ідеалу наштовхується на безперервний процес мовної еволюції. Вимовна норма визначає діапазон варіювання звукових структур через відбір варіантів, наявних у мові. Новий варіант з'являється там, де з якоїсь причини система виявляється нестійкою; сфера вживання варіанту поступово розширюється,

і – як наслідок – варіант починає набувати статусу норми. Варіативність американського вимовного стандарту виявляється у зростаючій диференціації американської розмовної мови. Різні варіанти мови відіграють ролі соціальних символів, показників належності людини до певної соціальної спільноти, що підтримує зв'язок з національними традиціями тощо. Метою наших тез є дослідження особливостей вимовного акценту американського варіанту англійської мови штату Мен.

Необхідно відмітити, що за історією, географією, традиціями, економікою, а також за мовними особливостями, США поділені на декілька регіонів. Низка історико-географічних та соціально-культурних факторів сприяли тому, що англійська мова стала глобальною мовою, якою розмовляє приблизно 150 мільйонів чоловік. З цього слідує, що англійська мова представлена багатьма варіантами, кожен з яких відрізняється насамперед фонетично. Регіон Нова Англія, включає в себе шість штатів, одним з яких є штат Мен. Досліджуючи безпосередньо штат Мен, необхідно зазначити, що, будучи розташованим на кордоні з французькомовною частиною Канади, вимовний варіант цього регіону був під впливом декількох мовних культур [1, 200].

Згідно з історичними даними цього штату, першими європейськими людьми, які освоювали ці землі були французи. З кінця 17ст. і протягом цілого століття землі штату Мен слугували причиною постійних спорів, конфліктів та воєн між англійцями, французами та американськими індіанцями. Також важливим фактом щодо впливу на вимову зіграло переселення багаточисленних іммігрантів з Ірландії у середині 19ст., а в кінці століття – канадців французького походження [2, 43].

Отже, чималий вплив на вимову людей у штаті Мен мали мешканці суміжних штатів та навіть французькомовні канадці. Хочемо акцентувати увагу на тому, що цей регіон США історично мав більше контактів з британськими варіантами англійської мови і в якості літературної та розмовної мови вибрав британський варіант вимови як фундамент для власної мови. Таким чином, діалект східної частини Нової Англії (а саме штату Мен) більше схожий на британський варіант, ніж на інші діалекти американського варіанту англійської мови [3, 151].

Акцент у східній частині Нової Англії, по суті, є унікальним у Північній Америці, тому що для нього не характерне так зване злиття "*father-bother*": іншими словами, наголошені голосні у словах "*father*" і "*bother*" залишаються різними як /ɑ:/ і /ɔ/, так що ці два слова не римуються, як у більшості американських акцентів. У багатьох мешканців східної частини Нової Англії також присутній клас слів з "довгою А" (/ɑ:/, як у слові "*father*"), тобто у словах, які в більшості американських акцентів вимовляються через /æ/, таких як "*bath*", "*half*", і "*can't*". "Широка А" є ще однією особливістю, яку східна Нова Англія перейняла з південної Англії. З іншого боку, для східної частини Нової Англії характерний феномен під

назвою "*cot-caught merger*", тобто об'єднання голосних звуків у словах "*cot*" і "*caught*" у клас задньо-голосних – /ɔ/.

Як згадувалося вище, у східній частині Нової Англії зберігається відмінність між голосними звуками у словах "*marry*", "*merry*", і "*Mary*". Крім того, багато мешканців цього регіону зберегли різницю між /i:/ та /ɪ/ перед інтервокальною /r/ (як в "*nearer*" і "*mirror*"), а також відмінність між /ʌ/ і /ɜ:/ перед інтервокальною /r/ (як у "*hurry*" і "*furry*"). Слова, які закінчуються на "*er*" вкінці вимовляються з "*ah*", наприклад: "*Mainer*" = "*Mainah*", "*far*" = "*fah*", тощо. Слова, які закінчуються на "*a*" часто вимовляються з "*er*" на кінці, наприклад: замість "*California*" кажуть "*Californier*", "*idea*" стає "*idear*", тощо. Характерне також випадання "*g*" у всіх словах, які закінчуються на "*ing*". Наприклад: "*stopping*" та "*starting*" стають *stoppin'* і *stahthin'*, тощо. Далі наведені приклади слів характерних виключно для цього регіону: "*Cah*" – *car*; "*chowdah*" – *chowder*, "*crittah*" – *any furry animal*; "*cunnin*" – *cute*; "*finest kind*" – *the very best around*; "*from away*" – *not from Maine*; "*numb*" – *stupid*, тощо.

Отже, протягом століть, вимова у штаті Мен набула свого власного колориту. Не дивлячись на вплив сусідніх штатів та країни, особливу роль у формуванні власного акценту зіграв британський варіант англійської мови.

1. Бурая Е. А. Фонетика современного английского языка / Е. А. Бурая. – М. : Академия, 2008. – 272 с.
2. Бабенко А. П. Американский вариант английского языка / А. П. Бабенко. – Харьков : Рубикон, 1991. – 256 с.
3. Бондарко Л. В. Основы общей фонетики / Л. В. Бондарко. – М. : Академия, 2004. – 160 с.

ЕТНОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗООМОРФІЗМІВ ТА АНТРОПОМОРФІЗМІВ У КАЗКОВОМУ ДИСКУРСІ

Северин А. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник - ст. викладач Дегтярьова Л. І.

Казка як своєрідний жанр народної творчості здавна посідав важливе місце у фольклорі всіх народів світу. На ній позначився вплив різних історичних епох, починаючи від первісного суспільства і до наших днів. Усе це свідчить про виняткову роль казок у культурно-побутовій практиці людства, про тісний зв'язок їх із життям народу.

Народна казка в міру культурного поступу людства розросталася вшир і вглиб, у кожен історичну епоху своєрідно оновлювалась, переосмислювалась, видозмінювалась, постійно збагачувалася як з погляду

генетичного, так і типологічного, щедрим потоком вливалась у культурну скарбницю кожного народу як її неоціненне надбання.

Казковий світ, який захоплює, вражаючи незвичайністю та фантастичністю, має ряд спільних рис не лише в межах однієї національної традиції, але й на теренах ширшого, наприклад, всього індоєвропейського ареалу. Тож в українських казках виявляємо багато спільного з німецькими та російськими. З'ясовуючи причини таких збігів, дослідники докладно вивчили сюжетний склад багатьох національних традицій та створили покажчики усталених казкових сюжетів, засвідчивши дивовижну їх повторюваність в часі та просторі. Значна частина цих сюжетів - не запозичені однією традицією від інших, а радше успадковані від давніх часів і доносять до нас згадки про спосіб життя та мислення, про звичаї та обряди, сховані за пеленою віків.

Найбільший збирач і дослідник казки А. І. Никифоров у своїй роботі "Російські легенди й казки" висловлює іншу думку: "казки - це усні розповіді, які існують в народі з метою розваги, мають у своєму змісті незвичні у побутовому сенсі події (фантастичні, чарівні або життєві) і відрізняються специфічною побудовою". До його думки приєднується Гільчонок Н. Л. На її думку "das Märchen ist ein Genre der kürzerer Erzählform; es entstand als Volksdichtung und lebte bei nahezu allen Völkern meistens in mündlicher Überlieferung".

Різні види казок відрізняються не лише зовнішніми ознаками, характером сюжетів, героїв, поетичною структурою, ідеологією, вони можуть виявитися зовсім різними і за своїм походженням та історією і вимагати різних прийомів вивчення. Тому правильна класифікація має першорядне наукове значення. Між тим ми змушені визнати, що в нашій науці досі немає загальноприйнятої класифікації казок. А. Н. Афанасьєв був першим з учених, хто зіткнувся з нагальною необхідністю впорядкування величезного і строкатого казкового матеріалу. Він визнає наявність трьох великих груп казок: казки про тварин; фантастичні (міфологічні), або чарівні казки і новелістичні казки.

Казки про тварин вважаються найдавнішими творами казкового епосу. Щодо походження казок про тварин або тваринного епосу існує кілька наукових теорій. Вони не тільки свідчать про час і можливі шляхи виникнення казки, але і пояснюють особливості фантастичного вимислу в ній. Ще Я. Грім у другій чверті XIX ст. звернув увагу на анімізм як форму вимислу в казках про тварин. Анімізм (лат. *anima* – душа) – це одухотворення тварин, рослин, предметів, наділення їх властивостями і якостями, властивими людині.

Різноманітні тварини як казкові персонажі постають перед читачем у різних культурах по-різному. Образ тварини може вживатися з метою характеристики об'єкту (людини, предмету). Але не слід забувати про безкінечний та різноманітний світ казки, в якому кожен персонаж може

постати перед читачем в поганій чи хорошій подобі. Казка в художніх образах відображає найкращі якості різних народів і тим самим може виховувати ці якості в тих, хто полюбає читати і слухати казки. Не забувайте про те, що світ казки повний вигадок і невичерпної фантазії.

Казки будь-якого народу, українські, німецькі або російські, перш за все, відображають те, що народ хотів би в першу чергу бачити в наступному поколінні, ті якості, які споконвіків були характерними для цього народу, для їх менталітету. Всім відомо, як вагомо відрізняються народи, що проживають в Європі і Азії. Так, середньостатистичний німець в очах представників інших народностей виглядає як працелюбний, дуже старанний, пунктуальний, обачливий схильний до бюрократії і геть позбавлений відчуття гумору. Ця думка стереотипна, оскільки ґрунтується, найчастіше, на поодиноких спробах спілкування з окремими людьми з представниками німецької нації.

Антропоморфізм був ґрунтом для стародавньої поезії і народної творчості в цілому. Межі антропоморфізму виявляються в образному мисленні, в сучасному мистецтві і літературі, наприклад в байках, в казках, де часто різним тваринам і речам приписуються людські властивості.

Між казками різних країн так багато спільного. Є загальні багатьом народам улюблені сюжети. Ми знаходимо в них під різними іменами одні й ті ж типи героїв, одні й ті ж чудові перетворення, чарівні предмети – скатерть-самобранка; гуслі-самогуди; чоботи-скориходи; млинок, що сам пече млинці; сокира, що сама рубає; палиця, що сама б'є, тощо. Ці загальні уявлення пояснюються наявністю єдиного міфологічного переказу, що зародився ще до поділу індоевропейських народів. Подібність казкових мотивів зумовлено соціальним середовищем, в якому виникає казка, спільність історичних умов певних епох в різних країнах.

МОВЛЕННЄВІ АКТИ НЕЗГОДИ

Семенець Ю. С.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – ст. викладач Чуланова Г. В

Останнім часом проблематика мовленнєвого спілкування є однією з найбільш привабливих галузей дослідження. Актуальність даної теми пов'язана з тим, що мовленнєвому акту незгоди поки ще не присвячено спеціальних праць. Таким чином, дана тема не лише актуальна, але ще й має певний ступінь новизни.

Мовленнєва діяльність складається з сукупності мовленнєвих актів. У процесі мовленнєвого акту здійснюється передача мовленнєвого повідомлення від одного або декількох учасників спілкування іншому або іншим учасникам спілкування. Мовленнєвий акт є мінімальною реалізацією

мовленнєвого спілкування і визначається як цілеспрямована мовленнєва дія, що здійснюється відповідно до принципів та правил мовленнєвої поведінки, які існують у даному суспільстві. Найважливішими рисами мовленнєвого акту є навмисність (інтенціональність), цілеспрямованість, конвенційність. Оскільки мовленнєвий акт - це дія, то при його аналізі використовуються ті ж категорії, які необхідні для характеристики та оцінки будь-якої дії: суб'єкт, мета, спосіб, інструмент, засіб, результат, умови, успішність і т.п.

Мовленнєвий акт незгоди в певній ситуації залежно від способу і форми вираження може належати до будь-якого з таких класів:

1) репрезентативи – висловлювання, спрямовані на те, щоб зафіксувати відповідальність мовця за повідомлення, за істинність судження;

2) директиви, чия іллокутивна спрямованість полягає в прагненні мовця домогтися того, щоб слухач щось вчинив;

3) комісиви – іллокутивні акти, спрямовані на те, щоб змусити вже не на слухача, а мовця здійснити певну майбутню дію або дотримуватися певної лінії поведінки;

4) експресиви – іллокутивна мета яких – висловити психологічний стан, що задається умовою ширості відносно стану речей;

5) декларативи – це мовленнєві акти, результатом яких є здійснення справ, представлених в їх пропозиційному зміст.

Мовленнєвий акт незгоди об'єднує всі види негативної реакції: спростування, заперечення, осуд, висловлення невдоволення, несхвалення. При комплексному дослідженні мовленнєвого акту незгоди до уваги беруться наступні фактори:

1) комунікативна мета, яка полягає в тому, щоб висловити відсутність згоди стосовно дії або висловлювання співрозмовника; при цьому висловлювання, як правило, постає як повідомлення інформації або як оцінка інформації співрозмовника;

2) концепція мовця, який при мовленнєвому акті незгоди висловлює певну точку зору, перебуваючи при цьому на протилежних зі співрозмовником позиціях стосовно одного й того ж питання;

3) концепція співрозмовника (як правило, у мовленнєвих актах незгоди співрозмовник провокує певну негативну реакцію мовця);

4) зміст подій (основа мовленнєвого акту незгоди складає інформування співрозмовника про негативне ставлення мовця до його дії або думки);

5) фактор комунікативного минулого (йдеться про репліки-реакції незгоди – такі, як *I am not sure; No, I don't think; Nonsense!; No way!* та ін.);

6) фактор комунікативного майбутнього, який передбачає як обов'язкову відповідну репліку, так і відсутність відповіді взагалі;

7) мовне втілення (кожен підтип мовленнєвих актів незгоди має в мові певне втілення).

З позицій сучасної теорії комунікації мовленнєвий акт незгоди – це реактивний акт, що відображає позицію мовця, протилежну позиції співрозмовника, являє собою інформативне або оцінне висловлювання з різними емоційними відтінками (осуд, несхвалення та ін.) і має певне втілення у мовленні. при комунікативному аналізі мовленнєвого акту незгоди обов'язково важливо враховувати деякі прагматичні фактори, до яких належать вік і стать співрозмовників, їх соціальне становище, ментальна характеристика і, звичайно ж, їх світогляд і світобачення.

Існують прямі і непрямі засоби вираження незгоди. До прямих засобів можна віднести граматичне і лексичне заперечення, а до непрямих засобів – лексичні одиниці оціночної семантики, висловлення співчуття, емоційно-експресивні слова, вирази сумніви і деякі певні кліше, властиві мовленнєвим актам незгоди. Англійці значно рідше вживають прямі мовленнєві акти, ніж непрямі, особливо тоді, коли треба проявити стриманість, ввічливість, приховати непоказність мовленнєвої дії, дати натяк, показати іронію, використати мовленнєві маніпуляції.

Мовленнєвий акт незгоди в контексті комунікації виражається за допомогою граматичних засобів. Граматичні засоби вираження незгоди - це об'єднані в речення моделі та структури, за допомогою яких мовець у процесі комунікації висловлює свою незгоду щодо якої-небудь ситуації спілкування. Перш за все, прикладом таких структур можуть бути такі поширені граматичні форми: *do not; do not agree with; can not; is not, would not, should not*.

До лексичних засобів вираження незгоди можна віднести такі лексичні одиниці і моделі: *Nonsense!; Rubbish!; You are crazy; Are you a fool?; You must be joking!; I see things rather differently myself; hardly; impossible; sorry but*.

Отже, мовленнєвий акт незгоди є складним явищем, що виражає негативне ставлення до дії або висловлювання співрозмовника і має певний набір засобів вираження, використання яких у конкретній ситуації залежить від особливостей мовленнєвої ситуації.

ПОНЯТТЯ ЕТИКЕТНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ

Федотова В. А.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Баранова С. В.

Головне призначення етикету, в тому числі й мовленнєвого, — встановлення сприятливого контакту між людьми, регулювання їх взаємин на основі принципу ввічливості.

Без знання прийнятих у суспільстві правил мовленнєвого етикету, не володіючи вербальними формами вираження ввічливих взаємин між людьми, особистість не може правильно встановити різноманітні контакти з

оточуючими, тобто, не може з найбільшою користю для себе і для оточуючих здійснити сам процес спілкування.

Під мовленнєвим етикетом розуміють мікросистему національно специфічних стійких формул спілкування, прийнятих і приписаних суспільством для встановлення контакту співрозмовників, підтримання спілкування у певній тональності. Наприклад, коли ми розмовляємо з друзями чи членами родини, наша мова та форми етикетних висловлювань будуть дещо колоквиального типу: *Hey, buddy! Cheer up!* Та навпаки, коли розмова йдеться про дипломатичний рівень, то співрозмовники будуть вживати інші форми етикетних висловлювань: *Dear Sirs! I would like to inform you about the changes in the commission.* Такі стійкі формули спілкування, або стереотипи спілкування є типовими, повторюваними конструкціями, що вживаються у високочастотних побутових ситуаціях. Набір типізованих частотних ситуацій призводить до появи набору мовленнєвих засобів, що обслуговують такі ситуації. Ступінь стандартизації одиниці знаходиться у прямій залежності від частотності її вживання.

З точки зору національної специфіки мовленнєвого етикету, варто сказати, що структура його склалася в кожній нації на її власній народній основі під впливом різного роду психологічних, соціально-політичних, культурологічних факторів.

Для реалізації формул мовленнєвого етикету потрібні певні "координати". Мовленнєва ситуація відбувається за безпосередньої участі мовця — "я" і адресата-співрозмовника — "ти" (чи співрозмовників, їх може бути кілька: етикетна ситуація завжди діалогічна, бо передбачає спілкування, навіть, якщо її учасники (мовці) розділені часом чи простором). Дія здебільшого відбувається "тут" і "тепер" (якщо йдеться про усне спілкування).

Існують різні формули мовленнєвого етикету. Відомо, що спілкування можливе за наявності: мовця, адресата, до якого звернена мова; мети і теми мовленнєвої діяльності. Етикетною вважається тільки та ситуація, для якої суттєвими є відмінності між мовцями (їхній вік, соціальний статус, стать тощо). Під час комунікації співрозмовники можуть використовувати наступні види етикетних висловлювань та кліше: запрошення: *Would you like to come in, Mr. Beachum*, згода: *I do! I do, my sweat-heart!*, привітання: *Good evening, Doreen!*, порада: *you'd better call the police!*, співчуття: *I completely understand you, but what can I do?*, знайомство: *I am delighted to meet you, Jane!* тощо.

Названі елементи мовного етикету покликані репрезентувати насамперед увічливість співрозмовників. Дотримуючись правил мовного етикету, ми "передусім засвідчуємо свою вихованість, шану і уважність до співрозмовника, привітність, приязнь, прихильність, доброзичливість, делікатність, тобто риси, віддавна притаманні нашому народові".

Існує 6 основних функцій мовленнєвого етикету: контактна, регулююча, звертальна, емоційно-експресивна, функція ввічливості та

впливу. Залежно від типових ситуацій спілкування мовний етикет можна поділити на групи, а саме: етикетні одиниці, які використовуються при вітанні: *good morning*, при прощанні: *good-bye*, вибаченні: *pardon*, проханні: *please*, висловленні подяки: *thank you*, конструкції побажальної модальності: *a happy landing*, типізовані фрази ритуалу знайомства: *I would like to introduce you*, при звертанні: *my dear*, згоди: *I agree*, запереченні: *I disagree*, співчутті: *I feel sorry for you*, пропозиції: *let me help you*.

Етикетне висловлювання має загальний спонукально-побажальний характер і реалізується дієслівними та іменними структурами. Основним засобом вираження спонукально-побажальних відношень в етикетних висловлюваннях є форма наказового способу самостійного дієслова чи (частіше) дієслова-зв'язки в іменному складеному присудку. Наприклад, *Прощайте! Даруйте! Простіть! Будьте здорові! Бувайте здорові! Йдіть здорові! Залишайтеся здорові! See you later! Bless you! Excuse me! I beg your pardon!*

Етикетні висловлювання супроводжуються своєрідною, тільки їм властивою побажальною, доброзичливою інтонацією. У системі формул ввічливості, відповідно, визначено десять різновидів етикетних висловлювань: привітання, подяка, вибачення, люб'язність, прощання, запрошення, побажання, благословення, віншування (поздоровлення) і прихильності.

На сучасному етапі помітні не тільки деякі негативні тенденції щодо спрощення мовленнєвого етикету (особливо в молодіжних колективах), але й позитивні тенденції до розширення системи форм ввічливості, реанімації деяких застарілих формул.

Вислови мовленнєвого етикету, закріплені за певними ситуаціями ввічливих взаємин між комунікантами, у результаті багаторазової повторюваності стали стійкими формулами спілкування, стереотипами. Без таких стереотипних виразів, механічно відтворюваних у типових мовленнєвих ситуаціях ввічливості, обійтися неможливо. Вони вмотивовані стилістично, функціонально, оскільки забезпечують точність, однозначність і економність процесів спілкування.

Секція "ДИСКУРСИВНА ЛІНГВІСТИКА"

ТЕРМІНОЛОГІЯ В ЮРИДИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Бабич Д. О.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник - канд. філол. наук, доцент Баранова С. В.

Правова термінологія становить автономний прошарок лексичного складу сучасної англійської мови і посідає центральне місце в юридичному дискурсі. Сьогодні система англійської юридичної термінології існує у вигляді однокомпонентних термінів-слів (простих, похідних, складних, слів-скорочень) та багатокомпонентних термінологічних одиниць – словосполучень із різною кількістю елементів.

Юридичним термінам, які несуть основну когнітивну інформацію, притаманна однозначність, відсутність емоційного забарвлення, незалежність від контексту. Кількісна характеристика непохідних (тобто простих) і похідних термінів в англомовному юридичному дискурсі вказує на те, що перевага надається використанню вмотивованих лексичних одиниць. В утворенні правничих термінів домінують префіксальні моделі. Ці транспонувальні і нетранспонувальні префіксальні моделі передають 21 значення. Кількісний показник суфіксальних моделей, які використовуються для утворення суфіксальних термінів-дериватів в англомовному юридичному дискурсі становить 28 одиниць. Похідні юридичні терміни англійської мови мають широку твірну базу і використовують у якості твірних основ іменники, прикметники, дієслова та прислівники [1, 143].

Юридичні терміни – складні слова переважно утворюються за моделлю $N + N > NN$ з метою характеризувати предмети та явища у праві з різних точок зору і співвіднести їх одночасно з двома ознаками, якими характеризується предмет, що підлягає називанню.

Семантична група юридичних термінів з абстрактним значенням охоплює широку групу загальних назв, а також вужчу групу назв зі збірним значенням, що можуть виявляти більш або менш високий ступінь абстрактності.

Загальні назви-словосполучення термінів з абстрактним значенням входять до таких семантичних груп, як назви окремих законів, правових органів, назви правових статутів і норм, видів права, загальні та конкретні назви видів злочинів, назви кримінальних, цивільних, судових та слідчих процесів, винесення та здійснення вироку, види покарання за злочин і правопорушення, збірні назви установ, інституцій.

Поле термінів з конкретним значенням визначається меншою інтенсивністю вживання, ніж поле термінів з абстрактним значенням. Своєрідність термінів з конкретним значенням полягає в тому, що у ролі

ядрового компонента тут виступають здебільшого слова-нетерміни, або прості терміни з конкретним предметним значенням [2, 112].

Утворення юридичних термінів відбувається в англійській мові переважно за тими самими словотвірними і синтаксичними моделями і з використанням тих самих словотвірних засобів, що й утворення загальноживаних лексичних одиниць, хоча й характеризується певними особливостями.

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. – К.: Tempus, 2002. – 273 с.
2. Кульгавова Л. В. Лексикология английского языка: учебно-практические материалы. – М.: АСТ «Восток – Запад», 2008. – 317с.

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Бурлака А. О.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник - канд. філол. наук, доцент Медвідь О. М.

На сучасному етапі розвитку суспільства зростає значення політичної комунікації, оскільки в умовах демократичного соціального устрою питання влади відкрито обговорюються, і вирішення багатьох політичних проблем залежить від того, наскільки адекватно ці проблеми будуть інтерпретовані. В останні роки окремі аспекти політичного дискурсу стали об'єктами обговорення в науковій і публіцистичній літературі. Категорія дискурсу, взагалі, та політичного, зокрема, є на сьогодні предметом наукових дискусій.

Політичний дискурс може бути визначений як сукупність усіх мовленнєвих актів у політичних дискусіях, а також правил публічної полеміки, які оформилися згідно існуючих традицій та отримали перевірку досвідом. Політичний дискурс розглядається лінгвістами як об'єкт лінгвокультурологічного вивчення, як "вторинна мовна підсистема, з функціями, тезаурусом та комунікативним впливом". За думкою багатьох лінгвістів переконуюча функція є основною функцією політичного дискурсу.

Політичний дискурс реалізується в усній та писемній формах. До політичного дискурсу можна віднести публічні виступи політиків, заяви політиків, політичних оглядачів та коментаторів, публікації у ЗМІ, матеріали спеціалізованих видань, що мають справу з різними аспектами політики. Політичний дискурс - це дискурс політиків. Він формується в контексті функціонування політичних інститутів (засідання уряду, сесія парламенту, з'їзд партії тощо) і є політичним, якщо супроводжує політичний акт у відповідній інституційній атмосфері.

У сучасному просторі ЗМІ політичний дискурс набуває певних спільних характеристик, які розкривають саме поняття дискурсу і дають

чіткий аналіз цього мовленевого явища. На теренах сучасного наукового простору політдискурс набуває наступних психологічних характеристик, які досягаються засобами мовлення: ораторство, ідеологізація того, що говориться, насиченість лозунгами, претензія на абсолютну істину, сугестія, полемічність, антропоспрямованість, навіювання - з метою досягнення бажаного від об'єкта, на який направлений дискурс. Серед лінгвістичних особливостей – насиченість неологізмами, клішованими фразами, метафорами та індивідуалізованими фразами промовця, реаліями.

Як нам відомо, кожен народ окремої країни має свою культурну спадщину, соціальний устрій, що протягом років у своїй сукупності і формує його менталітет, зумовлюючи психологічні особливості сприйняття життя, чинить безперечний вплив на його свідомість і утворює значним чином модель поведінки у своїй країні. Усе це створює картину політичного життя країни кожного члена нації. Тим самим окремих народ очікує і потребує певних дій від політиків, що і є ключовим для політичного діяча під час формування агітаційної програми і конкретної промови. Вивчаючи проблему лінгвокультурологічних особливостей перекладу політичного дискурсу не можна оминати увагою і таке поняття як ідіостиль промовця. Кожний політик має свої відмінні характерні риси, свій імідж, що проявляється у його мовному портреті, тому, як говорить, до яких мовних прийомів вдається, на чому наголошує. Вдалих імідж, ідіостиль політика – це половина його успіху, а дотримання свого стилю так само важливе, як і вся діяльність, адже саме індивідуальні риси промови вирізняють яскравих діячів серед інших, і роблять їх пізнаваними для народу. Так, українські лідери сьогодення в своїх спічах вживають лінгвістичні засоби ідіостилів американських політтехнологій, тому як американський, так і український політдискурси мають багато спільного. Наприклад, виступи політиків відрізняються такими рисами як емотивність, емоційність, експресивність, щоб завоювати довіру народу і голоси на виборах. Характерною рисою політпромов є розмитість, завуальованість і відсутність конкретики, до таких засобів звертаються сьогодні велика кількість політлідерів. Використовуються конструкції з відсутнім активним суб'єктом, пасивні конструкції, які сприяють уникненню відповідальності за сказане чи зроблене, якщо така необхідність виникне: *I will have a little more to say about that strange assembly later, but for the moment I want to say just this. Because of what happened at that conference, there has been, behind all our deliberations this week, a heightened awareness that now, more than ever, our Conservative government must succeed. We just must, because now there is even more at stake than some had realised. There are many things to be done to set this nation on the road to recovery, and I do not mean economic recovery alone, but a new independence of spirit and zest for achievement*

В результаті лінгвокультурних особливостей політ дискурсу особливо гостро стоїть питання про політичну коректність або мовленнєвий такт. Вони виявляються у прагненні знайти нові способи мовного вираження замість

тих, які зачіпають почуття і гідності індивідуума, порушують його людські права звичною мовною безтактністю або прямолінійністю щодо расової та статевої приналежності, віку, стану здоров'я, соціального статусу, зовнішнього вигляду. Наприклад, (*invalid* > *handicapped* > *disabled* > *differently - abled* > *physically challenged* [інвалід > з фізичними / розумовими вадами > покалічений > з іншими можливостями > людина, долає труднощі з-за свого фізичного стану]); (*chemically challenged person - drug addict*; *domestic incarceration survivor - wife*; *melanin impoverished - white person*; *processed tree carcass - newspaper*).

Отже, "формальна ввічливість" базується, насамперед, на загальноприйнятих конвенціях та культурних нормах спілкування певної мовної спільноти і є нормою політичної коректності в межах політичного дискурсу, що має, як доводить дослідження, лінгвокультурну забарвленість.

ФЕНОМЕН ЛАКУНАРНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Здоровцова Н. І.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – д-р філол. наук, професор Швачко С. О.

На сучасному етапі досліджень проблем комунікації на пріоритетне місце було винесено вивчення специфіки мовної і мовленнєвої поведінки людини. В свою чергу тенденція до поглибленого вивчення вербальних та невербальних засобів спілкування викликала потребу системного дослідження феномену лакунарності та його різновидів, а саме – комунікативного мовчання та еліптичних конструкцій.

Вибір теми зумовлено зростаючим інтересом лінгвістів до проблем міжмовної комунікації, інтеракції дискурсивного виміру мовних одиниць, потребою системного дослідження феномену лакунарності та тенденцією до поглибленого вивчення вербальних та невербальних засобів спілкування. Феномен лакунарності ідентифікується у середовищі англomовного художнього дискурсу, шляхом комплексного аналізу феномену, що зумовило наступні завдання:

- дати визначення метазнаку "лакуна" у парадигмі адгерентних понять на основі англomовного художнього дискурсу;

- дослідити природу комунікативного мовчання у руслі когнітивно-дискурсивної парадигми;

- визначити лінгвостилістичні особливості еліптичних конструкцій, підходи до їх класифікації та засоби їх перекладу українською мовою;

- дослідити способи делакунації лакун та методи перекладу безеквівалентної лексики.

"Лакуна" - базовий елемент національної специфіки лінгвокультурної спільноти. Інтегруючими з лакунарністю є поняття комунікативного мовчання та еліптичних конструкцій.

Мовчання як невербальний засіб спілкування є синтезом ментального та емоційного. Феномен мовчання втілює інтенції мовця, корелює з когнітивними явищами, віддзеркалює прагматичні інтенції дискурсивної діяльності людини.

Еліipsis – пропуск у висловлюванні деяких структурних елементів, які мають домислюватись за контекстом. Він вживається задля досягнення динамічності і стислості вираження думки та напруженості дії.

Знання та розуміння поняття лакунарності у мові, мовленні та суміжних йому понять еліпсису, мовчання є вельми актуальним на часі. Із активним розвитком міжкультурної комунікації уміння правильного перекладу та трансляції явищ стає нагальною навичкою сучасного кваліфікованого фахівця.

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОГО ДИСКУРСУ ТА ЙОГО ТЕРМІНОСИСТЕМИ

Лінченко М. О.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Медвідь О. М.

Взаємини людини і суспільства носять складний характер, і інтереси обох сторін закріплені в законах та інших нормативно-правових документах державної влади. Юридичний дискурс орієнтований на всі верстви суспільства і вважається одним з найбільш актуальних дискурсів сучасності.

Дискурс розуміється як складне явище, що складається з учасників комунікації, ситуації спілкування і самого тексту. Іншими словами, дискурс - це абстрактний інваріантний опис структурно-семантичних ознак, що реалізуються в конкретних текстах

Дискурсивна спільнота являє собою групу людей (наприклад, юристів), що об'єднуються тим, що спільно володіють певною кількістю типів або жанрів дискурсу, за допомогою яких вони здійснюють свої комунікативні цілі (укладення договору, захист у суді, мова прокурора, тлумачення закону і т.д.). У широкому сенсі дискурс відображає загальні особливості даної дискурсивної спільноти, особливі умови комунікації його конкретних учасників. Юридичний текст представляє особливу юридичну термінологічну систему. Когнітивно-дериваційна і соціальна сутність юридичної лексики виражається в її здатності формувати понятійно-сміслові блоки, компоненти яких можуть класифікуватися за певними моделями.

У юридичній терміносистемі існує особливий розподіл структурно-понятійних, дериваційних, лексичних одиниць і функціональних параметрів,

які володіють особливими ознаками і закономірностями, значущими для сфер юридичної діяльності, в яких вони функціонують. Особливість юридичної термінології порівняно з іншими термінологічними системами виявляється у своєрідностях словотворчих моделей, у характерному для неї співвідношенні іншомовних та національних елементів.

У текстах використовуються також кліше, характерні для юридичної мови: укр. *злочинна група, представник захисту, вчинити правопорушення, в матеріалах справи, зібрані в судовому засіданні, спростовується доказами, постанова Пленуму Верховного суду*, англ. *civil jurisdiction, penitentiary term, civil case, social security, to repeal a law legislative body etc.*, що визначається специфічною спрямованістю тематики.

Синтаксис юридичного тексту відрізняється повнотою структур, різноманітністю засобів, що оформляють логічні зв'язки. Частотні логічні структури зі значенням умови і причини, причому ці значення експліковані спеціальними мовними засобами, наприклад: *«заходи адміністративного впливу – the measures of administrative influence; свідок процесуального впливу – the witness of process influence; свідок процесуального захисту – the witness of process defence; злісне ухилення від вербування виправних робіт – the outcome from implementing of works;*

Спостереження над юридичною термінологією дають можливість виділити такі типи термінів відповідно до їхньої морфемної структури: непохідні: *lease, act, bail, bond, check, gift*; похідні: *acceptance, grantor, grantee, disaffirm, defamation, discharge, robbery, voidable*; складні: *trademark, landlord, leasehold* і т.д. Проведені дослідження дозволяють також розрізнити основні моделі деривації термінів англословного та українськомовного юридичних дискурсів на морфологічному рівні.

Вивчення юридичного дискурсу в плані інтерпретації юридичних термінів має велике значення в даний час, оскільки понятійний обсяг деяких лексичних одиниць структурується неадекватним способом. Часто переважає не наукове, а повсякденне (багатозначне) розуміння і тлумачення термінів, що неприпустимо при розробці юридичних документів, законів, статей кодексів та ін.

Юридичний дискурс належить до типу інституційного дискурсу, що відноситься до сфери врегулювання соціальних взаємовідносин та характеризується жорсткою організацією та ієрархічною структурою. Він є орієнтованим на всі верстви суспільства та вважається одним з найбільш актуальних дискурсів сучасності. Адже право – це не тільки сукупність нормативних актів та законів, але і найважливіше досягнення культури усієї цивілізації, яке має бути твердим фундаментом життя як суспільства в цілому, так і окремого індивідуума.

1. Гамзатов М. Г. Техника и специфика юридического перевода: Сб. статей. — СПб., 2004. — 184 с.

2. Гумовська І. М. "Англійська юридична термінологія: генезис, дериваційні та семантико-функціональні аспекти" дис... канд. філол. наук: 10.02.04; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. — Л., 2000. — 19 с.
3. Черноватий Л. М., Карабан В. І., Іванко Ю. П., Ліпка І. П. Ч 47 Переклад англословної юридичної літератури. Навчальний посібник. — 3-є видання., виправлене і доповнене. — Вінниця: Нова Книга, 2006. — 656 с.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СЛЕНГОВОЇ ЛЕКСИКИ В ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Лелюк Л. С.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник - викладач Дорда В. О.

Сленг - це слова, які часто розглядаються як порушення норм стандартної мови. Це дуже виразні, іронічні слова, що служать для позначення предметів, про які говорять в повсякденному житті.

Сам термін "сленг" в перекладі з англійської мови означає: 1) мова соціально або професійно відособленої групи в протилежність літературній мові; 2) варіант розмовної мови (також і експресивно забарвлені елементи цієї мови).

На проблему виділення або невиділення сленгу з ряду інших і як поняття і як термін у вітчизняних мовознавців існує кілька точок зору. І. Р. Гальперін в своїй статті "Про термін *сленг*", посилаючись на невизначеність цієї категорії, взагалі заперечує її існування. Береговська Є. М. виділяє понад 10 способів утворення функціональних одиниць сленгу, тим самим підтверджуючи тезу про постійне оновлення словникового складу сленгу.

Деякі дослідники вважають, що термін сленг застосовується в двох значеннях: як синонім жаргону (але стосовно до англословних країнах) і як сукупність жаргонних слів, жаргонних значень загальновідомих слів, жаргонних словосполучень, що належать за походженням до різних жаргонів і стали, якщо не загальноновживаними, то зрозумілими досить широкому колу.

Вчені сходяться на тому, що головним чинником, що обумовлює зростаючу популярність сленгу, стали ЗМІ. Зокрема, відзначається новий феномен вільного використання сленгу не тільки «жовтою» (таблоїдною, бульварною) пресою, але і загальнонаціональною (державною, приватною).

Редакційні статті є в певній мірі проміжним явищем зі штампом як газетного, так й публіцистичного стилю.

Оскільки основна функція публіцистичного стилю - поширювати інформацію, тільки друковані видання, які мають це за мету, підлягають саме публіцистичному стилю.

"Англійський газетний стиль може бути визначений як система взаємопов'язаних лексичних, фразеологічних і граматичних засобів, які сприймаються спільнотою, яка розмовляє цією мовою, як окрема єдність, яка в основному служить для інформування та інструктажу читача".

Елементи, що складають друковані видання можуть бути класифіковані як: 1) стисле повідомлення та комюніке; 2) газетні повідомлення (парламентські, судового розгляду, і т.д.); 3) статті чисто інформаційні за своїм характером; 4) реклама та оголошення.

Після розгляду ряду американських газет і журналів і перегляду 100 прикладів можна розділити їх за видами стосовно тому, які видання та газетні статті зустрічались, а саме: світська хроніка, звістки, кримінальні звіти, редакційні статті на політичні теми, звіти, передові статті з соціальних проблем та звіти про спорт. Стало очевидно, що більшість жаргонних слів (46%) знаходиться в світських хроніках.

Було визначено, що причини для використання сленгу в сучасній пресі як правило, діляться на дві основні категорії:

• загальні причини (використання сленгу в багатьох типах статей):

- 1) те, про що йдеться в певному типі статті, напр.: приватне життя відомих людей - *Mariah gonged in Hong Kong*;
- 2) використання цитат, напр.: *In this long process, it took us a year and a half of the hardest work to begin to look like we didn't give a s---, which is what a movie needs*;
- 3) намір додати імплікацію, напр.: *Bush launches an of-fence-ive*;
- 4) намір заощадити час та простір, напр.: *a 3-and-2 count*
- 5) намір додати гумористичного ефекту, напр.: *For a big crane-smashes-into-a-skyscraper-office, Howard was attached to a zip line and hoisted five stories aloft*;
- 6) намір створити відносини «автор-читач», напр.: *She is running for president and don't much care if she interrupts*.

• особливі причини (використання сленгу, специфічні для одного типу статей):

- 1) деякі поняття залучають більше сленгових слів і виразів, ніж інші, напр. світська хроніка;
- 2) необхідність в синонімах, щоб висловити думку про вбивство, напр. кримінальні звіти;
- 3) необхідність в евфемізмах під час обговорення делікатних тем, напр. кримінальні звіти;
- 4) намір показати, що політики є такі самі прості люди, що й читачі, напр. передові статті на політичні теми;
- 5) намір створити саркастичний тон, напр. передові статті про соціальні проблеми;
- 6) відображення іронічного ставлення автора, напр. передові статті про соціальні проблеми.

Одже, сленгові слова, будучи дуже сильними за змістом і за стилістичним забарвленням і маючи можливість впливати на читача, цілком підходять для використання в редакційних статтях.

АКЦЕНТНІ ТИПИ ФОНЕТИЧНИХ СЛІВ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Москова А. Ю.

(Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького)

Науковий керівник – викладач Дегтярьов Д. В.

Теорія сучасного мовознавства розрізняє таку ієрархічну структуру мовленнєвих одиниць: склад – ритмогрупа (фонетичне слово) – синтагма – фраза – понадфразова єдність – текст. В. В. Потапов [1, 12] пропонує дещо іншу ієрархію мовних одиниць: слово-лексема – фонетичне слово – послідовність фонетичних слів (синтагма) – фраза – фоноабзац – текст. Обраний напрямок дослідження передбачає вивчення особливостей ритмічної структури фонетичного слова на матеріалі англomовного політичного дискурсу. Мовленнєвий процес спричиняє часто, внаслідок позиційно-комбінаторних змін, "стирання" та перерозподіл меж слів, що призводить до появи одиниць, іноді більших, ніж межі лексико-граматичної одиниці. Такі одиниці згруповують один або декілька складів під одним словесним наголосом. У працях дослідників ці одиниці найчастіше отримують назву "фонетичне слово", "ритмічна структура" або "ритмогрупа" [3, 67]. Фонетичне слово – основна одиниця опису тексту [2, 657], тому є відправною ланкою для дослідження політичного дискурсу. Ритмічні структури або фонетичні слова утворюють ритмічний каркас синтагми, який називається ритмічною схемою синтагми.

Складові фонетичного слова мають назву клітики, переднаголошені склади – проклітики, післянаголошені – енклітики. До складу проклітиків та енклітиків переважно входять службові частини мови, як словоформи, що потенційно не мають власного наголосу у потоці мовлення, але нерідко і самостійні частини мови. Таким чином, фонетичні слова можуть бути простими (складаються з одного складу і є однією лексико-граматичною одиницею) і складними (проклітика + енклітика).

Проведений аудитивний аналіз тексту англomовної політичної промови дозволяє стверджувати, що найпродуктивнішим є проклітичний спосіб утворення фонетичного слова (65,2 %): [aswe`seek], найменш продуктивним виявився енклітичний спосіб утворення (4,4 %): [ˈthankyou]. Продуктивним є також проклітично-енклітичний спосіб утворення фонетичного слова (29,5 %): [to`giveup].

Дослідження акцентної структури фонетичного слова передбачає зокрема вивчення акцентного типу фонетичного слова. Акцентний тип – це

загальна схема розміщення наголосу у словоформах певної множинності слів, що належать до цієї частини мови [1, 67]. За результатом проведеного аудитивного аналізу нами було виокремлено 1777 фонетичних слів. Ми виділили 21 акцентний тип. Найчастотнішими акцентними типами фонетичних слів є:

1) \perp [*street*], [*much*], [*great*], [*that*]; 2) \perp — [*thankyou*], [*Bloomberg*], [*system*]; 3) — \perp [*we`made*], [*be`cause*], [*we`need*]; 4) — — \perp [*theen`tire*], [*tobe`paid*], [*onthe`hook*]; 5) — \perp — [*fi`nancial*], [*a`bailout*], [*des`truction*]. Як видно з прикладів, такі фонетичні слова складаються не більше як з трьох складів. Менш частотні акцентні типи фонетичних слів складаються з чотирьох і більше складів. Такі типи фонетичних слів менш частотні тому, що зі збільшенням кількості ненаголошених елементів погіршується перцепція повідомлення. Це може проявитися у неправильній його сегментації або зміщенні наголосу.

Таким чином, фонетичне слово в англомовному політичному дискурсі включає від 1 до 9 сегментів, проте найуживанішими є ті фонетичні слова, що містять від 1 до 3 сегментів. Це пояснюється тим, що покращується ритмічна впорядкованість англомовної політичної промови, а також тим, що перцептивно краще сприймаються невеликі за обсягом елементи, полегшується встановлення меж слів (сегментація) і створюються сприятливі умови для ідентифікації промови.

1. Потапов В. В. Речевой ритм в диахронии и синхронии / В. В. Потапов. — М. : МГЛУ, 1996. — 180 с.
2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. — Полтава : Довкілля — К, 2006. — 716 с.
3. Бурая, Е. А. Фонетика современного английского языка. Теоретический курс / Е. А. Бурая, И. Е. Галочкина, Т. И. Шевченко. — М. : Академия, 2008. — 272 с.

ЛІНГВОКОМУНІКАТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОГО НАУКОВОГО ДИСКУРСУ

Петровська О. С.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник — канд. філол. наук, доцент Баранова С. В.

Дискурсивні студії є актуальним напрямком дослідження сучасної лінгвістики. Дискурс є об'єктом розвідок прагма- та психолінгвістики, лінгвостилістики. Існують також структурно-лінгвістичний, лінгвокультурний та когнітивно-семантичний підходи до його вивчення [1, 128].

Науковий (академічний) дискурс – вербалізований в тексті тип дискурсивної діяльності за сферою комунікації, мовленнєва взаємодія представників відповідної соціальної групи/ інституту з метою реалізації статусно-рольових можливостей у заданих цим соціальним інститутом межах, складова власне професійної зони професійного дискурсу.

Як структурна складова власне професійної зони фахового дискурсу, науковий дискурс характеризується креативністю, істинністю та професійною цінністю. Йому притаманні інші ознаки професійного дискурсу, як от: професійна спрямованість, антропоцентризм, мультидисциплінарність, непропорційність розвитку окремих його частин, діалогічність, селективність, замкненість, нециклічність, дидактизм, динамізм, мовна нормативність, стилістична розшарованість [2, 161].

Сучасний англomовний дискурс має низку лінгвокомунікативних особливостей. Основною стилістичною рисою англomовного наукового дискурсу є точний і чіткий виклад матеріалу. Головний упор у ньому робиться на логічній, а не на емоційно-почуттєвій стороні викладеного. Основний принцип наукової мови – точність і ясність викладу думки. Англomовний науковий дискурс насичений спеціальною термінологією, характерною для даної галузі знань. У ньому зустрічаються інфінітивні та герундіальні звороти, а також інші книжні конструкції. Наприклад: *None of this is to deny that the emergence of a global language can influence the structure of other languages.*

В англomовному науковому дискурсі можуть використовуватися емоційно-експресивні засоби. Емоційно-експресивна номінація є невід’ємною складовою наукового дискурсу в цілому та писемного англomовного дискурсу зокрема і є культурно специфічним феноменом. Інтенсифікатори та інші засоби емпізи виконують важливу функцію привернення уваги адресата до найважливіших фрагментів тексту. Емоційно-експресивна номінація досягається через використання цілої низки мовних засобів – емпітичних займенників, синтаксичних зворотів та конструкцій, спеціальних випадків інвертованого порядку слів, емпітичних лексичних одиниць. Наприклад: *It is also worth reiterating that the type of interaction as well as the quantity is important.*

В англomовних наукових текстах вживаються метафора, аналогія, персоніфікація. Ці стилістичні засоби надають серйозній науковій прозі експресивності та сприяють зацікавленості адресата. Наприклад: *Chapter 5 is the heart of the book.*

Привернення уваги адресата сприяє й використанню засобів вираження персоніфікації, яка стосується анімації неістот. Персоніфікація – важлива частина наукового дискурсу, що вербально репрезентує складні ментальні операції. В англomовному науковому дискурсі наявне використання засобів вираження персоніфікації, яка стосується анімації

неістот, сприяє приверненню уваги адресата. Наприклад: *Communications, computing, networking, and entertainment are weaving an ever tighter fabric.*

Приверненню уваги до стрижневих моментів тексту сприяють й okazіоналізми, у тому числі й абрєвіатури: *The four C's for the future of education are: Community, Collaboration, Curriculum, and Creativity.*

Англомовному науковому дискурсу притаманне вживання цілої низки етикетних стереотипів привернення уваги, що використовуються для організації дискурсу, виділення основної та другорядної інформації та уточнення [3, 283]:

1. Функція організації дискурсу: *firstly, first of all, we are going to talk about.*
2. Функція виділення основної та другорядної інформації: *note (that), it's worth noting, the most important... .*
3. Функція уточнення: *that is, to clarify, to be more exact.*

Отже, англомовний науковий дискурс насичений спеціальною термінологією, характерною для даної галузі знань. У ньому зустрічаються інфінітивні та герундіальні звороти, а також інші книжні конструкції. У писемному англомовному науковому дискурсі емоційно-експресивна складова реалізується шляхом вживання низки експресивних мовних засобів. Засоби емпізи виконують функцію атракції уваги адресата до найважливіших моментів тексту.

1. Ільченко О. М. Етикет англомовного наукового дискурсу: Монографія / О. М. Ільченко. – К.: ІВЦ "Політехніка", 2002. – 288 с.
2. Макаров М. Л. Основы теории дискурса / М. Л. Макаров. – М.: Гнозис, 2003. – 273 с.
3. Фролова І. Є. Стратегія конфронтації в англомовному дискурсі: Монографія / І. Є. Фролова. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2009. – 344 с.

ОСОБЛИВОСТІ ЕТИКЕТУ В НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСІ

Сідліченко О. С.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Христенко О. С.

Das Internet spielt eine beträchtliche Rolle in dem Funktionieren der heutigen Gesellschaft und kommt dem steigenden Bedarf der Leute nach: es vervollkommnt den Zugang zur Information, stellt das reiche Angebot an verschiedene Arten der Dienstleistungen (die Werbung, die finanziellen und kommerziellen Operationen usw.) dar, erweist sich als ein Spiel- und Unterhaltungsmittel. In solcher Weise erweitert das Internet die kommunikativen Möglichkeiten der Leute und bedingt die Erscheinung des neuen Typs der Kommunikation – der Chatkommunikation. Gerade die spezifischen

Besonderheiten der Chatkommunikation von den Jugendlichen (Benutzung des Slangs, besondere Strategien und Taktiken der Kontaktaufnahme mit den Chattern, einzigartige Möglichkeiten der Selbstverwirklichung) locken das steigende Interesse der einheimischen (Столярова М. О. [2], Галичкина О. Н. [1] usw.) und ausländischen (Shea V. [4], Schlobinski P. [3] usw.) Linguisten. Die bestimmten Regeln, die im Rahmen der Chatkommunikation erscheinen und funktionieren, und ihre Einhaltung bilden die Voraussetzung für die erfolgreiche interkulturelle Chatinteraktion der Jugendlichen.

Die Internetinteraktion der Jugendlichen verfügt über die spezifischen Eigenschaften, die die Erscheinung der Netikettennormen prägen. Die Internetkommunikation der jungen Leute ist persönlichorientiert. Die Verwendung der gegenseitig beleidigenden Wörter ist für solche Kommunikation charakteristisch. Die verbreitetsten Themen der Besprechung sind die persönlichen Verhältnisse und Interessen. Die Unterhaltung ist zu viel emotional und ironisch gekennzeichnet. Die Ironie hat einen positiven Charakter.

Die Netikette der jungen Leute spiegelt sich in dem System der Nicks, der Emotikonen, spezifischen graphischen Methoden wieder.

In der Grundlage der meist verwendeten in der Chatkommunikation Nicks liegt der Wunsch, eigenen "Ego" höher zu machen. Das sind die Decknamen, die gute Assotiationen bei den Kommunikanten erwecken (*HerzBube, babe, Engelchen, Kaezuchen, kitte*). Es gibt auch solche, die negative Färbung haben (*Apokalypse, CREASER, Daemon540, Fog_of_Horror*).

Emotikonen drücken die Gefühle, die verbalen, physischen, mentalen Taten, Prozesse, Eigenschaften aus. Die am meisten von den Jugendlichen verwendete Emotikone ist das Lachen. Sehr oft werden auch die Emotikonen benutzt, die den Kuss, das Blinzeln, die Begeisterung, die Überraschung ausdrücken. Während der Internetkommunikation der jungen Leute erfüllen sie folgende Funktionen: der Ausdruck der Emotionen, kontaktaufnehmende Funktion, Feststellung der Tonart der Unterhaltung, die Betonung der Expressivität.

Zu den graphischen Methoden der Realisierung der Netikette gehören die Sterne, die Verwendung der groß geschriebenen Buchstaben, die Wiederholung der Grapheme, die Zeichensetzung. Die graphischen Methoden erfüllen die Funktionen der Betonung der wichtigen Information, der Expressivität, des Ersatzes der obszönen Lexik. Sie werden als das Mittel für die Korrektur der Fehler verwendet, geben das Sprachtempo wieder, drücken das Staunen, die Überraschung aus.

1. Галичкина Е. Н. Характеристика компьютерного дискурса / Е. Н. Галичкина // Вестник ОГУ. – 2004. - №10. – с. 55-59.
2. Столярова М. О. Етикет у віртуальній англомовній комунікації (на матеріалі чат-лайнних сесій) : авторефер. канд. філол. наук : 10. 02. 04 / Столярова М. О. – К., 2005. – 20 с.

3. Linguistik : Impulse und Tendenzen Websprache. net. Sprache und Kommunikation im Internet/[hgb. Von Siever T., Schlobinski P., Runkehl J.]. – В. – N. R. : de Gruyter, 2005. – 331 S.
4. Shea Virginia. Netiquette. [Електронний ресурс] / Virginia Shea. San Francisco : Albion Book, 1997. – 155 P. – Режим доступу : <http://www.albion.com/netiquette/book/096370251p23.html>

СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ЖІНОЧОГО ДИСКУРСУ В ТВОРАХ АВТОРІВ ВІКТОРІАНСЬКОЇ ЕПОХИ

Скоробагатько Д. О.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Хекало М. О.

Дискурс є складним багатоплановим феноменом, що знаходиться у центрі уваги сучасної лінгвістичної науки. Окрім того, він вивчається філософією, семіотикою, соціальною психологією, теорією штучного інтелекту, етнографією, літературознавством, а також різними напрямками лінгвістики: психолінгвістикою, когнітивною лінгвістикою, прагмалінгвістикою, тощо [1]. Однак в різних парадигмах самої лінгвістики у термін "дискурс" вкладаються різні значення, що ускладнює його розуміння.

У зв'язку із необхідністю подальшого і безперервного вивчення феномену дискурсу постає питання про його аналіз на основі літератури вікторіанської епохи. Вікторіанський спосіб життя викликає інтерес у багатьох сучасних дослідників (І. І. Морозова, Р. Branca, J. Walvin, A. Jarvis).

Аналізуючи дискурс вікторіанської жінки середнього класу, доцільно зупинитися на його тематичній спрямованості у різноманітних ситуаціях спілкування. Фактичним матеріалом дослідження стали 86 зразків жіночого дискурсу, взяті з художніх творів Д. Мередіта, Б. Шоу, Ч. Діккенса, А. Беннета та Д. Голсуорсі [2].

Дослідження соціальних характеристик жіночого вікторіанського дискурсу дозволяє стверджувати, що провідними темами спілкування жінок середнього класу є:

1) плітки (33 % вибірки); 2) виявлення власних почуттів, емоцій та переживань (22 % вибірки); 3) питання, пов'язані із заміжжям (13 % вибірки); 4) питання, пов'язані з вихованням (10 % вибірки); 5) питання поведінки та етикету (10 % вибірки); 6) питання, пов'язані із мовою (5 % вибірки); 7) так звані "small talks" (5% вибірки); 8) фінансовий стан родини (2 % вибірки).

У небагатьох зафіксованих під час дослідження ситуаціях спілкування між жінками та дітьми можна виділити бесіди, пов'язані з вихованням та матеріальними аспектами.

Тематика спілкування між жінками та чоловіками є дещо ширшою, ніж у суто жіночих бесідах. Тут знаходять відображення теми ведення домашнього господарства, матеріального становища родини, правильної вимови і флірт між особами протилежної статі. Ці аспекти відсутні у жіночих розмовах. При цьому плітки залишаються визначальними лише у жіночих комунікаціях. Останні теми у різному співвідношенні спостерігаються в усіх видах спілкування (як у жіночому, так і змішаному).

Отже, використовуючи приклади жіночого вікторіанського дискурсу, можна отримати повноцінне уявлення про прерогативи, спосіб життя, мовленнєву поведінку та спосіб мислення представниці середнього класу Вікторіанської епохи, адже цей період став визначальним та переломним в історії Великобританії та у соціальній еволюції жінки цієї країни, яка продовжується і в наш час [3].

1. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен / [Безугла Л. Р., Бондаренко Є. В., Донець П. М., Мартинюк А. П. та ін.]; під ред. Шевченко І. С. : монографія. – Харків: Константа, 2005. – 365 с.
2. Морозова И. И. Социальные характеристики женского викторианского дискурса / И. И. Морозова // Тези доповідей міжнар. наук. конф., присвяченій 70-річчю факультету іноземних мов; “Іноземна філологія на межі тисячоліть”. – Харків: Константа, 2000. – 204 – 205 с.
3. Шевченко И. С. Дискурс как мыслекоммуникативное образование / И. С. Шевченко, Е. И. Морозова // Вісн. ХНУ. – 2003. – № 586. – 33-38 с.

АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ У РЕКЛАМНОМУ ДИСКУРСІ

Ткаченко М. О.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник - канд. філол. наук, доцент Медвідь О. М.

Реклама як багатопланове явище – соціальне, психологічне, лінгвістичне, естетичне, власне економічне тощо – привертає увагу дослідників різноманітних галузей людської діяльності. Актуальним на сьогодні є вивчення механізмів вербального впливу реклами, її здатності переконувати і спонукати аудиторію до дій, її спроможності запам'ятовуватися реципієнтом і забезпечувати автоматизм поведінки останнього.

Визначення реклами як форми мовленнєвої комунікації, призначення якої – сприяти продажу продукту чи популяризувати послуги методом інформування громадськості про них і, нарешті, спонукати споживачів реагувати на об'єкт, що рекламується, належним чином дозволяє кваліфікувати рекламне повідомлення як рекламний дискурс, який поєднує у собі інформацію, з одного боку, та переконання, з іншого.

Рекламний текст (РТ) є комплексним багатоплановим явищем. Це зумовлює різноаспектний підхід до його вивчення з точки зору функціональної стилістики, теорії мовленнєвих актів і лінгвістики тексту.

Комунікативно-прагматична мета рекламного тексту – забезпечення надійності та ефективності процесу комунікації – здійснюється шляхом специфічної організації лінгвістичних та екстралінгвістичних засобів.

У чисто лінгвістичному плані канонічність РТ передбачає існування відносно ритористичної моделі його композиційної будови, обмеженість об'єму, специфіку графічного оформлення, а крім того, - використання лексичних мовних засобів динамічного експресивно-клішового типу, синтаксичних повторів, імперативних, окличних конструкцій тощо.

Антропоцентричний напрямок розвитку сучасного мовознавства зумовив вивчення універсальних мовних категорій, тісно пов'язаних з пізнавальною діяльністю людини. Унікальність категорії оцінки полягає в її здатності не тільки відображати ціннісну сутність об'єкта для суб'єкта, але й формувати світогляд та впливати на поведінку людей.

У сучасній лінгвістиці формується напрям аксіологічна прагмалінгвістика, що припускає комплексне вивчення оцінки на різних мовних рівнях з урахуванням комунікативних намірів адресанта та типізованої прагматичної настанови адресата у здійсненні триєдиного прагматичного завдання рекламного тексту: 1) привернення уваги потенційного реципієнта; 2) його максимально повне інформування про об'єкт реклами; 3) забезпечення виключно позитивної реакції на рекламне повідомлення.

Категорія оцінки забезпечує смислову цілісність і зв'язність РТ, а також вирішення ним комунікативного завдання та реалізацію функціонального призначення в ситуації рекламного спілкування.

Оцінна репрезентація залежить від екстралінгвістичних факторів рекламного контексту – особливостей сфери спілкування, комунікативної мети і фактора адресата.

Оцінне ставлення виражається у вигляді наказу, прохання, обіцянки, згоди, незгоди, осудження, заохочення і тому подібне. Релевантні мовленнєві акти засуджують чи заохочують діяльність мовців з позиції соціально-етичної норми.

Згідно з нормами рекламного жанру оцінний концепт може отримати чисто оцінне, оцінно-дескриптивне чи чисто дескриптивне, зовнішньо неоцінне вираження, проте він завжди залишається усталеним, обов'язковим компонентом когнітивної моделі тексту, зумовленою необхідністю формування оцінної позиції аудиторії.

Наприклад, позитивність виражена фразами: англ. *Omega: The sign of excellence* (власне оцінка), *LG – life is good!*, укр. *МТС – зроби життя кращим!*, *Чіпси "Люкс" – надто смачні, щоб ними ділитися!*, *Milka – найніжніший шоколад!*, *Рошен – солодкий знак якості!*, *Корона – смак*

справжніх почумміє!, *Corum:... simply one of the most distinctive and elegant sports watches in the world!* (дескриптивна оцінка).

Зображення якості продукту в РТ демонструється різними способами вираження концепту позитивності - експліцитно, шляхом використання фіксованих засобів оцінки емоційного спрямування (англ. *pleasant, enjoyable, lovely, admiration etc*, укр. *приємний, милий, славний, гарний, чудовий, прекрасний*), дескриптивно-оцінного типу (англ. *fresh, accurate, smart, ingenuity, to improve etc*; укр. *свіжий, новий, вдосконалювати*), або ж імпліцитно, через представлення позитивності завуальовано, скрито, засобами, що відповідають оцінним уявленням про його "добрий" зразок у картині світу мовного соціуму.

Категорія оцінки – це мовна категорія, яка відображає суспільно-особисте уявлення про добро і лихо, про цінність, корисність предметів, об'єктів або явищ. В основі сучасних лінгвістичних досліджень оцінки як текстової категорії лежить принцип антропоцентричності, що зумовлює залучення до вивчення проблеми оцінки таких чинників, як когнітивна діяльність людини та використання мови як засобу здійснення соціальної інтеракції. У зв'язку з цим, інтерес для дослідників становить вивчення оцінки в руслі когнітивної парадигми рекламних текстів, явно виражена аксіологічна спрямованість яких набуває особливої соціальної значущості, що виділяє текст реклами серед інших текстів масової комунікації.

Оцінка – поліфункціональне, полімодальне та поліаспектне явище, що виражає різноманітні думки і смаки мовця, відповідає його поглядам і почуттям, бажанням і потребам, обов'язку і цілеспрямованій волі, отже, займає домінуюче положення в концептуально-мовленнєвій, прагматичній і тематично-дискурсній структурі рекламного тексту.

ГРАФІКА КОМП'ЮТЕРНОГО ДИСКУРСУ

Ульянченко О. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Баранова С. В.

Крім вербального способу вираження думок та позначення певних явищ в комп'ютерному світі існує система невербальних комп'ютерних засобів, що використовують як у чатах Інтернету, так і в текстових повідомленнях мобільних телефонів. Через те, що повідомлення потрібно набирати на клавіатурі, а це займає якийсь час, була вигадана особлива знакова система, яка використовується в текстових повідомленнях.

Аналіз графіки комп'ютерного дискурсу дозволив встановити, що в комп'ютерному спілкуванні поряд з традиційними графічними засобами виділились також специфічні [1, 14]:

1) використання лапок. Лапки виконують різні функції в різних типах дискурсу. В комп'ютерному дискурсі вони застосовуються для підкреслення та підсилення окремих слів, особливо жаргонних або розмовних, наприклад: *Anyone who reads such "journals" sees *crap* like this all the time. – Будь-хто, хто читає такі «газети», весь час зустрічаються з *маячнею* на кшталт цієї [2].*

2) використання смайликів. Оскільки при використанні графічного каналу спілкування виникають труднощі з передачею інтонації, міміки, жестів та інших паралінгвістичних засобів, то в комп'ютерному дискурсі існують спеціальні позначки – «смайлики» та «емотікони», які утворюються за допомогою різних розділових знаків, дужок та мають на меті виразити настрій, реакцію того, хто говорить (пише). Необхідно відмітити, що якщо дивитися на ці графічні засоби збоку справа, то вони нагадують міміку людського обличчя. При цьому дві крапки показують очі, потім слідує положення рота та губ. Наприклад: форма : -), або :) служить для відображення посмішки, радості. А форма ; -) виражає іронію і говорить нам про те, що слова не слід розуміти занадто буквально: *Do we have to take a number? Get in Line? Or what? ;-) Oh never mind... I'm too old for that sorta sing. ;-(I'd prolly have a heart attack... so ... I'm turning in my number. ;-)*. Нам, що, в чергу треба ставати? Чи що? ;-) О, ... не звертай уваги... Я старувата для цього ;-(Мене може грець вхопити... Я поступлюся місцем. ;-() [2]. ;-) означає підморгування, :* - поцілунок, : D – сміх, : (- невдоволення. Пор.: Bob: hi

Schneider: hiya) (☺)

Bob: how are you?

Schneider: hey great thanks. I'm just doing my evening meal, so let's chat later ;-)

Bob: okey : ((☺) [2]

3) дублювання однієї і тієї ж самої літери. Наприклад: *Critter11111: Zup''' Im new here.. LOokin' 4Friendzzzzz '''''' Jiible: Haha. I'm new too. Nice to meet you I suppose [2].*

4) виділення цілих речень за допомогою великої літери. Пор.:

HI MY NAME IS ALLICIA AND IAM A NEW PERSON ON THIS THING SO GET AT ME IF U WOULD LIKE TO TALK ABOUT ANYTHING [2].

5) повторення знака оклику та знака питання. У комп'ютерному спілкуванні до числа графічних засобів, які сприяють більшій емоційності, належить багаторазове дублювання однієї і тієї ж літери. При цьому дублювання зустрічається на початку, в середині та в кінці слова, наприклад: *Ummmm, makes one think, huh? Oooops, I forgot, you don't do that you have FAITH in the LORD JAYSUSSSSSSSS!!!!!! – Хммммм, треба подумати, вірно? Оййй, я ж забув, ви так не робите, ви ВІРИТЕ в ГОСПОДА ПСУСААААААА!!!!!! [2]*

6) використання зірочок для заміни грубих слів.

У комп'ютерному спілкуванні графічні засоби, такі як :*,- також можуть слугувати для заміни грубих слів, наприклад: *Gotcha, ya crazy b*****d!!!!!!* [2]

Для комп'ютерного спілкування характерним також є використання графічних засобів у особистому підписі. На відміну від підпису в e-mail (електронній пошті), підпис у комп'ютерних конференціях відображає характер та особисті риси того, хто пише.

Отже, особливості графіки комп'ютерного дискурсу пов'язані зі зручністю їх використання та високою емоційністю. Та все ж найважливішою функцією графіки є економія часу: замість того, щоб набирати на клавіатурі цілі повідомлення, можна поставити лише декілька знаків.

1. Галичкіна Е. Н. Специфика компьютерного дискурса на английском и русском языках: автореф. дис. канд. филол. наук / Е. Н. Галичкіна. – Волгоград, 2001. – 19 с.

2. <http://www.talkcity.com/>

Секція "ПРОБЛЕМИ СТИЛІСТИКИ І ЛІНГВІСТИКИ ТЕКСТУ"

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТІВ КУЛІНАРНИХ РЕЦЕПТІВ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ)

Бахмат Ю. Ю.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – ст. викладач Дегтярьова Л. І.

Кулінарні рецепти на сьогодні – один з найпоширеніших та найменш досліджених типів тексту, з яким ми стикаємося у повсякденному житті. Його можна зустріти в різних функціональних стилях: в науковому – куховарські книги з технологій приготування тих чи інших страв; у газетно-публіцистичному стилі – орієнтовані на певного читача рецепти, що друкуються в спеціалізованих рубриках газет і журналів; у повсякденному спілкуванні кулінарні рецепти є темою бесід більшості жінок; у літературно-художньому стилі вони відображують культуру, традиції народів, є елементом картини світу та функціонують як знаки національної самоідентифікації.

Мова текстів кулінарних рецептів, їх специфічні характеристики на рівні семантики, морфології та синтаксису залежать від того, чи функціонує рецепт як самостійний текст (у куховарській книзі), як є складовою гастрономічного (глутонічного) дискурсу.

Текст і дискурс – два основних поняття лінгвістики. На сучасному етапі науковці схильні розрізняти ці два поняття. Базовим можна вважати визначення дискурсу як зв'язного тексту в сукупності з екстралінгвальними, прагматичними, соціо-культурними й іншими чинниками; тоді як текст – це мова, яку розглядають як цілеспрямовану соціальну дію, як компонент, що бере участь у взаємодії людей і механізмів їх свідомості (когнітивних процесах). Під текстом розуміють переважно абстрактну, формальну конструкцію, під дискурсом – різні види її актуалізації, які розглядають під кутом зору ментальних процесів і у зв'язку з позалінгвальними, чи паралінгвістичними факторами (міміка, жести). У сучасній лінгвістиці використовують обидва терміни, що спричинило ряд активних дискусій із проблем тексту-дискурсу. Ці дискусії стимулюються прагненням дати вичерпне визначення поняттям, розмежувавши чи ототожнивши їх, а також чітко їх охарактеризувавши.

Незалежно від середовища функціонування текст німецькомовного кулінарного рецепту має сталу структуру і складається з трьох-чотирьох основних компонентів: 1) інтродуктивний блок: опис-вступ, пояснення, чому потрібно приготувати страву; назва; 2) інгредієнти; 3) основний блок (алгоритм дій); 4) фотографія. Обов'язковими є назва, вказана кількість

інгредієнтів і описання процесу приготування, пояснення виступає як коментар до фотографії чи серії рецептів для одного виду продуктів чи поєднаних однією темою. Рецепт – мала текстова форма, в якій близько 20 речень, переважно простих, з 7-9 слів, які поетапно описують процес приготування страви.

В художніх творах кулінарний рецепт у більшості випадків представлений частково – назвою чи алгоритмом приготування страви. Досить часто зустрічаються лише компоненти тексту – глутоніми – назви понять, що мають відношення до гастрономічного дискурсу. Досить продуктивним є утворення фразеологізмів, зокрема з етноспецифічними глутонімами. Також існує немало прислів'їв та приказок, де зустрічаються назви страв чи харчових продуктів.

Сфера існування також не впливає на основні функції тексту кулінарного рецепту: атрактивну, інформативну, експресивну та естетичну. Його завдання – впливати на органи відчуття людини, рекламуючи, збуджувати інтерес і провокувати людину приготувати та скуштувати страву. З цією метою в гастрономічному дискурсі також вживають окличні та питальні речення.

У морфологічному аспекті в тексті німецькомовного кулінарного рецепту переважають іменники та дієслова, багато віддієслівних іменників. Займенники представлені значно менше, переважно у ролі субститутів. Однак, залежно від сфери функціонування, варіюється наявність тих чи інших форм займенників. Зустрічається також чимало займенникових прислівників – морфологічне явище, властиве німецькій мові. Дієслівні форми мають рекомендаційно-спонукальний відтінок. Переважно застосовується інфінітив, досить поширене вживання конструкцій "man + Praesens Konjunktiv", "werden + Partizip II". У гастрономічному дискурсі поруч з безособовими формами вживаються дієслова наказового способу 2-ої особи однини.

В тексті кулінарного рецепту відсутні лакуни, найчастіше вони заповнюються примітками та коментарями різного об'єму. В текст вводиться не тільки опис способу приготування національної страви, але й визначене його місце в системі цінностей національної культури, можливі примітки редактора, які виконують функцію переорієнтування тексту на носія іншої культури.

Аналізуючи лексичний склад текстів кулінарних рецептів німецькомовного середовища зауважимо, що в ньому переважає неемоційна, безоцінна лексика нейтрального характеру; уживані слова мають тенденцію до моносемантичності. Характерним для рецептів є наявність запозичень, аббревіатур, а також використання особливого прошарку лексики – термінів і полутермінів, серед яких зустрічаються вузькоспеціальні кулінарні терміни: міжнародні; терміни, які мають національні відповідники в усіх мовах; терміни, що використовуються виключно в національних кухнях.

Певна група слів має етнолінгвістичне забарвлення. Оскільки ключові поняття глутонії несуть на собі відбитки історичних, соціокультурних особливостей харчових вподобань етносів, не дивно, що виявляється чимало розбіжностей, які стосуються семіотичного простору їх існування, особливостей обробки, приготування та ритуалів споживання їжі. Йдеться не тільки про різницю із сусідніми лінгвокультурними середовищами, а навіть в межах німецькомовних етносів.

ЛІНГВОСТИЛИСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗПОВІДНОЇ СТРУКТУРИ В НАУКОВІЙ ФАНТАСТИЦІ (ЗА МОТИВАМИ ТВОРІВ АНГЛІЙСЬКИХ ТА АМЕРИКАНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ ХІХ–ХХ СТОЛІТЬ)

Гур'єва А. О.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – викладач Бондаренко Ю. С.

Розробкою та дослідженням композиційних форм мови та їхніх типів займалися американські, німецькі, російські і українські лінгвісти, серед яких Бейлі Дж. О., Беррон Р. Н., Фаульсайт Д., Гальперін І. Р., Кухаренко В. А., Розанова Є. А.

Структура тексту побудована за допомогою одиниць різних рівнів. Їх взаємодія створена і спрямована автором. Це саме його точка зору і позиція, що визначає все, що в тексті. Але точки зору автора розподілені у тексті нерівномірно. В емоційній промові проза автора чередується з мовою персонажів. Насправді ж, мова автора розроблена інакше, аніж лінії і думки персонажів. Вказані два основних потоки мови в літературному тексті. Це – авторський потік мови та потік мови персонажів. Останній потік неоднаковий: персонаж говорить про щось, висловлюючи свої думки за допомогою діалогу; він думає про щось, не висловлюючи свої міркування вголос. У літературному творі вони виражені у формі внутрішньої розмови персонажа. А є ще й "змішані" презентації, в яких беруть участь обидва - автор та персонаж. Вони представлені мовою. Розподіл сигналів концепції літературного твору виходить безпосередньо від автора. Їх розподіл залежить від композиційної форми мовлення.

Таким чином, композиційний поділ тексту містить не тільки композиційні форми мови, але й різні типи розповіді: діалог, монолог, внутрішня мова і т.д. Комунікативні можливості та функціональні особливості частин композиційної структури є причиною поділу останньої на три основні композиційні форми мови: оповідь, опис і роздум. Визначивши основні композиційні форми мови, розглянемо їх.

Розповідь – це найдинамічніша композиційна форма тексту, в якій зосереджене розгортання сюжетної лінії. Розповідь оповідає нам події. Це

може бути розповідь автора або ж персонажа про події і спогади персонажа, у вигляді внутрішнього мовлення і діалогу. Розповідь відрізняється від опису, тому що вона показує події в ході часу, і зовсім не пов'язана з простором. Це розповідь, де ми знаходимо основні моменти сюжетного руху: експозиція, зав'язка, розвиток, наростання, кульмінація, спад, розв'язка, епілог.

Сюжет – це система подій, які складають історію.

Автор показує свою позицію в роздумі. Роздум пропонує причини та наслідки поведінки персонажа, його (або автора) міркування про моральні, етичні, ідеологічні та інші проблеми.

Опис, в основному, це статично-композиційна форма мовлення. Вона поставляє деталі появи людей і речей, які є в книзі, місце і час дії.

Точка зору письменника і його емоції найбільш явно виражені в мові автора (розповідь автора). Розповідь автора надає читачеві пряму інформацію про вподобання автора і його заперечення, переконання і суперечності, тобто служить важливим джерелом складання образу автора.

У сучасній прозі, щоб зробити авторські праці більш правдоподібним, щоб справити враження на читача ефектом достовірності описуваних подій, автор придумує несправжнього персонажа (який також може брати участь у розказаних подіях) з метою розповіді цієї історії. Сам письменник таким чином ховається за розповідачем, представляє усі події історії з точки зору останнього, і лише час від часу з'являється в розповіді зі своїми міркуваннями, які можуть підтверджувати чи суперечити розповіді автора. Ця форма мови автора називається дорученою розповіддю. Структура дорученої розповіді є набагато складнішою, ніж звичайна розповідь автора, тому що замість однієї головної особи, ми маємо ієрархію образу розповідача, очевидно маючу свої за і проти, щодо певної проблеми, навислої над образом розповідача.

Дуже важливе місце тут займає діалог, де персонажі висловлюють свої думки у формі розмовної мови.

Ще одна форма, яка має найбільшу значущість в сучасній прозі - це внутрішня розмова персонажа, що дозволяє автору (і читачеві) "зазирнути" у внутрішній світ персонажа, спостерігати за його ідеями і поглядами щодо його рішень.

Останній - четвертий тип розповіді, який спостерігається в прозі – є своєрідною сумішшю точок зору і мовних сфер автора і персонажа. Вперше цей тип був виявлений і проаналізований майже сто років тому, і називається він непряма мова. Непряма мова служить для відображення або психічного відтворення одноразово сказаного висловлювання, або ж думки персонажа. У першому випадку це непряма розмовна мова, у другому – непряма внутрішня мова.

ТЕКСТ У СВІТЛІ ЗАВДАНЬ КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Завгородня В. І.

(Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Кресан О. Я.

Когнітивна лінгвістика – це лінгвістична дисципліна, в якій функціонування мови розглядається як різновид когнітивної діяльності, а когнітивні механізми та структури людської свідомості досліджуються через мовні явища [1, 172]. Когнітивна лінгвістика розвиває успадковану від лінгвістики, філософії та психології класичну проблему зв'язків між мовою та мисленням, що традиційно вирішувалась у лінгвістиці через лінгвістичний аналіз понять, суджень та умовиводів.

Головною метою когнітивної лінгвістики є опис і пояснення мовної здатності та знань мови як внутрішньої когнітивної структури та динаміки адресанта / адресата, що розглядається як система перетворення інформації, складається з кінцевого числа самостійних модулів і співвідносить мовну інформацію на різних рівнях [2, 106]. Когнітивне дослідження концептуального масиву твору є необхідною ланкою аналізу при комплексному підході до інтерпретації тексту.

Загальною стратегією сучасної лінгвістики тексту (вперше цей термін вживається у Е. Косеріу [2, 112]) є перехід від вивчення текстової інтегрованої структури до аналізу тексту як комунікативної системи, детермінованої такими її складовими, як особистість мовця (автора) в сукупності його психологічних, ментальних, соціально-культурних, етнічних та інших властивостей; адресат та його рівень сприйняття; екстралінгвістичні характеристики двох типів ситуації: того, про що йде мова в тексті, та того, що опосередковує його творення в соціокультурному контексті дійсності.

Текст у когнітивній лінгвістиці аналізується як певним чином організований концептуальний масив. Аналіз концептуальної бази тексту є одним із різновидів концептуального аналізу, який використовується для дослідження концептуальних структур, утворених концептами, що організують інформацію у семантиці одиниць мови й мовлення. Концепт – це будь-яка оперативна одиниця мислення, що може мати або не мати під собою чіткої логічної форми.

Поняття "концепт" у когнітивній лінгвістиці пов'язане із поняттям "домен". Останній є широким концептом, на фоні якого визначається інший концепт, вужчий за інформацією, котру він несе. Розрізняють базові та небазові домени. Комплекс доменів, які структурують певний концепт, є концептуальною матрицею, в якій домени ніби накладаються один на одного. Типи зв'язків між доменами відображені у мережевій моделі, аналогічній фреймовій моделі.

Центральною категорією когнітивної лінгвістики є фрейм – це ієрархічно впорядкована репрезентація певної стандартної ситуації дійсності, комплексна когнітивна структура авторської свідомості. У пам'яті людини

зберігається великий набір різноманітних фреймів, які актуалізуються під час сприйняття нових сцен. Універсальним інструментарієм для моделювання інформації, яка активується мовними знаками, слугують пропозиційні схеми базисних фреймів [3, 57-60]. Ці схеми належать до предметного, акціонального, посесивного, ідентифікаційного та компаративного фреймів.

Вербалізовані образи художнього твору вивчають, зокрема, за допомогою фреймової моделі, яка уможлиблює розгляд того, яким чином організована концептуальна інформація про образ. Оскільки така інформація містить пропозиції, можливим є залучення до аналізу образу персонажа пропозиційних схем базисних фреймів. При цьому, аналіз текстових фрагментів за допомогою пропозиційних схем уможлиблює побудову міжфреймової мережі, що узагальнює та структурує наявну в тексті інформацію про образ.

1. Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики: енциклопедичний словник / І. Б. Штерн. – К. : АртЕк, 1998. – 336 с.
2. Селіванова О. О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики / О. О. Селіванова. – К. : Фитосоціоцентр, 1999. – 148 с.
3. Жаботинская С. А. Нелинейная динамика в когнитивных исследованиях / С. А. Жаботинская // Труды конференции. – Нижний Новгород: Институт прикладной физики РАН, 2011. – С.57-60.

ЛЕКСИЧНІ І СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМПЛІМЕНТУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Кисельова Н. М.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Ключко Л. І.

Останніми роками надзвичайно актуальним стало питання про національну ідентичність, про дорогу до відкритого демократичного суспільства, про інтеграцію в Європейське Співтовариство. У зв'язку з цим зріс інтерес до процесу міжособової і міжкультурної комунікації, до способів досягнення ефективності спілкування. Предметом дослідження став один з невід'ємних компонентів сучасної комунікації, засіб гармонізації міжособової взаємодії – комплімент.

Компліментом цікавляться різні області наукового знання: психологія, соціологія, лінгвістика. Віддає йому належну увагу і риторика – наука про засоби і способи переконання. У сучасних дослідженнях по риторичі комплімент включається в систему жанрів епідейктичної мови. Проте фундаментальних досліджень, що дають уявлення про комплімент як про риторичний жанр і про його специфіку, практично немає.

Комплімент, лінгво-специфічне і культуро-специфічне висловлювання з метою похвалити когось чи зробити комусь приємність, є досить важливим елементом у спілкуванні представників англomовної культури. Адже позитивна оцінка мовця, його позитивна реакція на певний предмет чи особу, а також прагнення мовця принести задоволення адресату і тим самим виявити своє прихильне ставлення до нього є тими факторами, що впливають на стосунки між комунікантами, а, отже, впливають і на результат спілкування в цілому.

За Ф. С. Бацевичем, іллокутивний акт – це втілення у висловлюванні, породжуваному в процесі мовленнєвого акту, певної комунікативної інтенції, комунікативної мети, що надає висловлюванню конкретної спрямованості. У характеристиці компліменту як іллокутивного акту найсуттєвішими моментами є іллокутивні цілі компліменту, його місце в системі мовленнєвих актів та відмінності компліменту від подібних до нього за формою іллокутивних актів.

Кожен комплімент обов'язково повинен містити позитивну оцінку. Виходячи з цього, іллокутивною метою компліменту повинно бути повідомлення про те, що мовець хоче, щоб адресат узнав, що мовець думає про нього щось гарне. Варто відмітити, що в іллокутивному акті компліменту для адресата становить цінність і приносить йому задоволення не тільки і не стільки сама позитивна оцінка, як той факт, що мовець захотів повідомити про неї адресату з власної ініціативи [1]. Наприклад: "*You are a remarkable woman, Mrs. Ferguson. I really like you*" [3, 212].

Перлокутивний акт – це наслідки впливу іллокутивного акту на конкретного адресата. Під перлокутивним актом компліменту слід розуміти дію, ціль якої полягає в тому, щоб викликати в адресата позитивну емоційну реакцію, принести йому задоволення. Наприклад: "*You have beautiful blue eyes. – Thank you. They are like my mom's.*" Або "*Trish, you're marvelous*", said Mollie, watching her. *Trish gave her a bright bird-like glance – "It's quite easy, really."*

Не всі перлокутивні акти знаходяться під контролем мовця, можливі ситуації, коли реалізуються перлокутивні акти і спостерігаються перлокутивні ефекти, які не були ціллю мовця. О. Г. Почепцов описує три типи ситуацій, в яких спостерігаються неінтенційні перлокутивні акти та ефекти. До першого типу відносяться ситуації, коли мовець не розглядає адресата як об'єкт впливу, в той час як адресат вважає себе чи є ним. У ситуаціях другого типу адресат виявляється не лише об'єктом того впливу, який був запланований, але ще й якогось іншого впливу. До третього типу відносяться ситуації, коли адресат виявляється об'єктом не того впливу, який мовець хотів здійснити, а якогось іншого впливу [1; 2].

Кінцевою комунікативною ціллю компліменту, як і будь-якої мовленнєвої дії, є ціль соціальна, пов'язана з організацією та координацією взаємодії між комунікантами. Здійснюючи іллокутивний і перлокутивний

акти компліменту, мовець використовує їх як засіб керування поведінкою адресата.

Комплімент – важлива складова мовленнєвої поведінки представників англomовної культури. Комплімент впливає як на характер міжособистісних стосунків комунікантів, так і на успішність комунікації в цілому.

1. Кокойло Л. О. Компліментарні висловлювання в сучасній англійській мові (структура, семантика, вживання). Автореф. дис.. канд. філол. наук: 10.02.04. / Київськ. держ. лінгв. ун-т. – Київ, 1996. – 24 с.
2. Мищенко В. Я. Классификация речевых актов комплимента // Вісник Харківського державного університету: № 390. Актуальні проблеми теорії комунікації та викладання іноземних мов. – Харків: Константа, 1997. – С.107-111.
3. Steel D. The Ghost. – London: Corgi Books, 1997. – 448 p.

ТЕКСТИ ПЕРСОНАЛЬНИХ ВЕБ-СТОРІНОК ЛІНГВІСТІВ: СТРУКТУРНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ

Лазаренко Г. С.

(Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова)

Науковий керівник - канд. філол. наук, доцент Анохіна Т. О.

Розвиток сучасних засобів і видів комунікації, виникнення комп'ютерного середовища викликали появу нових засобів спілкування та інформації. Всесвітня мережа Інтернет і стала таким глобальним засобом масової комунікації та інформації, що радикально відрізняється від попередніх формою викладу матеріалу, поданням інформації, що відповідно впливає на її сприйняття.

Одним із найпопулярніших і найзручніших у користуванні інформаційних засобів є веб-сайт (*website*) Всесвітньої павутини (*WorldWideWeb* – *WWW*). На веб-сайтах наявні так звані персональні сторінки. Такі персональні веб-сторінки містять особисті відомості про окремих осіб або подають інформацію про певні установи тощо, а також повідомляють про професійну діяльність цих осіб чи установ. Аналізовані веб-сторінки лінгвістів є новим різновидом сучасного професійного спілкування, який значно розширює його можливості. Саме на веб-сторінках з'явилися й набули поширення електронні тексти як різновид писемного тексту.

Саме тому об'єктом тез є електронні тексти, розташовані в мережі Інтернет на персональних веб-сторінках сучасних лінгвістів, чия професійна діяльність пов'язана з академічними й освітніми установами. Предметом тез є структурні та функціональні особливості електронних текстів персональних веб-сторінок лінгвістів і внутрішні зв'язки між складниками цих текстів.

Активізація й глобалізація інформаційних процесів (засоби масової інформації, масова культура, глобальні інформаційні мережі тощо), що дедалі більше прогресують у культурі протягом усього ХХ століття, є важливими для розвитку сучасного суспільства. Ситуація сьогодення нерідко характеризується [1, 158-159] як інформаційний вибух, інформаційний бум, опрацювання інформації розглядається як основний вид діяльності в постіндустріальному суспільстві, що формується, робляться спроби її філософського тлумачення й передбачення можливих шляхів розвитку інформаційної цивілізації.

Лавиноподібне збільшення кількості таких текстів певною мірою кореспондує зі збільшенням кількості наукових, у тому числі й лінгвістичних праць, присвячених їхньому розглядові. Дедалі частіше з'являються розвідки, в яких досліджуються Інтернет-дискурс, а також електронні гіпертексти, за допомогою яких здійснюються зберігання та передавання інформації в сучасних засобах масової комунікації, зокрема, у Всесвітній мережі Інтернет. Так, аналізуючи електронні тексти, лінгвісти порівнюють їх із писемними текстами, звертають увагу на гіпертекстову модель електронних текстів, лінгвістичні концепції гіпертексту, використання гіпермедійних технологій і мультимедійних засобів в електронних текстах.

Незважаючи на вже отримані здобутки, залишається значною й кількість нерозв'язаних питань. Це стосується, насамперед, проблеми мовознавчого опису й аналізу нових текстових форм, що створюються та поширюються в Всесвітній мережі Інтернет. До них належать, зокрема, персональні веб-сторінки, які містять особисті й професійні відомості про окремих осіб або інформацію про певні установи. Особливий інтерес із цього погляду становлять персональні веб-сторінки, створені сучасними лінгвістами, оскільки в них зафіксовано розширення можливостей для реалізації метамовної функції мови та водночас процес формування нового ефективного засобу професійного спілкування мовознавців.

Комп'ютер, на відміну від книг та інших друкованих документів, які пасивно зберігають закладену інформацію, здатний активно її використовувати. Він може самостійно отримувати інформацію по каналах зв'язку, перетворювати її в інші види й форми [2, 52]. Ця інформація, в зв'язку з подальшим розвитком нових засобів масової комунікації, дедалі активніше поширюється та використовується саме в Інтернеті.

У дослідженнях сучасних лінгвістів [1; 2; 3] існують припущення, що зміна матеріальної маніфестації тексту викликає суттєву модифікацію моделі побудови електронних текстів персональних веб-сторінок лінгвістів. Відзначається, що новий тип матеріального носія створює специфічний тип дискурсу й багато в чому змінює побудову тексту. Вона виявляє себе в тому, що, опинившись на екрані монітора, текст обов'язково певним чином структурується та оснащується специфічними засобами інформаційного пошуку, які реалізують доступ до його елементів.

Структурними є окремі фрагменти електронних текстів (вузли). Пов'язуючі ланки можуть бути й частиною тексту, й будь-яким знаком [4, 139]. Схема (графічний знак), рисунок, фотографія (іконічний знак) або їхня частина технічно можуть стати джерелом посилань, тобто внаслідок їхньої активації на екрані виникає нове зображення. На персональних веб-сторінках лінгвістів таким знаком є фотографія або будь-яке інше зображення на екрані комп'ютера. Майже на кожній такій персональній веб-сторінці міститься або фотографія, або гіперпосилання *Photo*, активація якого дозволяє викликати появу на екрані монітора фотографії того лінгвіста, на чий веб-сторінці знаходиться той чи інший читач. За допомогою фотографії адресат отримує додаткову інформацію про цього лінгвіста (наприклад, про його зовнішність, вік тощо), яка не виражена на ВС вербальними засобами. Лінгвісти прагнуть розмістити на своїх персональних ВС не лише власну фотографію, а й фотографії членів своєї родини, які мають, на думку того чи іншого лінгвіста, зацікавити людину, яка потрапила на його персональну ВС.

Завдяки системі посилань веб-сторінки лінгвістів мають складну багаторівневу структуру, яка включає комунікативні блоки, починаючи від інформаційно-довідкових і завершуючи науковими. Такі блоки є частиною гіпертексту мережі Інтернет. Уміщуючи інформаційно-довідковий і науковий блоки, веб-сторінки лінгвістів виконують рекламну функцію. Ознайомившись із персональною веб-сторінкою того чи іншого лінгвіста, користувач мережі Інтернет може скласти загальне уявлення про професійну діяльність науковця, рівень його компетентності тощо й у разі необхідності вступити в контакт із ним. Таким чином, створення аналізованих веб-сторінок сприяє активізації професійної діяльності лінгвістів.

1. Культурология. XX век. Словарь. – СПб: Университетская книга, 1997. – 630 с.
2. Мелещенко О. К. Комп'ютерні та телекомунікаційні технології як гарант інтеграції журналістики України у світовий інформаційний простір. – К: Вид-во Київськ. нац. ун-ту, 1998. – 195 с.
3. Ремнева М. Л., Дедова О. В. Об опит гипертекстового изложения учебных курсов // В пространствемфилологии. – Донецк: Юго-Восток, 2002. – С. 72-89.
4. Семчинская Н. С. Нелинейный текст какновый тип текста // Матеріали V Міжнародної наукової конференції “Мова і культура”. – К.: Collegium, 1997. – Т. 1. – С. 139-143.

КРЕОЛІЗОВАНІ РЕКЛАМНІ ТЕКСТИ ТА ЇХ ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ

Моїсеєнко М. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – ст. викладач Чуланова Г. В.

Однією із головних сфер, де за допомогою функціонуючих в єдиному графічному просторі зображення і слова вирішуються прагматичні завдання, є реклама. У рекламі психологічне і смислове навантаження однаково розподіляються між двома складовими – вербальним і невербальним (візуальним і /або звуковим) рядами. До вербального ряду відносять ім'я, текст і слоган. До невербального – образ і композицію. В процесі сприйняття креолізованого тексту відбувається подвійне декодування закладеної в ньому інформації, тобто при виокремленні концепту зображення відбувається його накладення на концепт вербального тексту. Відповідно, взаємодія двох концептів приводить до створення єдиного загального концепту (сенсу) креолізованого тексту. З функціональної точки зору, рекламні тексти якнайповніше поєднують в собі реалізацію двох функцій впливу. Це функція впливу мови, що реалізується за допомогою всього арсеналу лінгвістичних засобів виразності, і функція масової комунікації, що реалізується із застосуванням особливих медіа-технологій, характерних для того або іншого засобу масової інформації. Рекламний текст відрізняється від текстів інших видів не тільки функціонально-комунікативними параметрами, але й специфікою своєї структури. При всій різноманітності рекламні тексти мають чітко визначену, зумовлену рекламознавчими правилами, будову.

У поверхневій структурі рекламних текстів виділяються блоки, наявність яких детермінує їх подальшу таксономію. Рекламне повідомлення складається з семи елементів: 1) заголовок; 2) підзаголовок; 3) основний текст; 4) ціна; 5) назва і адреса; 6) купон; 7) слоган "підпис" або "останній штрих".

Іноді вимога до рекламного тексту "максимум інформації при мінімумі слів" обумовлює відсутність основного рекламного тексту, його функцію виконує зображення рекламованого товару, а роль рекламного тексту переходить до заголовка, слогана, і рідко до рекламного знака. У структурі рекламного тексту одне з найбільших значень відводиться заголовку. Заголовок – найважливіша вербальна частина реклами. Це своєрідний заклик для споживача; від якості оформлення заголовку залежить подальша доля всього рекламного тексту: чи змусить заголовок потенційного споживача звернутися до основного рекламного тексту. В основному рекламному тексті розвивається аргументація, за допомогою якої доводиться істинність заголовка і доцільність його вживання. Аргументація може бути представлена в декількох варіантах – залежно від бажання і винятковості, залежно від раціональності і емоційності, залежно від єдиної пропозиції про продаж, залежно від знакової природи аргументації. Слоган відображає суть,

філософію фірми, її корпоративну політику в різних областях. Основні вимоги до салогану – бути коротким, таким, що запам'ятовується, постійним, містити назву торгівельної марки і легко перекладатися на інші мови

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИСЛОВЛЕНЬ ОСУДУ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО ХУДОЖНЬОГО ДИСКУРСУ)

Пеленей Ю. І.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Павлов В. В.

Сучасний стан розвитку лінгвістики характеризується значним інтересом до взаємодії оцінки й емоції. Оскільки осуд завжди торкається емоційної сфери комунікантів, у дослідженні ми аналізуємо його не як лише оцінне висловлення, а й як емоційну реакцію. Вивчення мовного вираження емоцій та емоційних станів привертає увагу багатьох лінгвістів. Досліджено емпатію [1], тривогу [2], щастя [3], радість, гнів, страх тощо. Особливо проаналізовано емоційність сучасного англomовного дискурсу.

Осуд – негативна оцінка дій і вчинків індивіда – у більшості випадків виникає як реакція на дії/бездіяльність співрозмовника або третьої особи, що зачепили особистісну сферу мовця. Осуд, який виникає під впливом гніву, особистої образи, може бути викликаний не інтелектуальною оцінкою ситуації, що склалася, а фізіологічними змінами в організмі людини, які пов'язані з переживанням емоцій. Подібно до гніву, осуд може характеризуватися високим рівнем фізіологічного збудження. Однак це не означає, що процес оцінювання тут відсутній. Емоційна реакція, яка виникає за механізмом безумовного рефлексу, – це реакція на закріплену в генетичній пам'яті значиму ситуацію, прояв інстинкту.

У вербальному оформленні осуду беруть участь лексичні, синтаксичні та стилістичні засоби сучасної англійської мови. Лексичні одиниці репрезентації осуду поділяються на оцінну лексику негативно-етичної конотації на позначення змісту чи характеру осуду та оцінну лексику для вираження осуду.

У сучасному англomовному художньому дискурсі осуд може бути виражений за допомогою лексики негативно-емоційної конотації та лексики з інвертованим знаком оцінки. Лексичні одиниці негативно-емоційної конотації виступають індикаторами осуду, оскільки відбувається переосмислення їхнього буквального значення під впливом прагматичних факторів. Оскільки осуд передбачає підкреслення негативно-оцінного ставлення мовця до об'єкта осуду, для вираження несхвалення з моральних причин вживається лексика, якою передається негативна емоційна оцінка вчинкам об'єкта осуду на підставі особистісних причин. До такої лексики належать негативно-оцінні й емоційно-підсилювальні іменники та прикметники.

Фразеологізми широко використовуються для позначення осуду в англійській мові, оскільки переважна їх більшість має експресивно забарвлене значення, суб'єктивно модальний компонент їх семантики сприяє передачі емоцій гніву, обурення, протесту. Серед усіх фразеологічних засобів зі значенням несхвального ставлення мовця до об'єкта осуду можна виділити такі групи: фразеологізми, що передають несхвальне ставлення мовця; фразеологізми, що характеризують осуджувану особу; фразеологізми, що характеризують дії осуджуваної особи; фразеологізми, що розкривають підстави для осуду.

Серед стилістичних засобів сучасної англійської мови у вербальному оформленні осуду широко використовуються метафора, метонімія, порівняння, епітет, гіпербола, літота, іронія, оксюморон, інверсія, риторичне запитання. Усі ці стилістичні засоби слугують засобом інтенсифікації або мітигації негативної оцінки та змісту осуду. Використання стилістично маркованих вербалізацій осуду сприяє створенню прагматичного ефекту у вираженні осуду, підвищенню його емоційності.

Вираження осуду може здійснюватись також за допомогою невербальних дій, які самостійно або в поєднанні із вербальними компонентами сприяють здійсненню цілеспрямованого психологічного впливу на адресата. Під час дослідження виявлено, що невербально осуд виражається за допомогою мімічних, а саме візуальних та міміко-жестових компонентів, просодичних та проксемічних невербальних компонентів комунікації. У художньому дискурсі може бути репрезентовано одночасно декілька номінацій невербальної комунікації різноманітної природи (жестів і міміки, фонації та жестів, фонації та міміки тощо), які займають ініціальну, медіальну чи фінальну позицію відносно вербальної частини висловлення.

Невербальні компоненти комунікації постають правдивими індикаторами емоційного стану мовця. Таке активне використання невербальних засобів у міжособистісному спілкуванні пояснюється тим, що вони сприймаються безпосередньо й тому сильніше впливають на об'єкт; вони передають найтонші відтінки ставлення, оцінки, емоцій. Невербальні акти є відображенням такого явища, як невербальне мислення, яке пов'язане з почуттями, емоціями, намірами й іншими когнітивними процесами мовця. Саме НВК дають можливість зрозуміти справжні почуття та думки співрозмовника, оскільки їх поява обумовлена імпульсами підсвідомості. Оскільки ми трактуємо осуд як комплексну єдність етичної оцінки, емоційної реакції і мовленнєвої діяльності, то у сферу нашого дослідження потрапляють ті НВК, які супроводжують висловлення осуду, а також ті, що їх замінюють.

1. Козяревич Л. В. Вербальні й невербальні засоби емпатизації діалогічного дискурсу (на матеріалі англійської прози ХХ століття) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови»/ Л. В. Козяревич. – К., 2006. – 19 с.

2. Кобринна Н. А. Грамматика англійського мови : Морфологія. Синтаксис : учеб. посіб. [для студ. пед. ін-тів та ін-тів по спец. № 2130 «Іностр. мови»] / Н. А. Кобринна, Е. А. Корнеєва, М. І. Оссовська, К. А. Гузєєва. – Спб.: СОІОЗ, 1999. – 496 с.
3. Макаров М. Л. Основи теорії дискурсу / М. Л. Макаров. – М. : ІТДГК «Гнозис», 2003. – 280 с.

АРТИКЛЬ У СЛОВ'ЯНСЬКИХ ТА ГЕРМАНСЬКИХ МОВАХ: БЕЗПРЕЦИДЕНТНА ІСТОРІЯ ВИВЧЕННЯ

Приголовкіна Я. А.

(Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова)

Науковий керівник - канд. філол. наук, доцент Анохіна Т. О.

Питання про природу артикля висвітлювалося ще в ранніх англійських описових (донормативних) граматиках XVI ст. і продовжує активно вивчатися в наш час. Погляду на артикль як самостійну частину мови дотримувалися в XIX ст. дуже багато граматистів, разом з тим існувала концепція, за якою артикль включався в клас займенників або в клас прикметників.

У XX ст. артикль як і раніше визнається далеко не всіма граматистами самостійною частиною мови. Однак в слов'янських мовах, наприклад в українській, його взагалі немає. Походження артикля, його самостійність, а також наявність в українській мові я намагалася дослідити у своїй роботі.

Головною метою моїх тез став дослідний експеримент, пошук матеріалів про артикль, дослідження вживання його на практиці у різних мовах, вивчення теорій, історії та розвитку цієї граматичної одиниці, статусу, місця у реченні.

Інтерес до слов'янської писемності наштовхнув нас на ідею звернутись до джерел стародавньої писемності в пошуках праартикля. Джерело, що зацікавило нас було написано в кінці IX або на початку X ст., проте до нас він дійшов у Збірнику 1348 р., написаному ієромонахом Лаврентієм для болгарського царя Іоанна-Олександра (1331-1365 рр.). Відомий голландський мовознавець Н. Ван-Вейк у своїй праці "Історія старославянського мови" пише про цю пам'ятку так: Відомий трактат "О письменах", який, мабуть, створено з глаголичного оригіналу, написано найвірогідніше у найдавніший македонський період церковнослов'янської мови. Вейнгарт вважає, що його автором був Наум (учень Мефодія), але оскільки ми не знаємо більше ніяких творів Наума, ця гіпотеза недостовірна" [1, 14]. Припускаємо, що сполучення типу *отъ рдовьнь* (Сав. кн.), *отг* оученикт (Мар. єв.), що вважаються надлишковими в сучасному використанні є праартикліями [1, 80].

Ми вважаємо, що означений артикль походить від давньоанглійського вказівного займенника. В сучасній англійській мові відповідає займенник

that: мой, цей. Тому означений артикль *the* часто зберігає своє лексичне значення вказівного займенника "*цей*", "*ця*", "*цього*", однак в перекладі займенник "*цей*" може також відповідати нульовому артиклю.

За своїм статусом артикль розглядається як службове слово, з одного боку, і як частка, якийсь сегмент, визначник, допоміжна граматична одиниця, формальна прикмета слова або атрибутивної групи, з іншого, ті, хто вважають артикль самостійним словом, або виділяють його в окрему, службову, частину мови, або зараховують до розряду прикметників, займенників.

По відношенню до іменника артикль класифікується як якийсь його детермінант або маркер. Артикль є показником ступеня безкінечності (невизначеної довжини) поняття, що позначається іменником, і показником здатності цього поняття ділитися на одиниці безкінечного членування. Артикль виявляє ступінь абстрагування значення іменника. Він є також показником лімітування званого іменником поняття. Крім того, артикль вказує тип референції іменника: узагальнена референція, конкретна, одинична. Конкретна референція може бути визначеною і невизначеною.

Сутність артикля як окремого слова одні дослідники вбачають у тому, що він є елементом категорії лімітативності. Артикль, словом службової частини мови, знаходять у нього відповідні ознаки: морфологічний – формальний показник іменника як частини мови; синтаксичний – функція артикля як маркера лівої межі групи іменника, здійснення ним анафоричного і корелятивного зв'язку; семантичний – функція повідомлення додаткової інформації про неідентифіковані для мовця слухача (або того, хто пише, чи того, хто читає) предмета, позначеного іменником.

Підтримуємо думку про багатозначності артиклів, з одного боку, і про відсутність полісемії, з іншого. У невизначеного артикля відзначаються такі значення: класифікація, кількісне, значення узагальнення, відсутність повної ідентифікації, одиничності та ін.. У означеного артикля відзначаються ідентифікуюче, індивідуалізує, вказівне значення та ін..

Артиклю приписують такі функції: лімітуюча, що виділяє, яка визначає, узагальнююча, дистрибутивна, що ідентифікує, маркуються розчленованість значення іменника (невизначений артикль), детермінують, функція показника типового і обмежувальна (визначений артикль). Крім того, наголошується стилістична функція невизначеного артикля в текстах художньої літератури та наукових текстах з питань літературознавства та мистецтва. Тим самим проблема артикля поширюється на область тексту і комунікації, синхронії та діакронії, що робить його вельми перспективним для подальших розвідок

1. Леута О. І., Гончаров В. І. Старослов'янська мова: Збірник вправ і практичних завдань: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2004. – 199 с.

Секція "МЕТОДОЛОГІЯ Й МЕТОДИКА СУЧАСНИХ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ"

АТРИБУТ У КОРОТКОМУ ОПОВІДАННІ ВОЛОДИМИРА КАМІНЕРА

Григоренко А. С.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Гаврило Л. М.

Володимир Камінер - німецький письменник російського походження, автор багатьох бестселерів, - працює у жанрі короткого оповідання, яке диктує свої синтаксичні особливості. Німецька мова для Камінера була і залишилася чужою. Його ментальність, яка сформувалася на базі російської мови відбивається в синтаксисі.

Успіх Володимира Камінера перевершив всі очікування. Сьогодні, Володимир Камінер майже культова фігура в Німеччині. Його книга - «Russendisko» розпродана в кількості більш ніж 50 000 примірників. На його читання важко потрапити. Спілкування з ним доставляє німецькій публіці величезне задоволення. Недавно в Берліні відбулася презентація нової книги Володимира Камінера - роману "Militärmusik" - назва, яку можна перекласти як "Військовий марш", "Військова музика" або "Музика військового оркестру". Майже захоплена атмосфера панувала в залі на першому читанні фрагментів з цієї книги.

Свою першу історію він написав досить-таки випадково. Володимир Камінеру запропонували в одному літературному кафе в Берліні прочитати доповідь про сучасну російську літературу, якою він завжди цікавився. Ця доповідь несподіваним чином дуже порадувала аудиторію. До нього підійшли редактори двох великих берлінських газет і запропонували публікуватися. Потім до нього підійшли також і автори і запропонували читати разом з ними на різних заходах. Так, власне кажучи, все і почалося. Можна сказати, що кар'єра Камінера, як письменницька почалася в шинку. Ця традиція в Берліні дуже розвинена. Є багато заходів у літературних кафе, в яких щотижня проводяться читання. В таких кафе, яких по Берліну можна нарахувати десь з десятка, сидить абсолютно певна група письменників, яка представляє в ньому свої нові роботи.

Камінер не просто став полюбленим молодих німецьких письменників, а й своїм успіхом сприяв їх просуванню на німецький книжковий ринок. Він, іноземець, видав свою власну антологію молодих німецьких авторів.

У своїй творчості він вважає за краще форму короткої розповіді. До них відносяться: об'єм, безпосередня зав'язка дій (швидке занурення в ситуацію); несподіваний, незакінчений кінець, що інколи співпадає з кульмінацією; стиснення змісту (Verknappung); перспектива малої людини;

вибір важливої події в долі цієї людини (schicksalhafte Episode). Особливостями цього типу оповідання є: його тексти легкі, дотепні, в них майже завжди присутній добродушно пофарбований гумор, вони часто експлуатують етнічну тему, демонструють багату уяву автора і в той же час побудовані на автобіографічному переживанні. "Військова музика" Камінера, що має підзаголовок "Роман", - книга, схожа з шахрайським романом, складається з багатьох епізодів і відображає в загальних рисах біографію письменника в радянський період його життя. Велика частина історій Камінера - розповіді від першої особи: у них оповідач - уже добре знайомий читачеві, в більшості випадків навмисно наївний, привабливий і невимушений Камінер-персонаж, якого навряд чи можна відокремити від Камінера-письменника. Ми не будемо намагатися розділяти ці дві постаті, а будемо використовувати слова "оповідач" і "Камінер" як синоніми. Однак, як ми бачимо, реального Володимира Камінера часто можна відокремити від фігури оповідача - в тих випадках, коли останньому доводиться мати справу з кордонами, квитками, візами, видами на проживання, еміграцією і тому подібними речами, а також у тих пасажах, де зачіпається тема єврейського походження автора [1, 101-102].

Центр літературного світу Камінера - Берлін після возз'єднання Німеччини. Це місто є у його історіях в реальних назвах вулиць, районів та фірм. Багато хто з німецьких друзів письменника - турки, в'єтнамці, росіяни та інші іммігранти. Це - родичі, друзі, знайомі чи сусіди. У деяких є документи, інші турбуються про те, щоб їх отримати. Загалом, вони представляють собою типову для Берліна, як і для будь-якого іншого сучасного великого міста, інтернаціональну суміш. Вони постійно в русі: приїжджають, виїжджають, переїжджають або відправляються в гості. Мотив поїздки з логічно протилежним полюсом - мотивом осілості - може розумітися як центральна метафора текстів Камінера.

"Подорож в Круть" - книга, мова в якій йде про поїздки за межами Німеччини, однак у ній більше розповідей про подорожі, ніж власних пересувань у просторі. Тій же темі присвячена і "Моя німецька книга джунглів", збірка історій про поїздки автора з читанням своїх творів. Понад те, опис подорожі по Радянському Союзу є у "Військовій музиці" ("Перевезення худоби").

Нова книжка Камінера «Militärmusik» заснована на автобіографічних спогадах. Вона розповідає про життя в Радянському Союзі у вісімдесяти роки, яке, загалом-то, особливо веселим не було. Мабуть так влаштована людська психіка, що все погане забувається, а все хороше, все веселе надовго залишається в пам'яті. Звичайно, наприклад, у розділі, що розповідає про службу Володимира в армії, більше веселого, ніж, напевно, було насправді.

Треба відмітити, що Володимир Камінер не часто використовує такий мовно-художній засіб як порівняння у своєму творі [2, 256]. Реалізується цей художній засіб за допомогою різних структур, що не завжди вкладається в

схему граматичної класифікації порівнянь. У цьому тексті майже всі порівняння містять у собі емоційне навантаження. Автор використав таке граматичне вираження порівнянь, як порівняльні звороти і речення, які збагачували зміст певного слова чи вислову, увиразнювали зображуване внаслідок зіставлення того чи іншого предмета з іншим.

1. Spinner K.-H. Moderne Kurzprosa in der Sekundarstufe I.Hannover: Schroedel Schulbuchverlag, 1984.- С.11-15. См.тажже: Gelfert H.-D. Wie interpretiert man eine Novelle und eine Kurzgeschichte. Stuttgart: Philipp Reclam, 1993.- С.101-102.
2. Wladimir Kammer "Ich bin kein Berliner" Ein Reiseführer für faule Touristen. Geschichten und Tipps -256 Seiten-Klappenbroschur.

РОМАН ДЕНА БРАУНА "ЯНГОЛИ І ДЕМОНИ": МІСТИФІКАЦІЯ, ХРИСТІЯНСЬКІ ЦІННОСТІ І МОРАЛЬ

Дорошенко Є. О.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Дудченко М. М.

Коли кілька років тому наш читач уперше познайомився з американським письменником Деном Брауном (роман "Код да Вінчі"), аудиторія одразу розділилась на апологетів (нічого кращого в сучасній літературі немає!) і непримиринців (це взагалі не література). З одного боку, автор наповнював традиційний жанр детективного роману невластивим сюжетним матеріалом, де злочини спричиняються не корисливими мотивами, а ефектами безкорисної, власне розумової, активності. З іншого – ефективно використав суто літературні техніки для досягнення явно не літературної мети.

Ще до кінця не розгаданою залишається таємниця його майстерності - як йому вдається змусити мільйонів читачів «ковтати» свої книжки зі швидкістю, що значно перевищує термін споживання звичайного детективу? Ден Браун – це блискуча науково – популярна література у раніше не баченій формі. Він оперує не окремими винаходами, а цілими проривними напрямками досліджень. Причому наголошує не так на технологічних досягненнях, як на їх духовних механізмах і наслідках. "Закони фізики – це полотно, яке Бог розстелив, щоб намалювати на ньому свій шедевр", - розмірковує він у "Янголах і дємонах".

Твір Дена Брауна поєднує у собі ознаки різних видів роману – реалістичного, містичного та інтелектуального. Ще на початку книги автор заявляє, що посилання на усі твори мистецтва, історичні та архітектурні пам'ятки Риму є фактичними, їх можна побачити і сьогодні, братство "Ілюмінатів" теж існує.

Не дивлячись на те, що дія романів Брауна переноситься в Старий Світ, "Янголи і демони" - дуже американський по духу твір. Деякі критики заявили, що книги Брауна змушують американців вийти із шкарлупи їх егоїстичних уявлень про світ. Насправді все йде якраз навпаки: книги Д. Брауна – яскраве породження тієї ідеології, яку можна назвати "американоцентризмом". Для типового американця Старий Світ – це континент з великим минулим і нудним сьогоденням. Європа Брауна – це Лувр, Леонардо да Вінчі і Ньютон, Ватикан, Опус Деї і Ілюмінати, замки і собори, старовинні таємниці суспільства, фанатичні священики і аристократи, що вироджуються.

Роман Дена Брауна "Янголи і демони" можна сміливо віднести до нового релігійного роману XXI століття. Серед його ознак – зацікавлення надприродним. У "Янголах і демонах" під загрозою знаходиться основа католицької релігії – місто-держава Ватикан. Підбурником спокою виступає смертельний ворог католицької церкви – таємна організація "Ілюмінати", таємне братство учених, яке здавалось би, давно кануло в минуле, проте раптово воскресло з небуття. Ілюмінати виявляються всього лише фантомом, містифікацією, під личиною якої ховається високопоставлений фанатик – священик, що виношував плани повернення минулої могутності церкви.

Головні герої прилітають до Риму і в пошуках розкриття жадливіх злочинців з давнього таємного ордену Ілюмінатів відвідують музеї і архів Ватикану, численні церкви та різні культурні пам'ятки міста. І за якісь години вони потрапляють в таку велику кількість культурних і культових споруд, що простий смертний це не лише не може здійснити, а й простежити та усвідомити шлях героїв. Запрошений з Гарварду фахівець з символіки професор Ленгдон і його напарниця Вікторія Ветра зі швидкістю блискавки проносяться по пам'ятних місцях і професор згадує їх історію, а письменник через його спогади детально їх змальовує і дає їх мистецькі та філософські характеристики. Автор майстерно поєднує розвиток драматичних подій з описами мистецьких творів, щоб тримати читача у постійній напрузі і змусити його перегортати сторінку за сторінкою, аби розгадати авторський задум.

Конфлікт є основою будь – якого твору. Щодо конфлікту, то в "Янголах і демонах" ми можемо простежити декілька його проявів: 1) конфлікт головних героїв; 2) внутрішній конфлікт; 3) конфлікт із суспільством; 4) конфлікт із невідомим; 5) конфлікт із Богом.

Без сумніву, поява таких романів, по-перше, послужить розвитку церковного життя: щоб церква намагалась не так засудити, як зрозуміти світобачення й погляди своїх недоброчинців, була живою творчою інституцією. По-друге, вони можуть цілеспрямовано слугувати дискредитацією християнських цінностей і моралі.

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО МОЛОДІЖНОГО РОМАНУ

Коваленко І. О.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Дудченко М. М.

Поняття "молодіжна література" виникло відносно недавно, наприкінці ХХ століття. Специфікою цієї течії є те, що це не стільки твори про молодь, скільки твори, які вона створювала і сама ж їх читала.

Молодіжна література мала суперечливий характер й існують декілька причин її виникнення:

- література дорослих може здаватися неправдивою, буржуазною, чужою, незрозумілою та нудною;
- може сприйматися насильно нав'язливою;
- дорослі не ставляться серйозно до того, що подобається молоді;
- протиставлення загальноприйнятій літературі для утвердження свого статусу, тощо.

Основоположником цього жанру вважають Дж. Селінджера зі своєю культовою повістю "Над прірвою у житті", у якій читач проникає у свідомість підлітка, який розуміє світ дорослих інакше, ніж самі дорослі, адже не належить до нього й належати не хоче. Йому добре у своєму світі.

Що ж відбувається з людиною, яка втрачає свої найкращі якості? Звідки береться вся "неправда"? Для молодіжної культури світ дорослих найчастіше стає світом зла й обману, які викликають незадоволення і бунт. Часто омана, заборони дорослих, незгода з ними викликає бажання зламати стіни непорозуміння та вирватися на волю. Опис подібного випадку можна зустріти в книзі юного німецького письменника Б. Леберта *Crazy*. Це історія про його життя в школі-інтернаті, нічних прогулянок до дівочого корпусу, розпивання пива, втечі до стрип-бару. При цьому автор ненавидить учителів, свої вчинки розцінює як протест, вважаючи їх правильними та живе за принципом "Live fast, die young".

Лулу Сатудей, автор книги "Прекрасна Лу", як і Леберт, вважає дорослу культуру фальшивою, але намагається пристосуватися до неї. Вона знає, що якщо не реалізує себе в дорослому житті, то ніде не зможе, адже це єдиний світ і нікого не хвилює, що він їх не подобається. Героїня Лулу вирішує заробити багато грошей написанням книги й таким чином реалізуватися. Виникає думка: можливо тобі здається, що навколо всі кажуть неправду, а ти чесний, а, можливо, ще не вмієш казати неправду, або поки що не забрехався. Книги, подібні "Прекрасній Лу", убивають розуміння літератури як безкомпромісної боротьби з неправдою, тому зникає сенс таке письменство створювати. Адже первісна мета молодіжної літератури – піти зі світу обману в інший, а тут навіть немає спроби це зробити.

Якщо говорити про агресивний соціальний протест, то найкращим прикладом є повість Ірвіна Уелша "Кошмари лелеки Марабу", у якій розповідається про молоду людину, члена англійського футбольного клубу

"Casuals". Головний герой не сприймає навколишній світ, тому поглинає екстази та б'є разом зі своєю бандою фанатів інших клубів. Він існує в такий спосіб. Здійснює насильство, не може собі цього пробачити, йому важко й це заважає йому жити. Крах. Герой Уелша починає із заперечення світу, а йдучи з нього, приходять до свого товариша.

Варто згадати російську письменницю Ірину Денежкіну, прочитана не тільки підлітками, але й дорослими. Вона за зрозумілими, доступними грубими словами та обстановкою бачить трагедію. Якщо комусь погано, то інші помічають це, але намагаються не звертати уваги, адже у кожного своя драма, серйозна, безнадійна. Автору дійсно здається, що життя – жахлива річ з маленькими краплинами навіть не щастя, а скоріше радощі. Про трагедію вона говорить мало й сухо, без прикрас, мовою, якою користується у реальності – з домішками сленгу та лайливих слів. Зате чесно називає речі своїми іменами. Розповіді Денежкіної правдоподібні, і саме в цьому, напевно, секрет її популярності. Чим зрозуміліше – тим більша аудиторія. І коли підліток, якому здається, що його ніхто не розуміє, знаходить свої думки в книзі, йому стає легше. Щоб оцінити неординарність автора, достатньо прочитати лише декілька творів. Денежкіна написала свою першу книгу "Дай мне!" в 2003 році й продовжує видавати подібні твори.

Твори молоді швейцарської письменниці Зое Дженні ("Кімната з квіткового пилу", "Клик морської мушлі") приваблюють описом специфічного світогляду молоді, її життя. Розповідає вона правдиво і чесно, не викликаючи відторгнення у дорослих.

Важко молоді уявити, що незабаром вони втонуть у дорослості, що більше не зможуть бавитися й сходити з розуму, будуть розважати себе чашкою кави й сигаретою, а прірва самотності стане ще більшою. Імовірно, світ дорослих дійсно жахливий. Але тут є маленька проблема: нам у ньому жити. І тепер, згнъбивши цей світ, нам треба знайти йому виправдання, навіть не йому, а самим собі – ми ж чомусь у ньому існуємо... Можливо, спасіння й виправдання дорослості знаходиться саме в культурі...

1. Антология прозы двадцатилетних, "Денежкина и компания", Лимбус Пресс, 2003.
2. Джером Д. Сэлинджер "Над пропастью во ржи", Правда, 1991.

СУЧАСНІ АНГЛОМОВНІ КОРОТКІ ОПОВІДАННЯ: ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ ТА СТРУКТУРА

Ковальова М. Ю.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)
Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Багацька О. В.

Термін "оповідання" в його жанровому значенні зазвичай застосовується до будь-якого невеликого розповідного прозаїчного літературного твору з реалістичним забарвленням, що містить розгорнуту і закінчену оповідь про певну подію, випадок, життєвий епізод. У західно-європейській літературі відповідна жанрова група позначається терміном "новела", який є по суті синонімом терміна оповідання.

Поняття "short story" як позначення літературного жанру затвердилося лише в 80-і рр. XIX ст. у зв'язку з широким розповсюдженням "короткого оповідання" в американській літературі. До цього не існувало загальноприйнятого англомовного терміну для визначення малого жанру. В. Ірвінг називав свої твори "sketches" і "tales". Е. По та Н. Готорн теж писали "tales", і коли По у відомій статті про оповідання Готорна вимовляв похвальне слово малому жанру, він мав на увазі саме "tale".

Зміст терміна "оповідання" навіть у його найбільш широкому вжитку зберігає певні ознаки, а саме: обмежена кількість персонажів, показаних навколо однієї центральної події, відсутність розгорнутої життєвої історії персонажів, обмежений розмір [2].

Честертон, один із майстрів "short story", вибухнув черговим парадоксом. "Сучасна новела, - писав він, як сон, сповнена чарівності удаваності. Немов курець опіуму, ми в скороминущості спалаху бачимо сірі вулиці Лондона або багрянні рівнини Індії; ми бачимо людей з привабливими і навіть натхненними обличчями, але розповідь закінчується, і люди зникають. За цими шматочками життя немає нічого остаточного, міцного. Словом, сучасники наші пишуть короткі оповідання, тому що саме життя для них – коротке і, можливо, недостовірне оповідання".

На сьогодні стверджують, що "коротке оповідання" належить до епічних творів і визначається як невеликий прозовий твір, особливістю якого є короткочасність зображуваних подій та обмежена кількість дійових осіб, описово-розповідний характер, подекуди – дидактичність [1].

Так, К. І. Шпетний приходиться до висновку, що середній розмір тексту сучасного американського короткого оповідання складає 7000±2000 слів (тобто від 5000 до 9000 слів) [2, 5]. Проте ці межі є умовними, вони можуть бути як ширшими (більше 9000 слів), так і вужчими (до 5000 слів).

Сучасні англомовні короткі оповідання класифікуються наступним чином:

№ п/п	Розмір короткого оповідання за параметром кількості слів	Тип короткого оповідання
-------	--	--------------------------

1	До 5000 слів	Оповідання-мініатюра
2	Від 5000 до 9000 слів	Оповідання-епізод
3	Від 9000 до 13000 слів	Оповідання-нарис
4	Більше 13000 слів	Оповідання-розповідь

Короткі оповідання: 1) зосереджені на дрібних деталях зображуваного світу (з яких формується загальне враження про нього); 2) мають чітко виражені межі: початок, кінець і те, що міститься між ними; 3) демонструють такі важливі характеристики тексту, як формальна і семантична самодостатність, тематична своєрідність і завершеність; 4) простежуються зв'язки як між окремими фрагментами тексту, так і між частинами цих фрагментів [3, 18].

Практично всі сучасні короткі оповідання мають довершену сюжетну структуру, тобто відповідають схемі *Rising actions > Climax > Falling actions*.

Зав'язка оповідань найчастіше представлена одним-двома реченнями, рідше цілим абзацом, в якій автор зазвичай подає час і місце зображуваних подій, попереднє життя головних героїв тощо. Кульмінаційна частина оповідань є, як правило, центральною та найоб'ємнішою. В ній автор описує головну подію, створює конфлікт персонажів та передає основну інформацію читачеві. Розв'язка оповідань часто є несподіваною та чітко вираженою, хоча, подібно до зав'язки, також є малооб'ємною, тобто вираженою одним-двома реченнями або невеликим абзацом. Своєрідним також є являється поділ коротких оповідань на розділи та/або частини, що отримує відповідне смислове, архітектонічне та графічне оформлення в творі [3, 7].

Отже, на сьогодні оповідання перетворилося на помітний факт літературного життя. Сучасні короткі оповідання вирізняються своїми ознаками (стилість, зосередженість на дрібних деталях, тематичність і завершеність тексту, мають довершену сюжетну структуру). Виходять антології, збірки оповідань, популярні керівництва для написання "коротких оповідань". У деяких університетах введені курси "short story"». Критики остаточно визнали самостійність короткого оповідання як жанру і перейшли до обговорення перспектив його розвитку.

1. Синтаксичні засоби створення образу (на матеріалі сучасної американської поезії) Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / О. Й. Філіпчик; Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечникова. — О., 2000. — 16 с. — укр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://disser.com.ua/contents/5825.html>

2. Шпетный К. И. Лингвостилистические и структурно-композиционные особенности текста короткого рассказа (на материале американской литературы). Автореф. Дисс. ... канд. филол. наук. – М., 1980. – 24 с.

"ГАМЛЕТ" В. ШЕКСПІРА: ФІЛОСОФІЯ СТОЇЦИЗМУ

Кривішенко О. В.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Дудченко М. М.

Творчість В. Шекспіра ввібрала в себе основні тенденції англійської літератури доби Ренесансу, одна з яких полягала у відродженні античної філософії. Вона мала значний вплив на твори великого драматурга, зокрема на його трагедію "Гамлет". Багато вчених, таких як О. О. Анікст, В. П. Комарова, погоджуються з наявністю ідей філософії стоїцизму в творі. Але, чи був головний герой стоїком – питання суперечливе і вчені не дають однозначної відповіді на нього. Причиною цього є повнота, багатосторонність та суперечливість характеру Гамлета.

Особливістю розкриття особистості Гамлета В. Шекспіром, його упереджень, є те, що внутрішній стан героя, його характер, переконання та погляди на одвічні питання змінюються під впливом різних подій та довгих роздумів. Змінюється і світогляд Гамлета.

На початку твору, дізнавшись про вбивство батька та одруження матері, Гамлет постає перед нами як меланхолічний, розчарований в житті юнак, який бачить моральну деградацію суспільства, де панує нищість, до якої опустилась людина.

Гамлет – стоїк у своєму ставленні до людських вад та пристрастей. Він засуджує свою матір за те, що вона, не горюючи за чоловіком, виходить заміж за нового короля. Його високі гуманістичні ідеї порушені. Як і представники стоїцизму, він сприймає людину, як нікчемну істоту, безсильну перед силою Фортуни. Він з відразою та презирством ставиться до вад та тілесних пристрастей, духовного занепаду суспільства; надає перевагу розуму над усіма потребами та почуттями. Людина для Гамлета – лише "квінтесенція праху" [1, 69].

Стоїки проповідували обов'язки перед власним народом та державою, відстоювали перевагу суспільного добробуту над особистим. Саме таку самовіддачу ми бачимо з боку Гамлета. Усвідомивши, що час "вийшов із суглобів" (time is out of joints) [1, 54], він розуміє, що його громадський обов'язок виправити його. Гамлет втрачає інтерес до всього, окрім виконання свого життєвого призначення.

Але на відміну від стоїків, герой боїться смерті, адже не знає, що прийде після неї. Йому не відразу вдається знайти внутрішню гармонію та спокій. Заважає цьому непримиренність зі злом, яке оточує його. І навіть стоїстичне розуміння того, що немає нічого доброго і злого, і лише наше ставлення робить реальність такою, не допомагає герою знайти гармонію з собою та світом, що його оточує. Цим він відрізняється від стоїків. Всі сумніви та міркування приводять героя до пізнання життя в найглибших протиріччях. Коли Гамлет починає діяти, він все робить обдумано, усвідомлено та рішуче. Йдучи на вірну смерть у боротьбі з Лаертом, Гамлет

постає перед нами іншим. Він змирився, заспокоївся, відновив внутрішню рівновагу і, тепер, готовий сміливо приймати все, що йому підготувала доля. Гамлет остаточно переборов страх смерті. Перед нами Гамлет, який прийняв філософію стоїцизму, досяг стоїтичної апатії: "Немає внутрішнього розбрату із самим собою, залишився один смуток, але в цьому смутку видно спокій, як провісник нового і кращого спокою"[2, 19].

Шекспірівський Гамлет помирає як вільнодумний філософ, якому частково вдалося досягти своєї мети. Вбивство Клавдія не є знищенням усього зла на землі, але його життя і боротьба служать прикладом і уроком для тих, хто залишається в живих, прикладом боротьби чесної людини проти зла. Він помирає як воїн.

Хоча Гамлету не вдається знищити все зло, йому вдається довести, якою може бути людина, якими безстрашними можуть її помисли, якими красивими і шляхетними можуть бути її душа і совість. Він заповідає людям наступних поколінь вважати себе особисто відповідальними за зло на землі. Отже, Гамлет стає стоїком по відношенню до своєї долі, до свого місця в світі і до світу, епохи, в якій живе. Але віра в те, що його приклад може змінити життя інших, життя наступних поколінь, послужить закликком до відновлення моральних цінностей та людяності, є доказом його гуманізму та віри в Людину.

Суперечливість і складність характеру головного героя, схильність до роздумів сприяли виникненню такого терміну, як "гамлетизм", з яким асоціюють такі риси характеру, як невпевненість, сумніви та бездіяльність [3, 49]. Але, у світлі філософії стоїцизму, "гамлетизм" – це в першу чергу не сумніви та нерішучість, а пошук. Пошук людиною себе, свого місця і покликання. Адже Гамлет – філософ, схильний до глибоких роздумів, у результаті яких формується його чітка життєва позиція.

Отже, у світлі філософії стоїцизму «гамлетизм» – це пошук людиною себе, свого місця і покликання, виконання свого обов'язку, покладеного на неї долею і епохою.

1. Shakespeare W. The Tragedy of Hamlet, Prince of Denmark / W. Shakespeare. – Berkshire, Penguin Books, 1994. –192 p.
2. Анікст О. Діалектика Гамлета / О. Анікст // Зарубіжна література. – 2006. № 6. – С.12 –22.
3. Dudchenko M. Highlights of English and American Literature / M. Dudchenko. – Суми : Університетська книга, 2006. – 445 с.

СТИЛІСТИЧНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКИХ БАЛАД

Крупська М. М.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник - ст. викладач Чепелюк А. Д.

Європейська балада, зародившись як літературний жанр ще під кінець першого тисячоліття нашої ери, пройшла складний шлях розвитку. Її походження неможливо звести до якогось одного джерела, витоки цього жанру можна знайти і в усній народній творчості, і в міфології, і в середньовічному героїчному епосі, і в історії. Балада як жанр народнопісенної творчості з давніх часів посідає помітне місце у фольклорі народів світу. Вважають, що спочатку вона з'явилася у датському фольклорі приблизно у XII ст., до XIII – XIV ст. відносять зародження цього жанру в англійській, шотландській, іспанській та східнослов'янській народнопоетичній творчості. У Німеччині жанр народної балади формувався протягом XI – XVI ст. І пісні, і балади називалися в той час словом *Lied* « пісня ». Слово та поняття *Ballade* як назва віршів, які створювалися в душі старих народних епічних пісень, прийшло в німецьку літературу у XVIII ст.

Романтична балада - це прикордонний жанр, ліро - епічний або епіко-драматичний, у віршах, найчастіше розбитих на строфи, що включають рефрен, мають великий ритміко-метричний діапазон. Цей жанр характеризується переважно нарративністю, тобто системою динамічних розповідних мотивів, комплексом певних просторово-часових реалій і суворо обмеженим набором персонажів. Однією з жанрових ознак літературної балади є її спрямованість до легендарно - історичного матеріалу. Трагічні події, що лежать в основі будь-якого баладного сюжету, часто розвиваються на тлі якихось історичних подій.

Баладі притаманна певна ритміка, а саме силабо-тонічний розмір. Характерними для неї є особливі, причому типові, поетичні засоби, які випливають з її природи, з того матеріалу, що покладений в її основу. Національною особливістю німецької літературної балади є оповідні елементи, їй притаманні експресивність та драматизм, що досягається певними мовними засобами. У баладі часто зустрічаються трансформації, які проявляють себе в синтаксичних змінах тексту: у перестановці слів чи словосполучень, зміні категорій, введення нового слова чи вилучення слів. Для німецької балади характерний цілий ряд стилістичних прийомів і засобів, таких як епітети, метафора, гіпербола, персоніфікація, паралельні конструкції, повторення та інші. Жанр балади є цікавим явищем у німецькій літературі, в якому простежується народний етнос, ментальність народу. Сучасна балада продовжує залишатися одним з провідних поетичних жанрів, в якому поети різних регіонів Європи, пишуть на різних мовах, висловлюють свої уявлення про сутність буття, про людське життя, про протиріччя нашої епохи.

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ ГЕКТОРА МАЛО "БЕЗ СІМ'І"

Ларічкіна О. В.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Чуб Т. В.

Дитяча література на сучасному етапі досягла високого розвитку і відрізняється багатою історичною традицією. Але, на превеликий жаль, вона залишається переважно поза сферою академічного інтересу науковців. Наслідком цього є фрагментарний характер досліджень творів для дітей і нерозробленість літературознавчої мови опису цього складного феномену.

Саме тому на даний момент необхідно звернутися до творів для дітей деяких письменників та комплексно їх дослідити: визначити коло рис, за якими цей твір можна віднести до дитячої літератури, виокремити основні проблеми, які піднімаються автором, здійснити лінгвостилістичний аналіз тексту.

У нашому дослідженні ми звернулися до повісті Гектора Мало "Без сім'ї", як до типового твору для дітей. Ця повість є класичним твором для вивчення у французькій школі та здобула прихильність юних читачів пострадянського простору.

Дитяча література відповідає рівневі дитячих знань, їхньому психологічному розвитку і має свої жанрові та художні особливості, відповідну тематику і технічне оформлення. Таким чином характерними рисами будь-якого твору для дітей є образність, доступність лексики і сприймання, врахування вікових особливостей дітей, наявність дидактичних мотивів – повчальність, емоційність – особлива інтонація, яскравість – ілюстративний матеріал, оптимістичність, драматизм, але без трагізму.

Аналізуючи специфіку наративної техніки, повість Гектора Мало "Без сім'ї" інколи відносять до такого жанру як "оповідь про дитинство", який з'явився у лоні автобіографічної літератури з 60-х років XIX століття.

На основі детального аналізу тексту твору, можна узагальнити його специфічні наративні риси наступним чином: оповідь від 1 особи однини, використання різних часових форм, зміщення прямої та непрямої мови, наявність у письмовій оповіді характерних рис усного спілкування.

Зважаючи на той факт, що стиль кожного автора вирізняється неповторним набором певних мовних та стилістичних особливостей, з'являється необхідність у їх детальному дослідженні.

Автор вибирає певні засоби комунікації на мовно-стилістичному, змістовному, формальному та тематичному рівні. На лексичному рівні автор широко послуговується словами з переносним значенням, що стають основою тропів, емоційно забарвленими словами, фразеологічними одиницями, прислів'ями і приказками [1, 28].

У творі "Без сім'ї" зустрічаються у достатній кількості різноманітні описи. Характерною їх особливістю є наявність ознак описуваного об'єкта

(істоти, предмета, явища, дії тощо), які виражені у прикметниках, а також ознак дій, процесів – які виражені прислівниками, в структурі речення - це відповідно узгоджені означення та обставини способу дії.

Порівняльні конструкції використовуються для вираження та підсилення атрибутивних ознак. За будовою речення переважно прості або складнопідрядні. Часом автор використовує складні синтаксичні конструкції, зустрічаються прості, неповні, називні речення.

Речення в даному творі різноманітні за структурою, модальністю, інтонаційним оформленням: прості двоскладні розповідні, односкладні окличні, двоскладні окличні спонукальні, питальні повні двоскладні речення, риторично-питальні повні тощо.

Така синтаксична аритмія часом може свідчити про роздвоєність думок, суперечливість між бажаннями, надіями героя та дійсністю, неузгодженість міркувань, інтенсивність емоцій, що супроводжують міркування, тощо [2, 70].

Основною характеристикою тексту є те, що це розповідь. Для такого функціонально-сміслового типу тексту характерний специфічний, свій видо-часовий контекст, що дає змогу співвідношенням видо-часових форм дієслів передати послідовність дій. Саме на розповіді як основному типу мовлення тримається сюжетна лінія твору. Особливою семантичною значимістю і частотою використання в розповідному тексті відзначаються форми минулого часу.

Для роздумів як функціонально-сміслового типу мовлення характерною ознакою є також наявність питань і відповідей, тверджень та заперечень, оскільки саме цей тип мовлення (а відповідно й текст) найтісніше пов'язаний з мисленням і психікою людини. Він є формою відображення процесу міркування, розвитку й динаміки почуттів і емоцій, що супроводжують думку.

Таким чином треба відзначити, що текст твору відрізняється наявністю великої кількості мовних засобів, є когерентним та послідовним, автор використовує систему минулих часів для форми оповіді про спогади дитинства. Все це, а також образність та яскравість викладу, повчальність є особливостями саме дитячої книги.

1. Вольштейн С. Асиметрія - основна лінгвістична характеристика сучасної дитячої літератури / С. Вольштейн // Ключ, 2008. – № 3 – С. 28-30.
2. Мельник Т. Образність художнього тексту через призму лінгвістичного аналізу / Т. Мельник. – Севастополь: 2005. – 87 с.

ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОРАД У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОЇ ПРОЗИ)

Лук'янова Т. А.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Павлов В. В.

Комунікативно-функціональна парадигма сучасних лінгвістичних досліджень засвідчує, що поглиблене вивчення мови як найважливішого засобу спілкування неможливе без звернення до когнітивного та прагматичного аспектів її функціонування. Когнітивний і прагматичний аналіз мовних явищ передбачає їх дослідження з урахуванням позамовних факторів, які зумовлюють конкретне висловлення в певній ситуації. Прагматичний аналіз допомагає з'ясувати відношення між мовними одиницями та тими, хто їх використовує [1,17], а когнітивний - дає змогу інтерпретувати когнітивні елементи як пізнавальні [2,46]. Комунікативно-функціональна парадигма сучасних лінгвістичних досліджень спрямована на вивчення когнітивного та прагматичного аспектів функціонування мови. Прагматичний аналіз допомагає з'ясувати відношення між мовними одиницями та тими, хто їх використовує, а когнітивний дає змогу інтерпретувати когнітивні елементи як пізнавальні. Мовленнєвий акт (МА) поради має властивість непрямого вираження, емпатійний за природою, завдяки чому мовець може краще експлікувати щирість своїх намірів, що дає йому змогу досягти адекватного перлокутивного ефекту. Самовільна ініціативність мовця надати пораду призводить до деструкції спілкування. Континуумом деструктивних порад є непрохані поради, які характеризуються втручанням мовця у справи слухача й, відповідно, розцінюються останнім як небажаний феномен.

Вживання порад виявляє складну залежність від соціальних факторів. Здебільшого на організацію та вибір мовних засобів реалізації поради впливає вік, та стать співрозмовників. Соціальний статус комунікантів визначає надання поради в офіційних та неофіційних умовах спілкування. Офіційні умови перебігу спілкування зумовлюють сувору дієвість ситуації поради, зазвичай, в інституційних установах (лікарня, судова зала, церка тощо). Висловлення мовцем поради в умовах неофіційного спілкування передбачає відсутність суворого регламенту в соціальних пріоритетах комунікантів. Зазвичай, комунікативна дистанція між співрозмовниками є досить близька і вони є членами родинного кола або ж друзями. Прямі МА поради характеризуються тим, що іллокутивна сила безпосередньо співвідноситься із структурно-семантичним змістом висловлювання. Всі розглянуті прагматичні модифікації порад (порада-застереження, порада-наказ, порада-рекомендація, порада-пропонування, порада-погроза) мають місце як в офіційній сфері спілкування, так і в неофіційній. В умовах офіційного спілкування до них вдається мовець з вищим рольовим та соціальним статусом або ж особа, яка вважає, що об'єктивно існуючі

обставини наділяють її правом радити. В неофіційних умовах спілкування пораду висловлює мовець із вищим соціальним статусом (старший за віком, вищий у родинній ієрархії) або людина, яка вважає, що має на це моральне право. Порада може також спричинятися певними стосунками між учасниками комунікативного акту (дружніми, фамільярними, інтимними), їхнім емоційним станом. При цьому інтерактанти можуть перебувати в симетричних стосунках або навіть мовець може бути статусно нижчим за адресата. Суспільний статус комунікантів не втрачає своєї сили в наданні поради. Порада-мовця – представника вищого соціального статусу – сприймається як порада-наказ незалежно від обставин спілкування.

Наукова парадигма сучасних лінгвістичних досліджень засвідчує, що поглиблене вивчення мови як найважливішого засобу спілкування неможливе без звернення до когнітивного та прагматичного аспектів її функціонування. Когнітивний та прагматичний підхід до вивчення мовних явищ передбачає їх дослідження з урахуванням тих позамовних факторів, які зумовлюють конкретне висловлювання у певній ситуації. У даній курсовій роботі запропонований аналіз когнітивних та прагматичних характеристик порад через дотримання послідовності конструктивних елементів семіотичної системи "форма-зміст-функція", що пояснює залучення понять: концепт порада, комунікативна ситуація поради, мовленнєвий акт поради.

Надання поради та слідування їй діють у межах певної комунікативної ситуації. Структура комунікативної ситуації поради передбачає обов'язкові компоненти: суб'єкт поради (мовець), об'єкт поради (адресат), власне порада, оцінка, реакція слухача на (адресата) на отриману пораду.

Функціональні особливості мовленнєвого акту поради зумовлюють появу його прагматичних модифікацій пораду-наказ, пораду-застереження, пораду-погрозу, пораду-повчання, пораду-рекомендацію, пораду-прохання, пораду-пропонування найвищою частотністю характеризується порада-застереження із її превентивним характером. Найнижчу частотність має модифікація порада-прохання. Варіативність прагматичних модифікацій пояснюється передусім прагнення мовця в комунікативній ситуації поради досягти мети - вплинути на партнера з інтеракції, змінюючи силу представлення комунікативної інтенції, що спричиняє модифікацію прагматичного значення в бік посилення чи послаблення категоричності волевиявлення.

1. Арутюнова Н. Д. Типы языковых значений. Оценка. Событие. Факт / Н. Д. Арутюнова/ - М.: Наука, 1988. -340с.
2. Лихачев Д. С. Концептосфера русского языка/ Дмитрий Сергеевич Лихачев// Изв РАН.Сер.:Л-ра и яз.-1993.-Т.52.-№1.-С.3-9.

ХУДОЖНЄ ПОРІВНЯННЯ ЯК ФОРМУЮЧИЙ ЕЛЕМЕНТ АВТОРСЬКОЇ КАРТИНИ СВІТУ В ЕПОПЕЇ СТІВЕНА КІНГА "ТЕМНА ВЕЖА"

Мартім'янова В. В.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Ключко Л. І.

Завданням сучасної лінгвістики стало не лише піддавати текстуальному аналізу художні твори для визначення творчого задуму чи світоглядних позицій письменника, але й формувати властиву авторові картину світу з характерними лише йому жанрово-стильовими елементами. Найбільш інформативними із стилістичної точки зору є лексичні художні засоби, наприклад, метафора, порівняння чи метонімія. В основі своєї використовують концепт як оперативну змістову одиницю пам'яті, ментального лексикону і концептуальної системи мислення.

Відомий письменник, філолог Стівен Кінг так оцінює роль худ. порівняння у літературі: "The use of simile and other figurative language is one of the chief delights of fiction—reading it and writing it, as well. By comparing two seemingly unrelated objects...we are sometimes able to see an old thing in a new and vivid way"[1, 178]. Перед нами постала проблема, чи може художнє порівняння як простий, але водночас експресивний лексичний худ. засіб, репрезентувати когнітивний та стилістичний аспект творчості Стівена Кінга, яка нерівнозначно оцінюється зарубіжним літературознавчим мейнстрімом.

Лінгвіст В. Кювлієва стверджує, що в 90% у якості об'єкта порівняння виступає концепт "людина", а саме зовнішність, фізичний стан, дії, психологічна характеристика і соціальний статус. Інші 10% об'єднуються в концептосфері "природа" (у широкому сенсі) - предмети, явища тощо [2]. Методом компонентного та контекстного аналізу із книг епопеї "The Dark Tower" –"The Gunslinger", "The Waste Lands", "Wizard and Glass" - було виокремлено й згруповано порівняння, які дозволили визначити концепти людини та оточуючого середовища як складові картини уявного світу, створеного Стівеном Кінгом. Можна стверджувати, що художні порівняння автора виконують дві основні функції у тексті: логіко-інтелектуальну та емоційно-експресивну. Структурно порівняння представлені експліцитно та імпліцитно(без типових сполучників). Була здійснена спроба класифікувати їх за формою вираження, метою та об'єктом порівняння. Розглянувши випадки використання американським письменником Стівеном Кінгом художніх порівнянь, ми проаналізували їх новизну та функцію в тексті. Основний наголос було покладено на змістову та експресивну складові порівнянь, що формують авторські концепти людини і природи в епопеї Кінга "Темна вежа".

Характеристика героїв стає більш яскравою за рахунок порівнянь ("His face twisted and writhed as if snakes crawled beneath his skin"[3, 53]), водночас автор дає своєрідний натяк, як саме читачеві сприймати оточуючу дійсність

("Moss struck his shoulders like flabby corpse-hands"[3, 128]). У результаті аналізу, ми дійшли висновку, що обидва концепти носять відбиток жанру американської готичної літератури, малюючи образи темного та відразливого світу з похмурими, непривітними людьми ("Her voice, warped and distorted, cut through the babble like a dull ax through a calf's brain"[3, 31]; "he sounded like a man being drowned in a bucket of mud"[3, 46]; "volcanoes blurted endless magma like giant pimples on some ugly adolescent's baseball head"[3, 215]).

Отже, майстерне і доцільне використання структурно елементарного художнього порівняння розкриває образи головних героїв та слугує додатковою характеристикою оточуючого світу, посилюючи експресивне навантаження твору. В основі порівнянь Стівена Кінга лежить завжди суб'єктивна й особистісна оцінка, тому вони пройняті світовідчуттям і світорозумінням письменника.

1. King, Stephen. On writing: a memoir of the craft. - Scribner, 2000. - 297 p.
2. [russian.slavica.org/ printout1008.html](http://russian.slavica.org/printout1008.html)
3. King, Stephen. The Gunslinger. - New York: Grant. 1982. - 224 p.

ТЕМА ДОБРА, ЗЛА І МОРАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У РОМАНІ ДЖЕФФРІ АРЧЕРА "КАІН ТА АВЕЛЬ"

Олейнікова Т. О.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Дудченко М. М.

Сучасний літературний процес у Великобританії визначається не лише взаємодією реалізму та постмодернізму. Автори створюють твори з філософською тенденцією, активно розвивається наукова фантастика, політичний детектив, історичні романи набувають нових рис. Такі письменники, як Пітер Акройд, Джон Фаулз, Айріс Мердок, Уільям Годінг, Мартін Еміс активно беруть участь у розвитку англійської літератури.

Одним із яскравих представників нової англійської літератури є Джеффри Арчер. Це популярний британський письменник, друг Маргарет Тетчер, успішний політик, мультиміліонер, автор багатьох бестселерів[3]. Його твори охоплюють різні аспекти сучасного суспільства. Автор переносить читачів до різних країн світу, розповідає про середньовічні життєві цінності, любовні інтриги, жорстокі ділові ігри та добросердних незнайомих, знайомить з історією життя успішних людей, які, пройшовши через усі труднощі, стали вільними від суспільних рамок та стереотипів. Сам зміст розповідей наскільки динамічний, що в одну мить виростають та

руйнуються грандіозні кар'єри, кохання, люди втрачають та знову здобувають свою честь.

Книга "Каїн та Авель"[2;3], написана в 1979 році, стала світовим бестселером, посідаючи перші місця в різних чартах, зокрема у New York Times. У 1985 роман був екранізований. Книга розійшлася по світу тиражем у більш ніж 30 мільйонів копій.

"Каїн та Авель" - історія двох чоловіків, які народилися в один день, але у різних частинах світу, один з яких був сином заможного бостонського банкіра, інший – польський емігрант, виходець із бідної сім'ї. Спільне у них було лише одне – досягти успіху у своїй сфері діяльності.

Авель Росновскі, пройшовши радянське ув'язнення, емігрує в США та будує мережу готелей по вьому світу. Вільям Каїн очолює потужний банк свого батька і робить його ще більш успішним та могутнім. Їхні шляхи перетинаються, але з цієї миті вони стають найзапеклішими ворогами, головною метою яких тепер є зруйнувати життя один одного.

Вільям Каїн завжди керується логікою, послідовний, його мета – досягти успіху без багатств свого батька. У нього добре серце, але він нікому не дозволяв цього бачити. І якби він хоча б раз порушив це правило, його життя було б більш щасливим і він би дійсно досяг ще більших висот.

Авель Росновскі завжди приймав рішення, які б принесли йому користь у майбутньому; він був більш вразливий, але практичний, заробляв гроші, вчився, вкладав інвестиції, і таким чином його життя йшло по колу. Та більш за все в його серці жила ненависть, яка також не дозволила пізнати, що таке щастя.

Їхня ворожнеча вбивала обох. Вбивала честь, порядність, доброту. Любов до близьких людей, будуючи стіну непорозуміння та болю. Руйнувала любов тих людей, які справді цього потребували. Як наслідок, обидва втратили справжній смак життя. Багаторічна боротьба залишила в них гіркі спогади та навіть розчарування.

1. <http://www.jeffreyarcher.co.uk/site/>
2. fictionbook.ru/author/djeffri_archer/
3. en.wikipedia.org/wiki/Jeffrey_Archer

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ НІМЕЦЬКОЇ БАЙКИ

Паталаха І. І.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник - ст. викладач Чепелюк А. Д.

Останнім часом значно зросло зацікавлення такими жанрами, в яких алегорично, в образах різних тварин викриваються негативні риси людини. Найяскравішим виявом такого образного інакомовлення є байка - невеликий, часто віршований алегоричний твір повчально-гумористичного або

сатиричного характеру. Характерними особливостями байки є: докладність, деталізація оповіді, діалогізація, мотивування вчинків персонажів.

В інакомовному сюжеті байки дійовими особами найчастіше є умовні звірі. Виникнення байки пов'язують з легендарним давньогрецьким байкарем Езопом, його байки були написані прозою.

Пануючим офіційним видом поезії середньовіччя була придворна поезія, суспільна функція якої полягала в ідеалізованому зображенні привілейованого класу. Але поряд з феодальною, духовною та рицарською поезією існувала й усна народна поезія, яка письмово передавалася дуже рідко і лише в духовній або феодальній інтерпретації. У цей період німецька байка зазнає значного розвитку. До перших німецьких байкарів належать Г. ф. Мінден, Г. ф. Трімберг. Виникнення та розвиток німецької байки тісно зв'язані з соціальними вимогами часу. Найсильнішим соціальним віянням середньовіччя була необхідність пробудження та розвитку самосвідомості народу, осмислення ним своїх здорових моральних цінностей всупереч феодальному пригнобленню, розкриття суперечностей етико-релігійних правил та дійсності і вдосконалення людської природи. Це зумовило тематику байок тієї епохи та їх функції.

В епоху гуманізму німецька байка була представлена прозовими творами Г. Штайнховеля, С. Бранта та ін. Відомими авторами німецьких байок періоду реформації є М. Лютер, Г. Сакс, Б. Валдіс та ін.

З 13 по 17ст. німецька байка розділяється на два види, а саме на прозовий та поетичний варіант, які розвиваються паралельно, доповнюючи один одного.

У творчості Геллерта, Хагедорна, Пфедфеля, Лессінга, Гердера та інших авторів байка набуває образності, динамічності, емоційності, крім того, вона розвивається від моралізування, повчання до соціальної критики, навіть сатири. У 19–20 ст. байка все більше втрачає свій поетично – розважальний характер, зачіпає глобальні теми, набирає нових рис соціально – критичного твору, орієнтується на інтелектуального читача.

Розвиток образу-символу й супровідний розвиток механізму метафоризації є суттєвою рисою еволюції німецької байки. Фразеологізми та тропи роблять байку літературним твором, шедевром мистецького слова.

Еволюція стилю німецької байки збігається в загальних рисах з шляхом еволюції стилю російської та української байки. Це свідчить не про імітацію і плагіат, а про загальні закони саморозвитку жанру.

JOHN FOWLES. HIS NOVEL "THE COLLECTOR": IMAGES AND PROBLEMS

Тищенко Д. А.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Дудченко М. М.

In the 20th century there appeared new literary techniques, methods, movements and artistic approaches. The events of those days promoted a great variety of themes for literary works such as the Peace and the War, the environmental protection, relations between the mankind and the Universe, the isolation of an individual, the psychology of the human nature, the life situations and the ways of solving the problems and others. That age gave to the world such talented writers as Somerset Maugham, James Joyce, A. J. Cronin, Greene, Lessing and many others.

One of the most outstanding and popular authors of the 20th century was John Fowles. An allusive writer, Fowles experimented with such traditional prose forms as the mystery novel, the Victorian novel, and the medieval tale, and his writings are characterized by strong narration; vital, resourceful characters confronted with complicated situations; and lavish settings permeated with references to historical events, legends, and art [1].

Other distinguishing features of Fowles's works include his rejection of the omniscient narrator and his use of ambiguous, open endings lacking resolution. Fowles believes his responsibility as an artist demands that his characters have the freedom to choose and to act within their limitations [2]. This practice parallels his conception of "authentic" human beings or people who resist conformity by exercising free will and independent thought.

All these features are important and must be kept in control by the translators and the scholars to reflect the true spirit of the writer's works.

The book *The Collector*, a mixture of thriller and an analysis of class conflict, was taken seriously by literary scholarship and so it became a subject of researches of many British and foreign scholars. In the West *The Collector* was a center of many articles and monographs. In Ukraine Pavlychko S. and Zhluktenko N. were interested in such features of the creativity of John Fowles as self-reflectiveness, intertextuality and pastiche. Others paid attention to the significance of poetics and symbolism.

The Collector is the story of the abduction and imprisonment of Miranda Grey by Frederick Clegg, an orphaned child and a collector of butterflies. After winning a national football lottery he uses his winnings to purchase a secluded Tudor mansion with a fortress like cellar. He kidnaps and imprisons a young woman, Miranda Grey, a lively art student. The strong-willed Miranda keeps a diary, records their conversations, and plans her escape, while Clegg wants to win her "respect." She gains small victories, but never her freedom, and dies of pneumonia. At the finale, the collector plays with the idea of repeating his performance.

Fredrick Clegg has obvious problems both in coming to terms with his own self and developing and maintaining normal human relationships. He holds a common disregard for social rules, norms and cultural codes, as well as an indifference to the rights and feelings of others; all of which are the common characteristics of a person of sociopathic nature. However, the blame for the development of this disorder cannot be placed on him alone, as the major causes include parental neglect and great shocks within childhood; both of which Clegg helplessly had to experience.

Unlike Fred, Miranda grows as a person who is mentally and sexually naive. She comes from a stable home, yet her life becomes out of her control when she is kidnapped and is forced to make choices such as whether or not to give up or fight for her survival.

On one hand, *The Collector* is a study of the minds of two people, and therefore is a study in psychology. It explores the thoughts of a psychotic man and the effects his radical behaviour has on an originally sane mind [3, 58]. By using contrasts for each thought presented, Fowles has effectively presented the two mental extremes of society, showed a keen insight into the psychological problems generated in the modern world.

On the other hand, the book is a criticism of modern civilization for its indifference to the needs of the individual. The author implies that Clegg is in part a product of England's rigid class-structure, and that his ills are to a large extent the corporate ills of British society as a whole. Society is responsible both for creating the kind of the world in which Clegg's ultimately deviant personality can be nurtured while at the same time it destroys the Few who might otherwise find an antidote to the poison of the Many.

In an early interview, Fowles emphasized these philosophical issues his novel explores: "The Collector is a parable; I don't want it taken as a thriller and reviewed in the crime columns. It's symbolic, it's an allegory. The girl represents good humanity, hope for the future, intelligence and love. The young man represents the opposites—the affluent society in a world where children eat earth they are so hungry. The generous versus the mean. I'm trying to show that our world is sick"[1].

1. Warburton Eileen. John Fowles: A life in Two Worlds – The Definite Fowles Biography [Електронний ресурс] / Eileen Warburton // Viking Adult : March 25, 2004. – 528 p. – Режим доступу: <http://www.fowlesbooks.com/biography2.htm>
2. Goosmann Bob. "Collecting John Fowles" [Електронний ресурс] / Bob Goosmann // Firsts Magazine. – January 21, 2004. – 32 p.-- Режим доступу : <http://www.fowlesbooks.com/Firsts.htm>
3. Мироненко, Т. П. Роман Дж. Фаулза «Колекціонер»: ідеї, образи, поетика [Текст] / Т. П. Мироненко, А. М. Меншій // Зарубіжна література в школах України. – 2007. – №2. – С. 56 – 60.

Секція "СЛОВОТВІР ГЕРМАНСЬКИХ ТА СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ"

АНГЛОМОВНІ НЕОЛОГІЗМИ СФЕРИ МИСТЕЦТВА

Багдасарян П. А.

(Горлівський державний педагогічний інститут іноземних мов)

Науковий керівник – ст. викладач Янсон В. В.

Англійська мова, зберігає існуючий у певний історичний період стан, проте, вона одночасно підпорядковується законам еволюційного розвитку. Її словарний склад поступово змінюється і збагачується. Одним із компонентів процесу еволюції мови є інноваційна діяльність, внаслідок якої утворюються нові лексичні одиниці, що в лінгвістиці отримали назви "неологізмів", дослідженню яких присвячені численні роботи вітчизняних та зарубіжних науковців.

Нашою метою є опис основних способів утворення лінгвальних інновацій сфери мистецтва кінця ХХ – початку ХХІ століття, виокремлення типів неологізмів, що функціонують у досліджуваній лексичній підсистемі англійської мови. Предметом вивчення є словотворчі процеси, а матеріалом дослідження слугують неологізми, зафіксовані англомовними словниками [1; 2].

Підхід, що застосовується до розуміння сутності неологізмів, має назву хронологічного. Згідно з ним до даної групи слів відносять всі нові явища у сфері лексики або лексичної семантики, які виникли протягом певного історичного періоду. Таке визначення хронологічного неологізму має умовний характер.

Класифікація лінгвальних інновацій ґрунтується на поєднанні двох критеріїв: "новизни" форми та змісту лексичної одиниці та способу її уведення до мови [3]. Внаслідок інноваційних процесів, що відбуваються у сфері мистецтва, словниковий склад поповнюється:

1) морфологічними неологізмами:

а) словами, що мають нову форму і нове значення, та виконують функцію найменування нових реалій, які виникають у зв'язку з появою нових об'єктів дійсності, і утворюються способом морфологічної деривації: основоскладання (словоскладання) (*art (n) + car (n) > art car (N) – "автомобіль, прикрашений як витвір мистецтва"*, *brush (n) + stroke (n) > brushstroke (N) – "мазок пензля"*, *high (adj) + concept (n) > high concept (N) – "акцент на важливій і зрозумілій ідеї"*), телескопії (*culture + literati > culturati – "високоосвічені люди, які цінують мистецтво"*): "Today's Action Photo is a picture of a military-themed art car made up like a helicopter" [2003 Wingedanimal.com], "Avant-garde enough to please the culturati but not there

long enough to scare the old guard" [New York Times, September 6, 2003], *scratch* (n) + *graffiti* (n) > *scratchiti* (N, pl) – "зображення графіті на поверхні скла";

б) неологізмами, що мають нову форму та відтворюють значення вже існуючих у мові слів, і утворюються способом морфологічної деривації: (афіксації (*nu-* + *disco* > *nu-disco* – "новий жанр музики"), скорочення (*alternative* > *alt* – *an alt.classical quartet, romantic comedy* > *romcom*: "*Mel Gibson stars in his first romcom in 10 years as Nick Marshall, a rich sexist who suddenly gains the ability to hear women's thoughts after being electrocuted*" [rec.arts.movies.reviews]), скорочення у поєднанні з алітерацією (*multicultural* > *multiculti* – "мультікультурний"): "*The author's multi-culti persona comes through – or sloppy editing: These girls live in London, where cookies are called biscuits, and chocolate chips are a nouveau American import*" [New York Daily News, September 16, 2003];

2) семантичними неологізмами, що з'являються у мові з метою дати нові, більш емоційні імена предметам, які вже мають нейтральні найменування. Вони відбивають тенденцію до вживання у мовленні більш експресивних форм, що є характерним для субстандартної лексики. Семантичні інновації виникають внаслідок того, що існуючі слова повністю змінюють свої значення (має місце спеціалізація), або семантична структура слів набуває додаткових лексико-семантичних варіантів (відбувається розширення значення). Нові значення лексем у сфері мистецтва формуються переважно шляхом метафоризації. Метафора розглядається як засіб переосмислення знайомих назв у процесі найменування фрагментів навколишнього світу. Вона спрямована на заповнення лексичних лакун або на характеристикацію та більш глибоке проникнення до сутності вже відомих об'єктів: (*feather* – "обережно змішувати (фарби)": "*feather the paint in, in a series of light strokes*", *ear candy* – "легка присмна музика" (уподібнення за властивостями)): "*The faint incense is as mellow as the background music – New Age cords and reverberations sometimes called "ear candy" , with titles such as "Inside the Great Pyramid" or "Life on the Double Planet*" [Washington Post, November 13, 1987];

3) запозиченнями, словами чи сполуками, уведеними до англійської мови сфери мистецтва з іншої мови. Процес запозичення пов'язаний з екстралінгвальними чинниками, відбиває мовні контакти, що виникають внаслідок спілкування між носіями мови. Лексика є найбільш рухомою та проникийною до іншомовних запозичень мовною підсистемою: *bachata* (*Caribbean Spanish, literally "a party, good time"*) – "вечірка, гарний час", *conjunto* (*Spanish, literally "an ensemble, group"*) – "ансамбль, група": "*San Antonio's Eva Ybarra ranks today as Texas' leading female conjunto accordionist*" [Texas Monthly, January, 1992].

Таким чином, нами були розглянуті деякі тенденції словотворчих процесів, що відбуваються у лексичній підсистемі сучасної англійської мови.

На наш погляд, залишається актуальним подальше дослідження лексики мистецтва, що зумовлюється суттєвими мовними зрушеннями у даній сфері та необхідністю осмислення ролі у цих процесах екстра- та інтралінгвальних чинників. Таке дослідження має сприяти більш глибокому пізнанню взаємодії мови та суспільства, розумінню динамічної природи мови як соціального явища.

1. Hargraves O. *New Words* / O. Hargraves. – Oxford University Press, 2004. – 320 p.
2. Knowles E., Elliott J. *The Oxford Dictionary of New Words* / E. Knowles, J. Elliott. – Oxford, New York, Oxford University Press, 1997. – 357 p.
3. Заботкина В. И. *Новая лексика современного английского языка* / В. И. Заботкина. – М.: Высшая школа, 1989. – 126 с.

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНИХ І ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ІЗ ГУМОРИСТИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ У ТВОРАХ В. В. КАМІНЕРА

Горбач Я. І.

*(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)
Науковий керівник – д-р філол. наук, професор Школяренко В. І.*

Семантизація, або осмислення, визначення значення лексичної одиниці є важливим компонентом. Спосіб семантизації залежить від характеру семантичної структури слова[1,9]. При семантизації відносно однозначного слова слід взяти до уваги, що в рецептивних видах мовленнєвої діяльності воно може зустрітися зі значенням, не передбаченим словником-мінімумом.

Повноти семантизування неможливо досягнути відразу, бо семантизація – це процес. Окремі прийоми семантизації – це перше знайомство зі словом, перший етап цього процесу, однак вже на ньому розкриваються найяскравіші, найбільш виражені особливості лексичного значення слова.

Фразеологічні одиниці збагачують виразні засоби мови, додають йому жвавість і образність. Один з звичайних способів обігравання ФО полягає в тім, що слово, яке входить у фразеологічне словосполучення, може бути зрозуміле як би буквально, у його основному значенні. Тоді відбувається руйнування нерозкладного за змістом словосполучення та його несподіваного переосмислення.

Кожна ФО як полісемантична конструкція складається із сполучення лексем певної структурно-граматичної будови.

Семантична структура фразеологізмів може бути й ускладненою, і простою, у залежності від контексту в широкому змісті цього терміна. Якщо

лінгвісти зближують фразеологічні сполучення з простими словами, які складають лексичні єдності, то літературознавці включають їх до складу ресурсів образності, підвищеної виразності, тобто вважають їх конструкціями з живою експресивною функцією, а тому цілком обґрунтовано відносять фразеологію письменника до засобів його поезики.

Загальноприйнято розрізняти два види гумору: ситуативний та лінгвістичний або вербальний. Зрозуміло, що основний інтерес для порівняльно-стилістичного аналізу становить гумор вербальний, оскільки його комічний ефект є похідною стилістичного використання різнорівневих мовних одиниць. Відтворення такого виду гумору іншою мовою буває пов'язаним з необхідністю трансформування оригінального тексту, а інколи воно виявляється неможливим без відповідного супроводжувального коментаря[2,45].

Досить часто гумористична тональність висловлення створюється завдяки використанню влучних епітетів. Значення таких епітетів здебільшого мають контекстуальну зумовленість, що спричиняє труднощі у знаходженні їхніх іншомовних еквівалентів.

На сьогоднішній день, в літературному колі все частіше можна почути ім'я Володимира Вікторовича Камінера, німецького письменника російсько-єврейського походження, який народився у Москві, потім у віці 23-х років виїхав до Берліна, вивчив німецьку мову, став автором книг "Russendisko", "Трагедія зі страусами", "Подорож в Трулав", "Schönhauser Allee" та інші, які перекладені двадцятьма мовами. Успіх Володимира Камінера перевершив всі очікування. Сьогодні він майже культова фігура в Німеччині, важливою особливістю є те, що Камінер пише свої твори німецькою, а не рідною російською мовою, будучи при цьому інтеркультурним автором. Володимир Камінер - унікальне для сучасної німецької літератури явище. Німці взагалі і німецькі письменники зокрема - дуже серйозні люди. Як правило, вони ставляться до себе і своєї творчості з дуже великою серйозністю, яка здається перебільшеною не тільки росіянам чи, скажімо, українцям, але також італійцям і французам. А вже говорити з іронією про іноземців, які живуть у Німеччині, сміятися над їх звичками, звичаями, несхожістю, дивацтвами і примхами - ні в якому разі! Це вважається в німецькому суспільстві надзвичайно неполіткоректним.

Німецький письменник Володимир Камінер дозволяє собі сміятися з усіма, незалежно від національної і соціальної приналежності. Втім, називати його письменником-сатириком означало б принизити літературний рівень його коротких історій. Вони смішні насамперед не мовною грою, не несподіваною розв'язкою, і вже, звичайно, не містять в собі елементи жорстокої іронії, а парадоксальністю своїх сюжетів і героїв. Герої його оповідань, іноземці (як правило, росіяни), живуть у Німеччині, часто не знають мови, а також культурних особливостей країни[3].

Семантизація лексичних та фразеологічних одиниць мови у творах В. В. Камінера є матеріалом, який не втрачає своєї актуальності. Пояснюється це передусім, високим ступенем концентрації у цих одиницях народного світогляду, ментальності народу. Вони, як ні одна з одиниць національної мови, проникають у глибини народної психіки і, завдяки цьому, є виразниками та репрезентаторами етнолінгвокультурологічної системи конкретного народу.

1. Лебедева Л. Я. Категорія результативності в англійській лексикології: автореф. дис. на ступ. канд. філол. наук / Л. Я. Лебедева.-М., 1984. С. 9.
2. .Potcheptsov G. G. Language and Humor/ G. G. Potcheptsov .-К., 1981.
3. Костіна І. Н. Соціокультурна парадигматика "Північ-Захід" у творах В. Камінера / І. Н. Костіна // Збірник статей 9-го міжнародного тижня "Діалог культур - культура діалогу".- Кострома: Костромський держ. університет ім. Н. А. Некрасова.-2010.

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ СЛОВОТВОРЕННЯ ТА СЕМАНТИКИ РЕП-ТЕКСТІВ

Дрижак А. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник — ст. викладач Єрмоленко С. В.

На початковому етапі свого виникнення, реп був елементом дійства, так званого змагання на ритмічність між дітьми та святах культу родючості. Але як складова частина субкультури хіп-хопу зародився у бідному районі Нью-Йорку Південному Бронксі. Комерціалізація репу зробило його товаром, що гарно продається. Кул Ді-Джей Херк та Грендмайстр Флеш започаткували реп як напрям у музиці. Виникнення гангста-репу на початку 90-х зумовило збільшення ненормативної лексики у текстах, присвячених в основному кримінальній тематиці.

Майже завжди реп-тексти несуть радикально критичний і навіть епатажний заряд. Реп-текст містить у собі найактуальнішу інформацію на даний момент і гостро реагує на будь-які зміни та конфлікти в суспільстві. Саме в текстах сучасних популярних реп-груп отримує подальший функціональний розвиток вся лексико-семантична система Black English.

Мова молоді має ряд наступних особливостей: наявність сленгізмів, жаргонів, одиниць з емоційно-експресивним забарвленням, як правило, негативно-оцінної конотації, інвективної лексики, тобто лексики-табу, використання слів-запозичень з англійської мови, наявність неологізмів. Найбільш експресивного забарвлення має інвективна лексика. Натуралістичність цієї лексики виявляється в її оголеності, перебільшеному

інтересі до фізіології та усього низького. Аморальність її відверта, провокуюча.

Словоскладання є процесом утворення неологізмів. Під «неологізмом» ми розуміємо слово, яке більшість носіїв мови сприймають як нове на основі їхнього мовного досвіду, зафіксоване в декількох джерелах (усній комунікації, спеціальній літературі, лексикографічних довідниках) і здатне брати участь у подальшому словотворенні. Словоскладання використовується не лише для утворення нових слів, але і для вираження відношення мовця до предмету, для певної оцінки предметів та явищ дійсності.

Ціннісне ставлення людини до об'єкту дійсності виражається лексичними засобами. Ведуча роль належить словам – оцінкам, представленим різними частинами мови: прикметниками, прислівниками, іменниками, дієсловами, частками, вигуками. У семантичній структурі повнозначних слів можуть відбуватися семантичні зміни оцінного компоненту. Оцінне значення може виражатися на всіх мовних рівнях, в першу чергу, лексичними засобами.

Аксіологічні зміни – це когнітивно-афективні перетворення в семантичній структурі повнозначних слів, особливий вид семантичної деривації та контекстуальної варіативності слово значень.

Пейоратив, або пейоративний (від французького слова *réjogatif* або від латинського *rējōgare* "робити гірше") – це слова чи словосполучення, які виражають негативну оцінку мовця до людини, предмета чи явища дійсності, несхвалення, осуд, іронію чи зневагу

Велика кількість вигуків виражають душевний стан людини, почуття та інші емоційно-вольові реакції на оточуючу дійсність: *huh* (презирство і подив); *uh-huh* (= yes); *yo* (спонукання до відгуку); *naw*; *nah* (ні); *damn* ("прокляття" – належить до зниженої лексики, виражає роздратування). У німецькому сленговому лексиконі, що присутній у композиції "*Durch die Nacht*", займають значний відсоток "модні прикметники": *krass* – "кричущий, волаючий", *schlimm* – "кепський, гидкий", *kunterbunt* – "різнобарвний, різномастий", що виражають ставлення до певних речей та почуття незадоволення, в цих словах присутня іронія.

У пісні "*Vergiss mich*" завдяки використанню великої кількості лексико-семантичних та синтаксичних стилістичних засобів, сумному тону композиції створюється атмосфера внутрішнього надриву, відчаю людини. Показовим є використання семантичних скорочень та усічень: *denk*, *trauer*, *rein*, *was*, *nen* замість *denke*, *trauere*, *herein*, *etwas*, *einen*; пейоративів: *Schlampe* – "нечупара, замазур", *Dreck* – "погань"; гіперболи: "*bei dir fließt Gift durch deine Venen*"; метонімії: "*kalte Art*" у даному контексті набуває значення "холодність".

У композиції "*Stronger*" відбувається гра слів і одночасно присутня омонімія. З топоніму *Klondike* (ріка в Канаді) утворили дериват – іменник

загальної назви. Також бачимо сленг *blonde-dike* – "білошкіра лесбійка", має негативну оцінку, виражає презирливе і зневажливе ставлення до осіб протилежної статі з "білого світу". Графони *N- n- now th- that-* передають певні дефекти будови мовних органів, порушення мовцем вимови різних звуків.

Отже, американські та німецькі реп-тексти мають свої особливості, однак спільними рисами є те, що у вираженні категорії оцінки у них використовуються порівняння, метафори, метонімія, що сприяють більш точній та яскравій передачі настрою мовця, його емоційно-оцінне відношення до об'єкта оцінки, посиленню експресивності. Засобами інтенсифікації оцінного значення виступають вигуки, займенники, артиклі, повтори. Серед синтаксичних стилістичних засобів використовуються: паралельні конструкції, зокрема, анафора, еліпси та номінативні речення. Може використовуватися гра слів, омонімія для вираження презирливого, зневажливого ставлення до об'єкту дійсності, а для відображення певних особливостей вимови слів чи діалекту застосовують графони.

ЛЕКСИЧНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Михайленко Ю. С.

(Горлівський державний педагогічний інститут іноземних мов)

Науковий керівник – ст. викладач Лежньов С. М.

Однією із рушійних сил, що забезпечує розвиток словникового складу англійської мови, є іншомовний вплив, який виявляється в процесі запозичення нових лексичних одиниць. Цей процес пов'язаний з екстралінгвальними чинниками. Він відбиває мовні контакти, що виникають внаслідок спілкування між носіями мови. Відомо, що лексика є найбільш рухомою та чутливою до іншомовних запозичень мовною підсистемою.

Наша мета полягає в дослідженні прагматичних причин виникнення англійських неологізмів-запозичень і вивченні їх структури та семантики. Предметом дослідження є прагматичні та структурно-семантичні особливості лінгвальних інновацій. Матеріалом цього дослідження слугують неологізми-запозичення, зафіксовані англійськими словниками [1; 2].

Сучасна англійська мова збагачується французькими, італійськими, іспанськими, арабськими лексемами, пов'язаними, головним чином, із сферою повсякденного життя: а) їжа (*adobo* – "гостра приправа, соус", *bollito misto* – "м'ясна страва з овочами", *capellini* – "локишина", *gemelli* – "різновид локишини", *tacchiato* – "кава", *panino* – "сандвіч", *scamorza* – "італійський сир" (Ital)); б) одяг (*devore* – "оксамит, тканина" (Fr), *hijab* – "жіночий головний убір у мусульман" (Arab)); в) предмети побуту (*ballotin* – "коробка з шоколадними цукерками" (Fr), *barrique* – "бочка вина" (Fr)); г) музика (*bachata* – "стиль романтичної музики" (Span), *cavaquinho* – "різновид

zimaru" (Port)); д) рослини, тварини (*ajowan* – "рослина, різновид петрушки" (Hindi), *chamise* – "вічнозелений кущ" (Span)).

Як зазначає Ю. А. Зацний, "сфера повсякденного життя перетворюється на один із головних постачальників лексико-фразеологічних інновацій у сучасну англійську мову" [3, 164].

На шляху до повного лексичного засвоєння слово проходить три етапи:

- 1) етап інновації, первісного вживання слова в контексті мови-реципієнта;
- 2) етап віртуалізму, поширення слова серед невеликої групи носіїв мови;
- 3) етап неологізму, вживання слова більшістю носіїв мови-реципієнта.

Запозичені елементи підлягають адаптуванню до умов фонетичної, граматичної, семантичної і графічної систем мови-реципієнта. Ступінь асиміляції лексичної одиниці може варіюватися: від повного її несприйняття до повного її включення до мовної парадигми, тобто повної граматичної інтеграції слова, що залежить від певних екстралінгвальних та лінгвальних чинників.

Певні іноземні слова зберігають риси свого іншомовного походження у вигляді звукових, орфографічних, граматичних і семантичних особливостей, які не є притаманними правічним словам мови-реципієнта. Вони позначають властиві іншому народу і країні поняття та залишаються у вигляді екзотизмів в англійській мові: *acharya* – "духовний учитель" (Hindi), *al-Nakba* – "переселення палестинців з їх правічних земель у 1948 році" (Arab). Запозичені слова, як правило, передаються на письмі графічними знаками, які існують у мові-реципієнті і змінюють свою графічну форму: *hajaba* (Arab) > *hijab*, *ajvayn* (Hindi) > *ajowan*.

Ступінь фонетичної асиміляції варіюється та залежить від того, наскільки близькими за своїм походженням є мова-постачальник нової лексичної одиниці та мова-реципієнт. У споріднених мовах іншомовне слово передається точно. У випадку, коли запозичене слово складається із звуків, що не є притаманними для мови-реципієнта, вони замінюються найбільш близькими звуками, що існують у мові. Одним із видів фонетичної асиміляції є зміна акцентної структури слова. Так, у французьких запозиченнях в англійській мові словниковий наголос, як правило, зміщується з останнього складу на перший: *che`von* > `chevon. Найбільш значних змін графічної і фонетичної форми зазнають запозичення із східних мов, зокрема, китайської мови: *danggui* > *dong quai*.

Одним з показників ступеня лексичної асиміляції запозичених слів у новому для них мовному середовищі є їх словотворча активність. Лексичні одиниці поступово адаптуються у новій для них мовній системі, асимілюються фонетично, набувають семантичної самостійності та продуктивної сили.

Лексико-семантичне словотворення відображає процес асиміляції запозичень. Певні назви побудовані на метонімічному переносі: *dulce de leche*

(*Argent*) = *sweetness of milk* > *dulce de leche* – "десерт – карамель з цукру та молока".

Прикладами метафоричного переносу є запозичення із іспанської мови: *reposado* = *rested* > *reposado* – "різновид текили, що витримується у дубових бочках протягом року"; *concha* = *mussel shell* > *concha* – "прикраса".

Проведений аналіз англословних запозичених лінгвальних інновацій дозволяє дійти певних висновків. Процес запозичення іншомовних лексичних одиниць зумовлений внутрішньомовними чинниками (необхідністю позначення нових понять і реалій), а також екстралінгвальними чинниками (мовними контактами, що відбуваються). Іншомовні запозичення входять до англословної лексики на позначення понять, головним чином, у сфері повсякденного життя. Вони підлягають процесам графічної, фонетичної та морфологічної асиміляції. Запозичення створюють деривати шляхом метонімічних і метафоричних переносів. Експресивність запозичень є важливим показником глибини лексичної асиміляції іншомовних слів у сфері англословної лексики.

Перспективним вбачається подальше дослідження англословної інноваційної лексики на рівні дискурсу.

1. Hargraves O. *New Words* / O. Hargraves. – Oxford University Press, 2004. – 320 p.
2. Holder R. W. *Oxford Dictionary of Euphemisms* / R. W. Holder. – Oxford University Press, 2003. – 501 p.
3. Зацний Ю. А. Сучасний англословний світ і збагачення словникового складу / Ю. А. Зацний. – Львів: ПАІС, 2007. – 228 с.

СИЛАБІЧНИЙ АСПЕКТ ПАРОНІМІЧНОЇ АТРАКЦІЇ В АНГЛОСЛОВНОМУ ІНТЕРВ'Ю В ЗАСОБАХ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Павличук В. П.

(Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького)

Науковий керівник – викладач Дегтярьов Д. В.

Аналіз паронімічної атракції з позицій когнітивної силабіки є новим і практично невивченим аспектом у фонетиці та фонології. Використання паронімічної атракції в англословному інтерв'ю цілком виправдано з позицій психолінгвістики. Дослідники відзначають, що випадки використання "мовних трюків" активізують пошукову й емоційно-оцінну діяльність людини і створюють ілюзію підвищеної енергетики тексту за рахунок переходу на рівень актуального усвідомлення реципієнтом мовних форм і відносин між ними [1, 10]. Саме на усвідомленні комунікантами відносин між словом і його складовими – морфемою і стилем – базується ефективно

сприйняття тексту повідомлення слухачем. Суть функціонального підходу до паронімічної атракції розкриває твердження про те, що питання про характер звукового збігу (звук, співзвуччя, морфема, велика частина відповідних звукових оболонок) ніби відступає на другий план, тому що в мові надзвичайно важливо розуміти хто, коли і для чого звертається до навмисного використання звукового подібності лексичних одиниць [2, 74]. Центральним для проведеного дослідження є розкриття закономірностей, що пояснюють своєрідність сегментної структури паронімічної атракції, що дозволить глибше проникнути в природу описуваного явища і дасть можливість простежити зв'язок між сегментними характеристиками паронімічної атракції та її функціональними характеристиками.

У ході аналізу принципово важливим виявилось розмежування парадигматичної і синтагматичної атракції: якщо в першому випадку виникає схожість між словом, реально відтвореним у конкретному творі мови, і словом, яке є в пам'яті мовця, то в другому атракція розглядається в плані синтагматичної одночасності схожих у мові слів [3, 13]. С. В. Дечева описує паронімічну атракцію в термінах наголошених і ненаголошених складів. У результаті аналізу англійського інтерв'ю виділені п'ять груп паронімічної атракції. По-перше, в інтерв'ю широко представлена атракція, створювана повторенням звуків або звукосполучень, які знаходяться під впливом сильного словесного наголосу. Це велика група атрактантів, тяжіння яких ґрунтується на повторі звуку / звуків, повторі подібних складів у багатоскладових словах, зближенні співзвучних слів, що складаються з одного складу. Всі ці зближення відбуваються в межах наголошеного складу.

До другої групи належать ті випадки паронімічної атракції, коли фонетична схожість наголошених складів підкріплюється морфологічними збігами в кінці слова в слабонаголошених або повністю ненаголошених складах. Третю групу складають приклади, в яких відбувається своєрідне обігрування морфологічної подібності слів. Тут має місце навмисний зсув словесного наголосу, тобто мова йде про ситуацію контрастного функціонування складів.

Четверта група атрактантів включає випадки, де фонетична і морфологічна подібність слів обігрується виключно на основі додаткового виділення ненаголошених складів. П'яту групу становлять випадки навмисного зближення співзвучних слів, які усвідомлюються і сприймаються в першу чергу в письмовій формі мови, тобто має місце повтор який стає очевидним перш за все за рахунок графічних збігів, які чітко простежуються слухачем.

Таким чином, силабіка паронімічної атракції – це малодосліджена сфера фонетики та фонології. Проведений аналіз підтвердив, що паронімічна атракція нерозривно пов'язана зі стилем і цілком спирається на однотипну складову будову слів в англійському інтерв'ю та залежить від наголошеної / ненаголошеної позиції складів у мовленні.

1. Морозова А. Н. Роль и место syllabической синтагматики в филологическом изучении высказывания / А. Н. Морозова // Вестн. фак. иностр. яз. – Самара : Изд-во СамГПУ, 2001. – № 2. – С. 7-18.
2. Назарова Т. Б. Филология и семиотика: современный английский язык / Т. Б. Назарова. – М. : Высш. шк., 1994. – 182 с.
3. Дечева С. В. Когнитивная синтагма / С. В. Дечева. – М. : Диалог-МГУ, 1998. – 215 с.

ФОНЕТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВИМОВИ СУЧАСНОГО АМЕРИКАНСЬКОГО ВАРІАНТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ШТАТУ МЕРІЛЕНД

Рогожніков А. В.

(Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького)

Науковий керівник – викладач Дегтярьов Д. В.

Значною мірою на фонетичні особливості вимови сучасного американського варіанту англійської мови в штаті Меріленд вплинув Балтиморський діалект. Балтиморський діалект – діалект американської англійської у центрально-атлантичній частині Сполучених Штатів, що виник серед білих представників "синіх комірців" (виробничих робітників), що проживали у північному та південно-західному Балтиморі [2, 73]. Цей діалект має спільні риси з Філадельфійським діалектом, але мають зовсім різне звучання.

Цей діалект поширений переважно у Балтимор Сіті та в прилеглих районах (а саме в Ессексі, Дандолку, Мідл Рівері). Також його можна почути в деяких частинах сусідніх округів – Енн Ерендел (*Anne Arundel*), Балтимор (*Baltimore*), Керролл (*Carroll*), Харфорд (*Harford*) та Говард (*Howard*). Балтиморський діалект поширений у цій місцевості, але він не обмежений нею, і його можна почути в західному напрямку до Фредеріку (*Frederick*) та Хейгерстауну (*Hagerstown*), у східному – до Елктону (*Elkton*), та північному – до Калвертського округу (*Calvert County*). Завдяки невеликому розмірові штату Меріленд та його географічній наближеності до значних осередків культури, чим далі від штату, тим більше на місцеве мовлення впливають інші культури. Наприклад, на мовлення західного Меріленду впливає Аппалацький регіон (*Appalachia*), на північно-схід Меріленду – регіон низини Делавару (*Delaware Valley*), а на східне узбережжя Меріленду (*Western Maryland*) – Тайдвотерський акцент (*Tidewater accent*). Родини, що виїжджали з місту вздовж Меріленд шосе 140 (*Maryland Route 140*) та Меріленд шосе 26 (*Maryland Route 26*), призвели до розповсюдження діалекту та його змішання з іншими діалектами [3, 10].

Що стосується Балтиморської вимови, вона багато в чому схожа на ту, яка характерна для представників робітничого класу Філадельфії (*Philadelphia-area English*). Ці два міста – єдині великі порти на західному побережжі (*Eastern Seaboard*), де ніколи не розвивалася неротична вимова серед європейських американців; на ранньому етапі розпитку на них значною мірою вплинули ірландська англійська, шотландська англійська, та англійська мова Східного графства (*Hiberno-English, Scottish English* та *West Country English*). Через помітну схожість вимов Балтимору, Філадельфії, Делавару та південного Нью Джерзі, деякі фонетисти [1, 215] об'єднують їх у так званий Центрально-Атлантичний діалект.

Помітною характерною рисою Балтиморського акценту є централізація голосного перед /r/ (слова, як "carry", часто вимовляються як "curry") та централізація /a/ до нейтрального голосного, як наприклад у слові "dog" (часто вимовляється /dɒg/). Розглянемо особливості вимови голосних звуків:

/oo/ переходить в /eo/, наприклад: low – /leo/, go – /geo/. Передротична монофтонгізація: /ei/ стає /ii/; в результаті чого bared римується з leered; /ai/, /ɔi/ та /aʊ/ переходить в /ɔ/; в результаті choir римуються з war, а boil з ball; /ai/ переходить в /a/ перед /ʃ/; fire вимовляється /fɪə/.

Як і в Філадельфії, слово "water" часто вимовляється /wɔdər/ або, в окремих випадках – /wɔɹdər/. Балтиморському діалекту характерний опір уподібненню, як в словах "cot-caught". Слова "cot" /a/ та "caught" /ɔ/ не римуються. Подібні пари слів: "don" та "dawn", "stock" та "stalk", "tock" та "talk". Слово "on" римується з "dawn", але не з "don".

Як і в більшості центрально-атлантичних містах коротке /a/ вимовляється двома різними способами: наприклад слово "sad" /æ/ не римується зі словом "mad" /eɪ/. Вимова базується на складній системі правил, що різняться від міста до міста. Щодо вставного звуку /ʃ/; особливо помітно у слові "wash", вимовляється /wɑʃ/. Помітною є різниця у вимові слова "can" (to be able to) /kən/ та "can" (aluminum/tin) /kæ:n/.

1. Бурая Е. А. Фонетика современного английского языка / Е. А. Бурая. – М. : Академия, 2008. – 272 с.
2. Бондарко Л. В. Основы общей фонетики / Л. В. Бондарко. – М. : Академия, 2004. – 160 с.
3. Дворжецька М. П. Тенденції розвитку вимовної норми сучасної англійської мови // Мова, культура й освіта в сучасному світі : [зб. наук. праць до 90-річчя доктора філол. наук, проф. Романовського О. К. / відп. ред. Стишов О. А.]. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2008. – С. 13-15.

FUNCTIONS OF NEOLOGISMS IN PUBLICISTIC STYLE

Simon Yu. P.

(Bogdan Khmelnytsky National University at Cherkasy)

Scientific supervisor – Lyevochkina S. V.

The neologisms have been the object of considerate attention of linguists who are studying the processes of vocabulary enrichment. Modern linguistics has tended to dwell on the language units, which are used in the limits of modern communicative and nominative schools. In the centre of their attention is the question which concerns the features of human linguo-creative activity.

One of the unsolved questions of neology (new words study) is the problem of defining the term "neologism". In modern linguistics this term has multiple interpretations. Thus, I. V. Arnold defines neologism as a new created word or word combination, a new meaning for the existing word or a word, borrowed from another language, while N. M. Rayevska considers neologisms as new created words or words, which gained a new meaning in regard of the social, economic, political or cultural changes in the human society. N. I. Mostovyi views neologisms as linguistic units which are created for defining of the new term.

New words are linguistic units which occur in the language after some definite time period, considered as initial. However, linguists are far from agreeing about this definite period. Some linguists regard the end of the World War II as such a time period. Other scholars consider that the creation of neologisms is connected with the exploration of space and the launching of the first satellite. The neologism is characterized by the special time connections, fixed by the public conscience. Thus, the definition of the term "neologism" is conventional. Every word has the characteristic feature of the neologism until the society considers it as a new one. Regarding the diverse characteristics of semantic neologisms and their sources, we can give the following definition: neologism is a word or word combination, used in language in a definite time period to describe a new concept or a new meaning and understood as such by the native speakers.

In publicistic events are designed to illuminate the present. According to the analysis of factual material the neologisms perform nominative, stylistic and expressive, figurative and nominative-evaluation functions.

Stylistic feature means that neologisms make speech more expressive. The emergence of stylistic neologisms is also caused by the fact that most writers do not create their own morphological terms, but they get them from the existing words by the new shades of "accidental movement of meaning into the focus the reader", which inevitably pushes the usual interpretation of words in the background and creates a kind of semantic neologism.

Most of neologisms have great expressiveness in the language of modern journalism, which is characterized by a nominative-evaluation and expressive and figurative functions. Nominative function means that neologisms make speech more estimated.

Expressiveness of neologisms is produced out of the morpho-colored components, resulting in the newly formed units, which obtain more pronounced emotional and expressive coloring. Therefore expressiveness of neologisms may be due to the contextual surroundings.

Expressively rich are neologisms connected with education, science, politics, economical and cultural life, which have a telescopic manner, containing primarily evaluative component in its meaning. Features of the telescopic structure and the semantics of derivatives is one of the issues that so far remains controversial. The traditional view is lies in the fact that this formation of an entirely new lexical unit is endowed with new meaning.

Expressiveness of the neologisms is investigated by means of the word formation and the type of stylistic features.

Thus, modern journalism provides a large number of neologisms that perform various stylistic functions.

The function of the impact on the reader / listener is implemented in order to convince him / her in the correctness of the provisions put forward, or to cause a desired reaction to the logical reasoning justified as power, emotional intensity of expression and focusing on those properties of the phenomena that most effectively serve to achieve a certain aim [3, 49].

The essence of the informative features is found in news reports, where the information has social and political significance. Thus the focus is a very broad question facing issues of modern life.

Nominative function lies in the representation of new concepts and objects. Nominative function is performed by neologisms, denoting social and political phenomena, processes, called the supporters of someone else's views. These words are mostly derived from the names of political figures. In the case of factual material neologisms are used to describe the socio-political phenomena, processes and people [1, 174].

1) a name of a new socio-political phenomenon: *We need one or more of those historical figures to return and crush the modern-day corpocracy* (The New York Times, January 28, 2011).

In this example it comes to the new socio-political phenomenon – corpocracy – which represents the concentration of power in the modern society because large firms and companies have a significant economic and political power.

The readers are willing to watch the videos of the presentations of the European Summit on Exopolitics, held at Barselona, Spain. (The New York Times, November, 17, 2009).

This example deals with the position and attitude of the society to the possible visitors from the other planets and their interest in this matter.

2) a name of supporters of a particular social class or phenomenon: *Chinese leaders now are technocrats, not "cosmocrats", as Ginghang Cheng, a historian at Delaware State University* (The New York Times, June 20, 2006).

In this paper the name of the China's elite is mentioned. The author expresses the opinion that Chinese leaders are now the supporters of the technocrats, not the cosmocrats, i.e. the representatives of the alleged global power elite.

He became when he calls a flexitarian, someone who occasionally eats meat or fish (The New York Times, March 26, 2006).

Flexitarian is a neologism formed on the analogy of the existing word vegan (cf. vegetarian - flexitarian: flex - letters. Free, agile) and indicates an unusual kind of vegetarians who do not always use only vegetable food. Semantization of the lexeme flexitarian occurs in microcontext.

Stylistic feature of neologisms is to depict speech neoplasms and to give the figurative description of things [2, 148].

1) a new concept: I wonder what Greg Mankiw will have to say about this, assuming he wants to waste his time fisking a 7th grade analysis of green economies (The New York Times, April 11, 2010).

The article describes a concept which implies the attitude to the opponent's arguments and discovers the epigrammatic analysis of the newspaper articles.

She is a comic actress who's been developing and compiling material for her Crockumentary (The New York Times, July 26, 2009).

The article describes a concept which refers to a TV show, video, content and accuracy of which is allegedly confirmed by the obvious archaeological, historical factors and realities, and expresses doubt on their credibility.

2) a new relationship to the certain phenomena: *Otherwise, I think you need to re-evaluate your apatheistic viewpoint* (The New York Times, May 9, 2006).

In this article a neologism is taken to refer to the apathetic attitude of the author to the religious point of view. This neologism-adjective makes the broadcasting more interesting and attracts readers's attention.

Expressive-shaped function is associated with morpho-colored components, resulting in pronouncing these newly formed units with emotional and expressive coloring:

– a name of the new concept with severe emotional and expressive coloring: Moreover, in my Manhattan bedroom after the tour, I was forced to endure the earworm in silence rather than awaken my wife and daughter (The New York Times, March 23, 2010).

In the publicistic article the name of the intrusive tunes is given (literally worm that annoying ear) and expressed a negative attitude the author to it, and its consequences.

News Analysis Agbiotech: USDA Decides Against New Regulation of GM Crops (The New York Times, February 3, 2011).

The paper gives the concept called "Agbiotech", i.e. the use of biotechnology in agriculture. The use of this name in the title of a newspaper article the author stresses the negative attitude to this phenomenon.

Nominative-estimated function provides expressive language.

– a name of the new phenomenon with severe emotional and expressive coloring: *The explosion of online crowdsourcing offers a number of ways for average citizens to contribute to the common good* (The New York Times, March 28, 2011).

The author of the article uses a new concept, which means ‘obtaining a cheap labor outside the company’ and expresses their attitude to this phenomenon.

For once, the play itself really is the thing, and nothing is allowed to block its view, even actorly vanity (The New York Times, January 18, 2011).

In this newspaper article neologism-adjective means ‘excessive or inappropriate, affective or artistic’. The author expresses a negative evaluation over the exaggerated event.

Neologisms analysis is a rapidly growing field, not because they are often used in publicistics, but because studying the stylistics potential of the neologisms sheds light on their functioning in the publicistics and answers the question “What did the author mean by that?”

1. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови: [Підруч. для ін-тів і фак. інозем. мов]. – Х.: Основа, 1993. – 343 с.
2. Смирницький А. И. – Лексикологія англійського язика. - М., 1988. – 348 с.
3. Тураева З. Я. Лингвистика текста. Текст: структура и семантика. – М.: Просвещение. – 348 с.

Секція
"СТАТУС ВЕРБАЛЬНИХ ТА НЕВЕРБАЛЬНИХ
ЕЛЕМЕНТІВ У ІНТРАЛІНГВІСТИЧНОМУ ТА
ІНТЕРЛІНГВІСТИЧНОМУ ВЕКТОРАХ"

ARTICULATION PECULIARITIES OF THE CANADIAN ENGLISH
SPEECH

Bergazova D. S.

(Sumy State A. S. Makarenko Pedagogical University)

Scientific adviser – Bondarenko V. O.

Nowadays English is the official language of a lot of countries, Great Britain, the United States of America, Canada, Australia, New Zealand are among them. Moreover, approximately 1,6 billion people all over the world (nearly one-third of the world's population) speak English, although English is the native language for 380 million people. It is difficult to judge the positive and negative points of the globalization of English, but we should accept the fact that the history of mankind has no language that is so wide-spread and popular as English.

Each territorial variant of the English language is not only a spatial projection, but the projection of the social, cultural and historical realities as well. The right evaluation of these factors may show the complexity and originality of the linguistic situation in Canada, where there is a mixture of two different linguistic systems. The confusion of languages is a major factor of linguistic changes in this country. English, being an offspring of Britain, began to acquire other linguistic features while entering a new and unfamiliar context – environmental, cultural, linguistic.

Nowadays the knowledge of English is of primary importance for every person who is eager to reach a success in his or her career. But to be successful in cross-cultural interaction one should also know the differences between different varieties of English. That is why the problems that are considered in this project are urgent ones.

That is why the actuality of the research consists in the detailed description of the main phonological features of the Canadian English language and its similarities and differences with the British English and the variety spoken in the United States of America.

The aim of the research is to specify the characteristic phonological features of Canadian English to examine historical preconditions of the formation of the Canadian English language, to highlight the key articulation peculiarities and their background in different regions of Canada.

Canadian variety of the English language was formed under the influence of several waves of immigration. The most significant were the influence of the

Loyalists from the Thirteen Colonies and the influence of the British immigrants. Nevertheless the latest immigrations of political refugees from different countries have left a remarkable trace on the Canadian English language.

The development of Canadian English was happening under the influence of many factors. American and British settlers who lived on the territory of Canada spoke various dialects, that is why the process of formation of a literary language was rather complicated. Although British English influenced the Canadian variety of the English language greatly, due to the geographical proximity of the United States of America American English had more significant impact on Canadian one. Because of such peculiarities of development of the Canadian English language nowadays it contains the features of both Englishes. The use of them varies regionally. Canadian speech in general is much the same as that of the Northern dialect area of the United States, particularly in its use of /æ/ in *dance*, *class*, and the like and in its strong final and preconsonantal /r/. But it also has many Midland American features, many British features, and some features of its own. The peculiar Canadian phenomenon of speech is Canadian Raising.

The immigration of people from different parts of the world, mostly from Great Britain, Ireland and the United States of America became the main reason of differences in pronunciation in particular parts of the country. Newfoundland English for instance is a descendent of the Irish English language. British Columbia is home to a very diverse population. In this region the intonation of Dutch and Mennonite German have influenced local English [1, 261]. The phonological system of many older speakers of Newfoundland English shares a number of features with varieties spoken in Irish-settled communities of the southern Avalon peninsula, as well as parts of Ireland [2, 244-245].

So modern realities of the Canadian English language are the result of the different waves of immigrations to the territory of Canada. But nowadays the process of globalization inevitably begins to influence the way the Canadians speak. And in our opinion the result of such a trend will be that the various and different standard Englishes that exist in Canada will someday be superseded by an accent that is somehow neutral with respect to all of them.

1. Chambers, J.K. 'English: Canadian varieties.' // *Language in Canada*, ed. John Edwards. Cambridge: Cambridge University Press, 1998. P. 252-272.
2. Matthews, William. "Sailors' Pronunciation in the Second Half of the Seventeenth Century". – *Anglia*, 1935. – p. 390.

СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ПОЗНАЧЕННЯ КОМУНІКАТИВНОГО МОВЧАННЯ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО ТА УКРАЇНОМОВНОГО ХУДОЖНІХ ДИСКУРСІВ)

Ващук І. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник - д-р філол. наук, професор Швачко С. О.

Феномен мовчання знаходиться на перетині сучасних тенденцій у мовознавстві – перекладознавства, літературознавства та інших гуманітарних і суспільних наук. Мовчання – це соціолінгвістичне явище, котре потребує більш глибокого осмислення в різних студіях гуманітарних та суспільних наук. Енігматичність феномену мовчання зумовлює зростання його актуальності серед науковців протягом останніх десятиліть.

Мовчання є комунікативно значущим або комунікативно незначущим. Комунікативне мовчання не є протилежним до мовлення. Навпаки, це один із засобів трансляції інформації від мовця до слухача та від автора до читача. Комунікативно значуще мовчання несе в собі емоційне навантаження та слугує одним із засобів комунікації. Невербальні знаки вживаються у мовленнєвому акті паралельно з вербальними відповідниками або заміщують їх. Одним з таких знаків є пауза. Потенціальну властивість комбінуватися з невербальним знаком мовчання мають слова типу англ. *pause, stop, to be silent, to hesitate, a break, to make a stop, an interval, to say nothing, stillness, silence, to give no information, interruption*; укр. *пауза, мовчання, перерва, тиша, перепочинок, зупинка, в нерішучості, мовчати*.

Семантичне навантаження мовчання ідентифікується в конкретних ситуаціях та актуалізується у мовленні. Одна з приказок семантизує мовчання як знак згоди. У свідомості людей спрацьовує стереотип стосовно мовчання, яке виконує функцію згоди, тобто є субститутом слова *так*. Але мовчання у спілкуванні маркує й розбіжність. Доказом цього є слугувати те, що у комунікативній ситуації спостерігається дисконтактна функція мовчання, тобто небажання з яких-небудь причин підтримувати контакт зі співрозмовником.

Феномен мовчання в усному мовленні маркується за допомогою пауз, які позначаються в англломовному художньому тексті невербальними (графічними) та вербальними (мовними) засобами.

Графічні знаки еволюціонували від синтаксичних пунктуаційних знаків та стали вторинними біфункціональними знаками. Вони екстеріоризують емотивні та семантичні нюанси. Експлікуючи silenціальний ефект, пунктуаційні маркери сприяють не тільки синтаксичній організації текстів, але й виступають семантизованими елементами писемного дискурсу. В англломовному художньому дискурсі silenціальні знаки (здебільшого три крапки та тире) вказують на емоційно-психологічний стан комуніканта. Мовчання на письмі позначається знаками, які утворюють окрему групу метазнаків пунктуації – "графіка мовчання". Не всі графічні

знаки актуалізують семантичну функцію, але всім притаманне синтаксичне паузальне навантаження. Під графікою мовчання слід розуміти корпус пунктуаційних знаків, які в умовах відповідних ситуацій корелюють із силенціальним ефектом та візуально його екстеріоризують. “Графіка мовчання” для позначення силенціального ефекту охоплює, крім тире та трьох крапок, крапку в еліптичному реченні (“рубленому синтаксисі”), редуплікацію знаків оклику, питання та крапок.

Серед вербальних маркерів виокремлюються моноксемні, полілексемні, синтаксичні та фразеологічні одиниці. Вербальні засоби позначення мовчання є прямими або дескриптивними номінаціями силенціального ефекту. Прямі номінації силенціального ефекту представляють англійські слова *silence* та *pause*, укр. *мовчання*, *тиша* та *пауза*, рос. *молчание*, *тишина*, *пауза*, а також їх сполучення з іншими словами.

Вербальні та невербальні маркери мовчання у художньому дискурсі є не лише екстеріоризаторами силенціального ефекту, але ще й часто виконують різні стилістичні функції, формуючи стилістичні засоби або входячи до їх складу як означальний компонент.

Основним призначенням номінацій силенціального ефекту є експлікація феномену мовчання. У художньому дискурсі вони часто набувають стилістичної ролі і починають розкривати не лише логічний, а й емоційно-експресивний зміст. Основними рисами маркерів мовчання у художньому дискурсі є їх емпатичність, метафоричність та поліфункціональність. Номінації силенціального ефекту можуть виступати у художньому дискурсі як стилістичні засоби. Найпоширеніші серед них – порівняння, метафора, епітет, антитеза, апосіопеза, синекдоха та оксиморон. Активно вживаним є створення образу тиші, креація феномену персоналізації.

Перспективним вважаємо осмислення статусу комунікативного мовчання у царині невербальних та вербальних засобів різномовних дискурсів.

1. Анохіна Т. О. Семантизація категорії мовчання в англійському художньому дискурсі. Монографія. – Вінниця: Видавництво “Нова Книга”, 2008. – 160 с.
2. Ващук І. В. Силенціальний ефект та стилістичне навантаження його номінацій // Матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції “Перекладацькі інновації”. – Суми, 25-27 листопада 2010 р. / Редкол.: С. О. Швачко, І. К. Кобякова. – Суми: Вид-во СумДУ, 2010. – С. 4-5.
3. Солощук Л. В. Вербальні і невербальні компоненти комунікації в англійському дискурсі. – Харків: Константа, 2006. – 300 с.

МОВНІ МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ГУМОРУ НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКИХ АНЕКДОТІВ

Грінченко А. І.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – ст. викладач Дегтярьова Л. І.

Гумор – це особлива форма комунікації, тобто спосіб донести до адресата певне повідомлення і сформувані у нього відношення до відправника і змісту. Як особливий вид комічного, це явище є складним та багатоаспектним і виступає об'єктом вивчення багатьох наукових дисциплін. Дослідники мовної природи комічного перш за все поділяють гумор на ситуативний та мовний. Сприйняття мовного гумору вимагає від читача/слухача не тільки мовної компетенції, але також інтерактивної компетенції, а при сприйнятті іншомовного гумору – і соціокультурної компетенції. Почуття гумору – характерна риса всього людства, що відрізняє нас від тварин та інших створінь. Ступінь впливу гумору на людей залежить від контексту, ситуації, настрою.

Вивчення гумору вченими почалося ще за давніх часів. Поняття "гумор" було відомо в античну епоху і мало значення "волога", "вологість", "рідина". Пізніше до основного значення почали додаватися додаткові і, починаючи з XVIII століття, це слово стало означати "гарний настрій", "особливий погляд на дійсність" "щось приємне та кумедне", а вже в XX столітті за словом закріпилось зрозуміле нам значення.

До ознак гумору відносяться такі: відображенням суперечливих явищ, переважання позитивного відношення, суб'єктивний характер, розкриття серйозності та значимості того, що здається смішним, сентиментальний та співчутливий характер, наявність типових "гумористичних ситуацій".

Гумор присутній в тій чи іншій мірі в житті кожної людини, колективу, країни, нації, незалежно від політичних обставин та умов життя. В лінгвістичній літературі відмічалось, що використання мови в цілях жарту, з метою створення гумористичного ефекту є вищою стадією володіння мовою. Але при зіткненні з іноземною мовою виявляється її національна своєрідність, яка пояснюється специфікою всього укладу життя іншого народу.

Для кожної самостійної культури характерний свій тип гумору, своє сприйняття комізму в різних ситуаціях, яке залежить від багатьох факторів, що грають значну роль в самому формуванні даної культури. Це і історичні події, і особливості географічного положення країни, сусідні країни і відношення до їх жителів, що склались в плінні багатьох століть, це також національні традиції та норми поведінки, що характерні представникам даної країни і культури

Національна своєрідність гумору яскраво проявляється в короткій дотепній розповіді – анекдоті – котру можна зустріти в будь-якій лінгвокультурі, в тому числі німецькій. Анекдот є найрозповсюдженішою

формою народної творчості, в якій втілюється гумор. Саме тому анекдоти послужили матеріалом нашого дослідження. Це короткий прозаїчний жартівливий текст, в якому в іронічній формі висвітлюються характерні риси тієї чи іншої особи або факту з її життя і часто створюється узагальнена думка. Основними функціями анекдотів, як і сміху взагалі, є, по-перше, компенсаторне зниження офіційних цінностей, по-друге, викорінювання якостей, що визнаються в даній культурі соціально небезпечними. Анекдот, як правило, має конкретну хронологічну прив'язаність, що переміщує читача до реальної події, часу та простору.

Анекдот, як і будь-який текст, що належить до окремого жанру, має особливу структуру, зміст і форму. Структура анекдоту складається з основних та факультативних елементів. Діалог є основним, а зачин і кінцівка – факультативними текстоутворювальними елементами. Обов'язковою ознакою побутового анекдоту, що саме й робить текст анекдотичним, є пуант, тобто дотепна кінцівка з несподіваним змістом.

Під основною прагматичною функцією побутового анекдоту розуміється цілеспрямований психологічний вплив на адресата з метою розсмішити його. Якщо в результаті багаторазового прослуховування анекдоту ефект непередбаченості, невідповідності між очікуваним і результатом згладжується, то ефект анекдоту відсутній. Комічне в анекдоті може базуватися як на двозначності, на однаковому звучанні, так і може являти собою просто смішну думку.

Зміст і комунікативна ситуація спілкування диктують вибір мовних засобів і форм. Для досягнення мети викладу побутового анекдоту – викликати сміх в адресата – застосовуються мовні засоби й форми, оригінальність яких, потрібне співвідношення яскравого й нейтрального визначають ефект впливу. Засоби мовного впливу можуть бути досить різноманітними, але їх семантика пов'язана з прагматичним компонентом, структурними елементами якого є емотивність, експресивність і оцінка.

На основі зібраного теоретичного матеріалу та проаналізованих прикладів анекдотів було зроблено висновок, що серед усіх стилістичних засобів найбільшим потенціалом для створення комічного ефекту володіють ті, які будуються на основі співставлення протилежних, не порівнюваних значень. Основними універсальними способами створення комічного ефекту в німецькому анекдоті є алогізм, суперечливість і ефект невинного сподівання, які реалізуються за допомогою наступних тропів: каламбур (полісемія та омонімія), парадокс, гіпербола, синонімія.

Тематика анекдотів є різноманітною. Анекдот торкається практично всіх сфер соціального життя. В той же час він відображає сучасні тенденції розвитку національної розмовної мови. Майже всі анекдоти присвячені сьгоднішнім чи порівняно недалеким подіям та героям. Збирати та вивчати анекдоти необхідно: в них, як у дзеркалі, вся історія держави і народу, розказана та оцінена самим народом.

КЛАСИФІКАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ ВОЛЬОВИХ СТАНІВ ЛЮДИНИ

Івашина І. М.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – д-р філол. наук, професор Школяренко В. І.

Визначення фразеологічного фонду сучасної німецької мови, уточнення принципів обмеження фразеологічних накопичень слів від сталих словосполучень нефразеологічного типу стало можливим лише в останні роки в результаті розвитку загальної теорії фразеології.

Процес становлення фразеології як нової лінгвістичної дисципліни глибоко і всебічно розкритий в числі останніх фразеологічних досліджень на матеріалі української, англійської і німецької мови.

Фразеологію сучасної німецької мови дослідники систематизували за цілою низкою принципів. Проте нині вона потребує істотних уточнень.

Останніми роками широкого розповсюдження набули дві класифікації: функціональна і структурно-семантична.

Функціональна класифікація з'явилася в той період, коли фразеологічні дослідження В.В. Виноградова показали важливість розгляду стійких словосполучень і поєднань слів, які мають цілісне розуміння. Ці одиниці з чистою номінацією, позначені як лексичні єдності, номінативні фразеологізми вперше були досліджені як особлива частина вчення про стійкі словосполучення сучасної німецької мови.

Ця обставина дозволила детально простежити функцію і структурно-семантичні особливості стійких поєднань слів цієї групи, і навіть їх відмінні риси, порівняно з поєднаннями слів, що виконують у мові експресивно-номінативну функцію.

I група – так звані номінативні фразеологізми, охоплює по-перше, стійкі словосполучення, які мають семантичну цілісність номінації з урахуванням власних лексичних значень компонентів, без будь-якої ознаки семантичного перетворення останніх. По-друге, словосполучення, що виникають з урахуванням переносного значення одного з компонентів. По-третє, дієслівні стійкі поєднання, відомі в німецькій літературі як "аналітичні конструкції".

II група функціональної класифікації – номінативно-експресивні фразеологізми – містить семантично перетворені фразеологізми зі структурною словосполучень і речень.

Отже, в функціональній класифікації наявні сполуки, утворені без семантичного перетворення компонентів (лексичні єдності), модельовані утворення (аналітичні і граматико-стилістичні конструктивні утворення).

У межах структурно-семантичної класифікації О. В. Кунін виділив такі структурно-семантичні типи фразеологічних одиниць:

1. Номінативні ФО, тобто фразеологізми, що означають предмети, явища і тощо.

2. Номінативно-комунікативні ФО. Сюди належать дієслівні ФО, які можуть трансформуватися в речення при вживанні дієслова в пасивному стані.
3. Вигуківі і модальні ФО, тобто ФО, що виражають емоції, волевиявлення тощо, але не володіють предметно-логічним значенням.
4. Комунікативні ФО, тобто ФО зі структурою простого та складного речення [2, 243 - 331].

Ідеографічна класифікація розподіляє усі ФО між трьома фразеотематичними групами (ФТГ): "Людина", "Абстрактні відношення" і "Природа". Фразеотематичні групи поділяються на фразеосемантичні поля (ФСП). У межах названих полів виділяються варіантно-синонімічні групи (ВСГ), які представлені фразеосемантичними рядами (синонімічні й варіантні ряди). Таким чином, кожна модель окреслена фразеотематичною групою, варіантно-синонімічним полем і варіантно-синонімічною групою. Як зразок, подаємо один із фрагментів такої класифікації [3,115].

ФТГ Людина структурується таким чином: ФТП Людина як жива істота; ФТП Людина як розумна істота; ФТП Людина як суспільна істота.

ФТП Людина як жива істота представлена декількома фразеосемантичними полями: ФСП Зовнішній вигляд; ФСП Фізичний стан; ФСП Психічний стан; ФСП Одяг; ФСП Рух. ФТП Людина як розумна істота включає такі фразеосемантичні поля: ФСП Розум; ФСП Емоції, почуття, стан; ФСП Характер, поведінка. ФТП Людина як суспільна істота містить ФСП Стосунки між людьми. ФСП Зовнішній вигляд включає ряд варіантно-синонімічних груп: ВСГ "sehr hoch", ВСГ "sehr dick", ВСГ "sehr mager", ВСГ "kahlköpfig", ВСГ "schmierig", ВСГ "unschön, nicht schön". ФСП Фізичний стан об'єднує варіантно-синонімічні групи "heißhungrig", "schwanger", "frieren". ФСП Психічний стан складається з варіантно-синонімічних груп "lachen", "sich fürchten"; ФСП Одяг — з варіантно-синонімічних груп "passen/passen nicht", "unreinlich"; ФСП Рух — з варіантно-синонімічних груп "verschwinden", "sich peinlich fühlen".

ФТГ Абстрактні відношення і поняття включає: ФСП Можливість; ФСП Простір; ФСП Кількість; ФСП Якість.

Варіантно-синонімічне поле Кількість, наприклад, об'єднує ВСГ "sehr viel" і ВСГ "ganz wenig".

ФТГ Природа включає ФСП Час.

Варіантно-синонімічне поле Час представлено варіантно-синонімічними групами "nie", "sehr lange", "zu frühst", "sehr spät".

1. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології / Алефіренко М. Ф. — Харків, 1987. — 210с.
2. Кунин А. В. Курс фразеологисовр. англ. Языка / Кунин А. В. - М. : Высшая школа, 1996. - 381с.
3. Ужченко В. Д. Східноукраїнська фразеологія. — Луганськ: Альма-матер, 2003. — 362 с.

КОРЕЛЯЦІЯ ПРОСОДИКИ ТА ІНТОНАЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Колісник К. А.

(Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького)

Науковий керівник – викладач Дегтярьов Д. В.

Комунікація – поняття комплексне. У процесі комунікації просодика та інтонація відіграють важливу роль у процесі організації та оформлення висловлювань, адже просодично-інтонаційні компоненти, взяті у комплексі, не лише допомагають у передачі думок, але і додають психо-емоційне забарвлення тексту, викликають зацікавленість мовців, слухачів чи аудиторії адресованою до них інформацією.

Деякі фонетисти ототожнюють просодику та інтонацію. Проте більшість науковців дотримуються думки, що інтонація та просодика не синонімічні, але взаємопов'язані поняття. "Просодика" – це система супрасигментних компонентів звукового устрою мови: наголосу, темпу, тембру, ритму, тону, мелодики, гучності, паузації, що розглядаються в аспекті їхніх фізичних і рецептивних ознак [1, 10]. "Просодика" – явище субстанціональне, яке складається із матеріальних засобів мовлення: частоти основного тону, інтенсивності, тривалості (акустичний рівень) та відсутності мовного звучання, що на рівні сприйняття відповідає перериву у звучанні. Просодичні засоби не накладаються на сегментні одиниці, проте містяться у власне звуках. Тому поняття просодики входить у спектр, який є акустичною характеристикою окремого звука, а також супутньою акустичною характеристикою складу, синтагми, висловлювання. "Інтонацію" розглядають як комплекс просодичних засобів, складну єдність таких компонентів як мелодія, фразовий і логічний наголос, ритм, тембр і темп, паузія, або – як складну комплексну структуру різнорівневих взаємопов'язаних та взаємозумовлених ознак: частоти основного тону, інтенсивності, тривалості; та відповідну комплексну структуру складових елементів будь-якої із зазначених характеристик, що роблять свій внесок в інтонаційну форму та значення, а також у вираження інтенсивності емоції [2, 18].

Просодика та інтонація складаються з однакового "будівельного матеріалу": частоти основного тону, інтенсивності, тривалості, а також такого показника як відсутність мовного сигналу. На рівні сприйняття вказані параметри співвідносяться з такими поняттями як: висота тону/ мелодика, сила/ гучність, довгота/ темп, тембр/ якість голосу, перерив у звучанні/пауза. Просодика та інтонація – подібні, адже вони складені з однакових фонетичних явищ. У той же час це два різні об'єкти, відмінності між якими полягає у сфері їхньої дії. У зв'язку з тим, що просодичні характеристики властиві як просодиці, так й інтонації, то постає проблема у визначенні сфери і меж їх дії. У сучасній лінгвістиці існують два протилежні підходи до вирішення цієї проблеми. Прихильники першого вважають, що сферою дії просодики є склад, а сферою дії інтонації – фраза. Опоненти цього підходу відводять просодичним характеристикам широке мовленнєве поле та

функції: членування мовлення і об'єднання його розчленованих частин (таких як склад, фонетичне слово, фраза тощо). Інтонація ж визначається як фонетична підсистема, яка автономізується саме просодичними засобами, а тому інтонація не включає організацію ритміки, організацію складів, у той час, як просодика вміщує ці поняття у собі. [3, 121]. Більш того, за інтонацією закріплюють сферу вираження значень комунікативних одиниць мовлення, а явища, які утворюють структурну організацію інтонаційної моделі або її варіанта, іменують просодичними.

Просодика є поняттям більш загальним ніж інтонація, тому що вона організовує найрізноманітніші звукові послідовності (від складу до тексту). Термін "інтонація" застосовується до мовних одиниць, не меншими ніж синтагма. Інтонація, у деякій мірі, є явищем вищого рівня ніж просодика, тому що у поняття інтонації входить і змістовий аспект. Просодика вміщує лише засоби організації мовних одиниць. Таким чином, інтонаційні ознаки співвідносяться з абстрактним, фонологічним, а просодичні ознаки – з нефункціональним. Тому доцільно розрізнити терміни "просодика" та "інтонація" по відношенню до функцій, а саме: конститутивна (організація мовних одиниць в одне ціле) і делімітативна (сегментування мовного потоку) є функціями просодики, а комунікативна, модально-емоційна, кульмінативна, синтаксична та семантична – функціями інтонації.

1. Поплавская Т. В. Сегментная фонетика и просодия устной речи / Т. В. Поплавская. – Мн. : Минск. гос. лингвист. ун-т, 1993. – 159 с.
2. Антипова А. М. Система английской речевой интонации / А. М. Антипова. – М. : Высшая школа, 1979. – 131 с.
3. Буряя Е. А. Фонетика современного английского языка. Теоретический курс / Е. А. Буряя, И. Е. Галочкина, Т. И. Шевченко. – М. : Академия, 2008. – 272 с.

К ПРОБЛЕМЕ СРЕДСТВ ВЫРАЖЕНИЯ НЕУВЕРЕННОСТИ В СОВРЕМЕННОМ АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Мусиенко Е. А.

(Горловский педагогический институт иностранных языков)

Научный руководитель – ст. преподаватель Кишко С. Н.

Одной из актуальных проблем современной лингвистики является исследование тех средств конкретного языка, которые способствуют повышению эффективности коммуникации в определенных ситуациях. К последним относятся средства выражения коммуникативной стратегии неуверенности, являющейся характерной для речевого поведения англоязычной языковой личности. Следует отметить, что среди языковедов нет единства мнений относительно терминологии в области исследования как

сущности феномена неуверенности, так и средств его выражения. Последние называются различными авторами по-разному: индикаторы снижения категоричности (*down-toners*), индикаторы неуверенности (*hedges*), щиты (*shields*), прагматические операторы снятия категоричности оценки, слова градуальности (*degree/ scale words*), слова сомнения (*doubtful words*), сигналы компромиса (*compromizers*), показатели уменьшения качества (*diminishers*) [1]. Подобное терминологическое многообразие свидетельствует об актуальности системных исследований феномена неуверенности в современной лингвистике на материале различных типов дискурса.

Цель настоящей статьи - проанализировать различные подходы к изучению средств выражения неуверенности в САЯ.

Одним из терминов, который активно используется в исследованиях феномена неуверенности и средств его выражения, является хеджинг и хедж (от англ. *Hedge* - ограничитель). Понятие хедж, определяемое как слово, функция которого заключается в том, чтобы придавать значению ту или иную степень размытости, было впервые введено в лингвистический обиход Дж. Лакоффом [3]. Позднее Л. Заде, применяя теорию нечетких множеств (*fuzzy set theory*) для моделирования особенностей структуры естественного языка - значений лексем, принципов естественной категоризации объектов и т.д., проанализировал лексические хеджи в английском языке с точки зрения семантики и логики [4]. Согласно этой теории, размытость возникает тогда, когда отнесенность слова к какой-либо категории представляется как нечто верное только в определенной степени. Следовательно, лексические хеджи уместно использовать только в отношении удаленных от прототипа понятий, но не в отношении близких к прототипу понятий. (Высказывание "Угорь — это что-то вроде рыбы" приемлемо, но высказывание "Щука — это что-то вроде рыбы" абсурдно) [4]. В результате ученый сделал вывод о том, что понятия естественного языка имеют очень нечеткие границы, вследствие чего высказывания часто бывают одновременно и неложными, и неистинными, и скорее являются истинными лишь до какой-то степени или живыми до какой-то степени.

Понятия хеджинг и хедж получили своё дальнейшее развитие в русле лингвистической прагматики, где их смысловое содержание значительно расширилось. Одним из направлений по расширению значения данного понятия стала идея об ограниченных перформативах (*Hedged performatives*), предложенная Б. Фрейзером по исследованию модальных и полумодальных языковых единиц и их иллокутивной силы [2]. Ограниченные перформативы выделялись как случаи освобождения продуцента высказывания от некоторой ответственности за сказанное, но модальные единицы при этом не обозначались термином "хедж". Однако в своих более поздних работах Б. Фрейзер, как и Дж. Лакофф, относил к хеджам выражения типа *kind of*, *sort of* и т. п., подчеркивая присущую им функцию смягчения и вежливости.

Кроме направления по исследованию ограниченных перформативов, понятие лексического хеджа значительно расширилось, когда они стали рассматриваться в качестве показателей того, что говорящий берет на себя ответственность за истинность целой пропозиции, а не только за категориальную принадлежность ее части. Согласно этому подходу, ограничители, типа *perhaps, seem, might, to a certain extent*, определяют истинностное значение всей пропозиции, а не размывают смысл отдельных элементов внутри нее.

С развитием коммуникативно-прагматической парадигмы понятия хеджей (в нашей терминологии – сигналы неуверенности) рассматриваются с позиций функционального направления, что позволяет акцентировать их коммуникативную значимость в высказывании. Согласно этому подходу, сигналы неуверенности рассматриваются как иллюкутивные показатели реализации говорящим коммуникативной интенции модерации (т.е. придания высказыванию более сдержанного, умеренного характера), объединяющие функциональный класс лексических, лексико-грамматических и синтаксических единиц языка [1].

Сигналы неуверенности могут быть классифицированы по принципу эксплицитности или имплицитности выражения ими значения неуверенности.

Эксплицитные сигналы неуверенности определяются как языковые средства, которые ингерентно содержат сему неуверенности как элемент лексической или грамматической парадигматики, т.е. присущее им значение неуверенности является контекстуально независимым.

К имплицитным сигналам неуверенности относятся единицы, которые приобретают способность выражать неуверенность на уровне синтагматики, т.е. в зависимости от коммуникативно-прагматического контекста.

К **эксплицитным лексическим** сигналам неуверенности относятся:

- квалификаторы (простые и сложные): *approximately, almost, around, about, at a guess, a bit / a little, barely, fairly, hardly, in a way / in a sense, like, midway between, more or less, nearly, or so, or something, quite, relatively, rather, something like, sort of / kind of, scarcely, somewhat, somehow, slightly, pretty, practically, to a certain extent*:

I know this because I've typed out blurbs about him approximately a million times. (S. Kinsella); *"But the truth is, I never felt I was being myself. It was always a bit like we were acting. You know. It didn't seem real, somehow."* (S. Kinsella).

- модальные наречия: *maybe, perhaps, possibly, probably*:

"So, you'll stay in Oxford?" - *«In a long term? Maybe. I just don't know."* (Gemma O'Connor);

- модальные глаголы *might, could*: *"Sure. But maybe we could sort out a better timetable?"* (Gemma O'Connor)

● эпистемические глагола *seem to, appear to* : "*But it seems this life form doesn't share my view.*" (Carmen Carter);

● маркеры маловероятной возможности реализации действия *a slight chance; some time.*

Среди **имплицитных лексических** сигналов неуверенности выделяются:

● референты неуверенности: абстрактные существительные *thing; stuff*:

"*Sometimes I think I believe in God, because how else did we all get here? But then I think, yes but what about war and stuff...*" (S. Kinsella);

● личное местоимение *we* в собирательном значении вместо местоимения первого лица единственного числа *I*:

we believe that

Среди **эксплицитных лексико-грамматических** сигналов неуверенности выделяются:

● структуры сослагательного наклонения со значением гипотетической модальности:

- "*Hypothetically, what would happen – if I called Sydney and asked her to be my date?*" (A. Sorkin);

Среди **имплицитных лексико-грамматических** сигналов неуверенности выделяются:

● прагматическая транспозиция временных форм глагола:

I was wondering ...: -"No, of course I haven't!" she says in an unnatural voice. "I was just wondering." (S. Kinsella);

● пассивно- безличные конструкции *It might be suggested ...*

● разделительные вопросы : "*When she (the Titanic) went down she was carrying some of the richest people in Europe and America, wasn't she?*" (O'Neill).

К **эксплицитным синтаксическим** сигналам неуверенности относятся:

● речевые стереотипы модуса предположения: *I think (guess, believe и др.), to my mind, as far as I can tell, from all I can make out, I'm not sure, it seems to me, if I am not mistaken, if I remember rightly*:

- "*Well, black isn't really appropriate for a wedding, but then neither is red.*

I think blue might be just right, with some white lace" (L. Pearse); - "*Means the Supreme Court will agree to hear the case, and it's an automatic delay. Means we'll probably get a new trial in Ford County, though I'm not sure I want it there.*" (J. Grisham);

● речевые стереотипы – дизъюнктивы: *as it were, if you ask me, if I say so, so to speak, so as to say*:

All the more reason to suspect sabotage, if you ask me (Pearson);

● речевые стереотипы со значением неопределенности: *how shall I say? / how can I put it?, what you would call / what could be called* и под.:

Jealousy, you know, is usually not an affair of causes. It is much more - shall I say - fundamental than that (A.Christie)

Среди **имплицитных синтаксических** сигналов неуверенности выделяются:

- комментарии неуверенности: *you know; I mean;*
- фонетические повторения *er ... er,*
- паузация *It's just, um ...: - "Oh! Erm... no. I mean, your dad did phone, but... um... you know... it wasn't..."* (S. Kinsella).

Таким образом, перечисленные выше языковые средства образуют группу сигналов неуверенности в современном английском языке, которые всегда сигнализируют о неуверенности эксплицитно или имплицитно и являются иллокутивными показателями реализации говорящим определенной коммуникативной интенции. Существование определенных приемов реализации коммуникативной стратегии неуверенности в различных типах дискурса свидетельствует об определенных коммуникативных функциях ее средств выражения, классификация которых является перспективой наших будущих исследований.

1. Кишко С. Н. К вопросу о плане выражения категории модерации / С. Н. Кишко // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Випуск 75 (2). – Кіровоград, 2008. – С. 54-57.
2. Fraser B. Conversational mitigation / B. Fraser // Journal of Pragmatics. – 1980. – №4. – P. 341-350.
3. Lakoff G. Hedges: A Study in Meaning Criteria and the Logic of Fuzzy Concepts / G. Lakoff // Papers from the 8th Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society. – Chicago, 1972. – P. 183-228.
4. Zadeh L. Fuzzy Sets / L. Zadeh // Information and Control. – 1965. – №8. – P.338-353.

ЗМІСТ

С Е К Ц І Я «МОВА ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА В АНТРОПОЦЕНТРИЧНІЙ КАРТИНІ СВІТУ»

ОНОМАСІОЛОГІЧНІ ТА СЕМАСІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НОМІНАТИВНИХ ОДИНИЦЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ. <i>Голубченко Н. О.</i>	3
ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ГЕНДЕРНИХ ВІДНОСИН (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ). <i>Горболіс Б. В.</i>	5
МОВНЕ ВТІЛЕННЯ КОНЦЕПТУ <i>СТРАХ</i> В АНГЛОМОВНИХ ЗМІ. <i>Денісова Д. Д.</i>	6
ВЕРБАЛІЗАЦІЯ НЕВИЗНАЧЕНО ВЕЛИКОЇ КІЛЬКОСТІ В ГЕРМАНСЬКИХ МОВАХ (НА ПРИКЛАДІ СУБСТАНТИВНИХ ЛЕКСЕМ АНГЛО- ТА НІМЕЦЬКОМОВНОГО ДИСКУРСІВ). <i>Кальченко А.</i>	8
КОНЦЕПТ У СУЧАСНИХ ЛІНГВО-КОГНІТИВНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ТА ТИПОЛОГІЯ. <i>Карпенко А. В.</i>	9
МОВНЕ ВТІЛЕННЯ КОНЦЕПТІВ <i>ПОЧУТТЯ</i> І <i>ЧУТТЄВІСТЬ</i> У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ. <i>Коцюба А. С.</i>	13
СКЛАДОВІ КОМПОНЕНТИ ЛЕКСИЧНОЇ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ПІДМОВИ. <i>Наумов О. М.</i>	15
ПРО ПИТАННЯ ВИЯВЛЕННЯ РЕАЛІЙ В ЛІНГВОКУЛЬТУРНІЙ КАРТИНІ СВІТУ. <i>Рибак О. А.</i>	17
СПЕЦИФІКА ПРЕДСТАВЛЕННЯ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПНИХ УЯВЛЕНЬ У ЗНАЧЕННІ СУБСТАНДАРТНОЇ ЛЕКСИКИ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ). <i>Романько Ю. О.</i>	19
СТРУКТУРНІ ТА СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МЕТАФОР В АМЕРИКАНСЬКОМУ ВАРІАНТІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ. <i>Руденко А. С.</i>	21
ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ ОСВІТА В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ТОМА ШАРПА "PORTERHOUSE BLUE"). <i>Сапарай І. В.</i>	24
ЗМІСТ ТА РОЗВИТОК ПОНЯТТЯ ТІЛЕСНОСТІ У ЛІНГВО- КУЛЬТУРОЛОГІЧНІЙ ПАРАДИГМІ. <i>Стриж Л. В.</i>	26
МОВНЕ ВТІЛЕННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ КАРТИНИ СВІТУ. <i>Терещенко К. В.</i>	27
КОНЦЕПТ ТА КОНЦЕПТОСФЕРА В СУЧАСНІЙ АНГЛОМОВНІЙ ЛІНГВІСТИЧНІЙ ПАРАДИГМІ. <i>Трофіменко Я. В.</i>	30
РОМАН "ІСТОРІЯ ПАНА ЗОММЕРА" П. ЗЮСКІНДА ЯК ЗОБРАЖЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСОБИСТОСТІ. <i>Шевченко А. С.</i>	31

С Е К Ц І Я "ПЕРЕКЛАД ТА МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ"

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА СПЕЦИФІКА НАЗВ ПТАХІВ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ. <i>Батрак О. В.</i>	34
ЗІСТАВЛЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З ЧИСЛОВИМ КОМПОНЕНТОМ НА ОСНОВІ ФРАНЦУЗЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ. <i>Вечірка А. В.</i>	36
ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ. <i>Волік Л. А.</i>	38
ЕЛЕКТРОННІ ТЕКСТИ ЯК СПОСІБ СПІЛКУВАННЯ В ІНТЕРНЕТ-МЕРЕЖІ. <i>Кабіна Ю. Г.</i>	40
ОСОБЛИВОСТІ ВИМОВНОГО АКЦЕНТУ АМЕРИКАНСЬКОГО ВАРІАНТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ШТАТУ МЕН. <i>Новіков А. І.</i>	41
ЕТНОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗООМОРФІЗМІВ ТА АНТРОПОМОРФІЗМІВ У КАЗКОВОМУ ДИСКУРСІ. <i>Северин А. В.</i>	43
МОВЛЕННЄВІ АКТИ НЕЗГОДИ. <i>Семенець Ю. С.</i>	45
ПОНЯТТЯ ЕТИКЕТНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ. <i>Федотова В. А.</i>	47

С Е К Ц І Я "ДИСКУРСИВНА ЛІНГВІСТИКА"

ТЕРМІНОЛОГІЯ В ЮРИДИЧНОМУ ДИСКУРСІ. <i>Бабич Д. О.</i>	50
ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ. <i>Бурлака А. О.</i>	51
ФЕНОМЕН ЛАКУНАРНOSTІ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ. <i>Здоровцова Н. І.</i>	53
ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОГО ДИСКУРСУ ТА ЙОГО ТЕРМІНОСИСТЕМИ. <i>Лінченко М. О.</i>	54
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СЛЕНГОВОЇ ЛЕКСИКИ В ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ. <i>Лелюк Л. С.</i>	56
АКЦЕНТНІ ТИПИ ФОНЕТИЧНИХ СЛІВ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ. <i>Москова А. Ю.</i>	58
ЛІНГВОКОМУНІКАТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОГО НАУКОВОГО ДИСКУРСУ. <i>Петровська О. С.</i>	59
ОСОБЛИВОСТІ ЕТИКЕТУ В НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСІ. <i>Сідліченко О. С.</i>	61
СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ЖІНОЧОГО ДИСКУРСУ В ТВОРАХ АВТОРІВ ВІКТОРІАНСЬКОЇ ЕПОХИ. <i>Скоробагатько Д. О.</i>	63
АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ У РЕКЛАМНОМУ ДИСКУРСІ. <i>Ткаченко М. О.</i>	64
ГРАФІКА КОМП'ЮТЕРНОГО ДИСКУРСУ. <i>Ульянченко О. В.</i>	66

С Е К Ц І Я "ПРОБЛЕМИ СТИЛІСТИКИ І ЛІНГВІСТИКИ ТЕКСТУ"

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТІВ КУЛІНАРНИХ РЕЦЕПТІВ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ). <i>Бахмат Ю. Ю.</i>	69
ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗПОВІДНОЇ СТРУКТУРИ В НАУКОВІЙ ФАНТАСТИЦІ (ЗА МОТИВАМИ ТВОРІВ АНГЛІЙСЬКИХ ТА АМЕРИКАНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ ХІХ –ХХ СТОЛПТЬ). <i>Гур'єва А. О.</i>	71
ТЕКСТ У СВІТЛІ ЗАВДАНЬ КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ. <i>Завгородня В. І.</i>	73
ЛЕКСИЧНІ І СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМПЛІМЕНТУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ. <i>Кисельова Н. М.</i>	74
ТЕКСТИ ПЕРСОНАЛЬНИХ ВЕБ-СТОРИНОК ЛІНГВІСТИВ: СТРУКТУРНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ. <i>Лазаренко Г. С.</i>	76
КРЕОЛІЗОВАНІ РЕКЛАМНІ ТЕКСТИ ТА ЇХ ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ. <i>Моїсеєнко М. В.</i>	79
СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИСЛОВЛЕНЬ ОСУДУ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО ХУДОЖНЬОГО ДИСКУРСУ). <i>Пеленей Ю. І.</i>	80
АРТИКЛЬ У СЛОВ'ЯНСЬКИХ ТА ГЕРМАНСЬКИХ МОВАХ: БЕЗПРЕЦИДЕНТНА ІСТОРІЯ ВИВЧЕННЯ. <i>Приголовкіна Я. А.</i>	82

С Е К Ц І Я "МЕТОДОЛОГІЯ Й МЕТОДИКА СУЧАСНИХ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ"

АТРИБУТ У КОРОТКОМУ ОПОВІДАННІ ВОЛОДИМИРА КАМІНЕРА. <i>Григоренко А. С.</i>	84
РОМАН ДЕНА БРАУНА "ЯНГОЛИ І ДЕМОНИ": МІСТИФІКАЦІЯ, ХРИСТІЯНСЬКІ ЦІННОСТІ І МОРАЛЬ. <i>Дорошенко Є. О.</i>	86
ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО МОЛОДІЖНОГО РОМАНУ. <i>Коваленко І. О.</i>	88
СУЧАСНІ АНГЛОМОВНІ КОРОТКІ ОПОВІДАННЯ: ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ ТА СТРУКТУРА. <i>Ковальова М. Ю.</i>	90
"ГАМЛЕТ" В. ШЕКСПІРА: ФІЛОСОФІЯ СТОЇЦИЗМУ. <i>Кривішенко О. В.</i>	92
СТИЛІСТИЧНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКИХ БАЛАД. <i>Крупська М. М.</i>	94
ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ ГЕКТОРА МАЛО "БЕЗ СІМ'Ї". <i>Ларічкіна О. В.</i>	95
ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОРАД У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОЇ ПРОЗИ). <i>Лук'янова Т. А.</i>	97

ХУДОЖНЄ ПОРІВНЯННЯ ЯК ФОРМУЮЧИЙ ЕЛЕМЕНТ АВТОРСЬКОЇ КАРТИНИ СВІТУ В ЕПОПЕЇ СТВЕНА КІНГА "ТЕМНА ВЕЖА". <i>Мартім'янова В. В.</i>	99
ТЕМА ДОБРА, ЗЛА І МОРАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У РОМАНІ ДЖЕФФРІ АРЧЕРА "КАІН ТА АВЕЛЬ". <i>Олейнікова Т. О.</i>	100
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ НІМЕЦЬКОЇ БАЙКИ. <i>Паталаха І. І.</i>	101
JOHN FOWLES. HIS NOVEL "THE COLLECTOR": IMAGES AND PROBLEMS. <i>Тищенко Д. А.</i>	103

С Е К Ц І Я "СЛОВОТВІР ГЕРМАНСЬКИХ ТА СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ"

АНГЛОМОВНІ НЕОЛОГІЗМИ СФЕРИ МИСТЕЦТВА. <i>Багдасарян П. А.</i> 105	105
СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНИХ І ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ІЗ ГУМОРИСТИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ У ТВОРАХ В. В. КАМІНЕРА. <i>Горбач Я. І.</i>	107
ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ СЛОВОТВОРЕННЯ ТА СЕМАНТИКИ РЕП-ТЕКСТІВ. <i>Дрижак А. В.</i>	109
ЛЕКСИЧНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ. <i>Михайленко Ю. С.</i>	111
СИЛАБІЧНИЙ АСПЕКТ ПАРОНІМІЧНОЇ АТРАКЦІЇ В АНГЛОМОВНОМУ ІНТЕРВ'Ю В ЗАСОБАХ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ. <i>Павличук В. П.</i>	113
ФОНЕТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВИМОВИ СУЧАСНОГО АМЕРИКАНСЬКОГО ВАРІАНТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ШТАТУ МЕРІЛЕНД. <i>Рогожніков А. В.</i>	115
FUNCTIONS OF NEOLOGISMS IN PUBLICISTIC STYLE. <i>Simon Yu. P.</i> ...	117

С Е К Ц І Я "СТАТУС ВЕРБАЛЬНИХ ТА НЕВЕРБАЛЬНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У ІНТРАЛІНГВІСТИЧНОМУ ТА ІНТЕРЛІНГВІСТИЧНОМУ ВЕКТОРАХ"

ARTICULATION PECULIARITIES OF THE CANADIAN ENGLISH SPEECH. <i>Bergazova D. S.</i>	121
СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ПОЗНАЧЕННЯ КОМУНІКАТИВНОГО МОВЧАННЯ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО ТА УКРАЇНОМОВНОГО ХУДОЖНІХ ДИСКУРСІВ). <i>Ващук І. В.</i>	123
МОВНІ МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ГУМОРУ НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКИХ АНЕКДОТІВ. <i>Грінченко А. І.</i>	125
КЛАСИФІКАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ ВОЛЬОВИХ СТАНІВ ЛЮДИНИ. <i>Івашина І. М.</i>	127
КОРЕЛЯЦІЯ ПРОСОДИКИ ТА ІНТОНАЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	

<i>Колісник К. А.</i>	129
К ПРОБЛЕМЕ СРЕДСТВ ВЫРАЖЕНИЯ НЕУВЕРЕННОСТИ В СОВРЕМЕННОМ АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ. <i>Мусяненко Е. А.</i>	130

